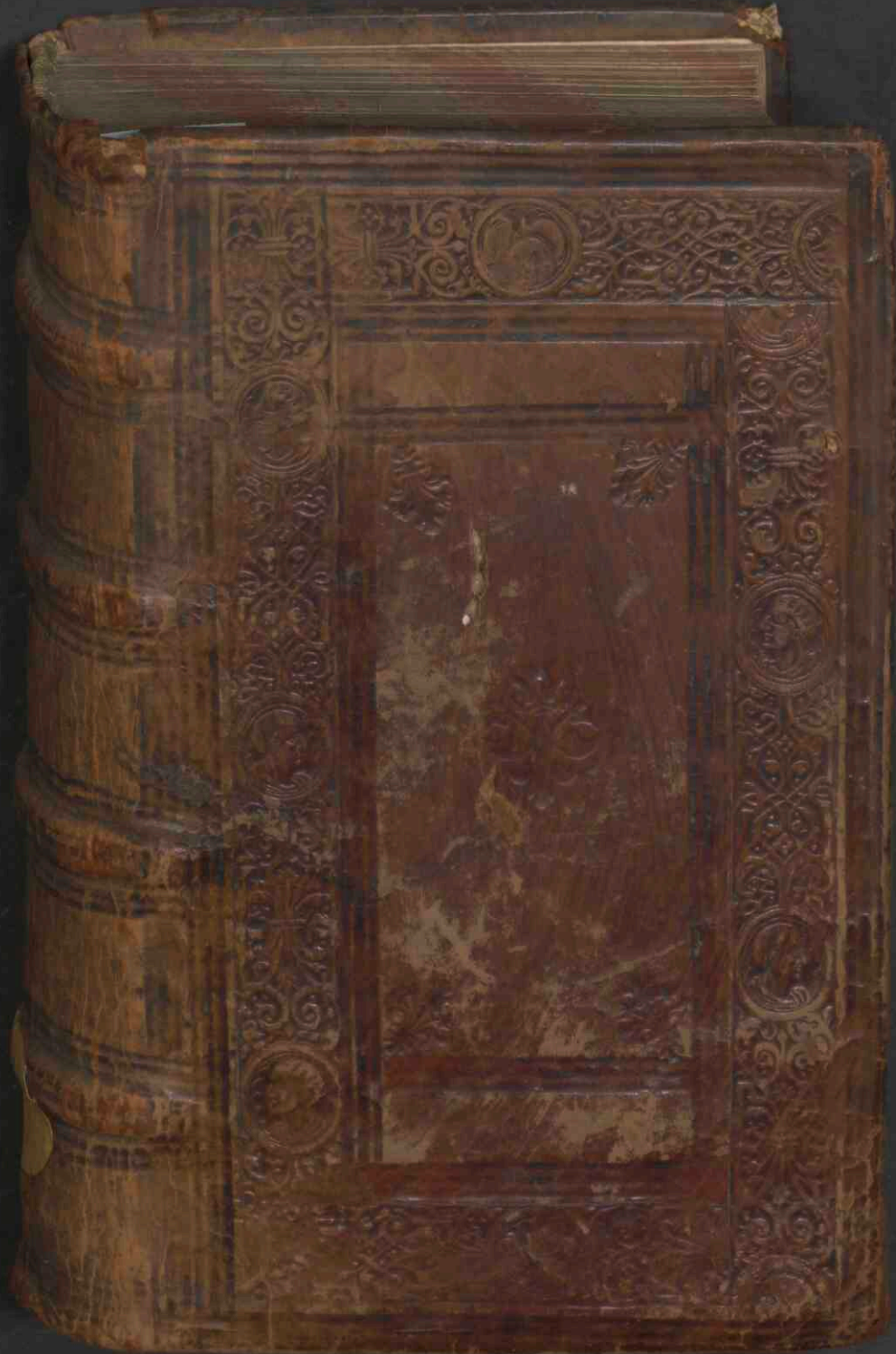

**Locus de Verbo Dei scripto, adversus humanas Traditiones,
Theologicè & Scholasticè tractatus. : Vbi agitur de vera
methodo Theologicè simul, et Scholasticè disputandi.**

<https://hdl.handle.net/1874/454597>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

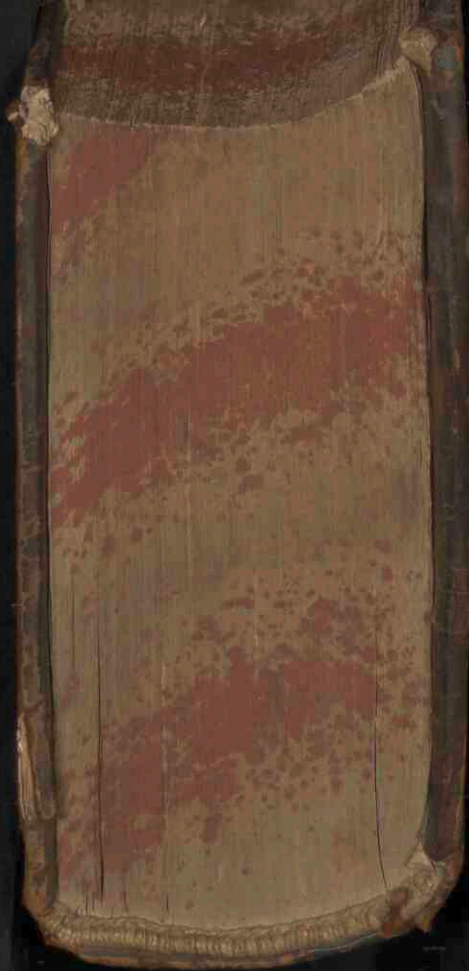
<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

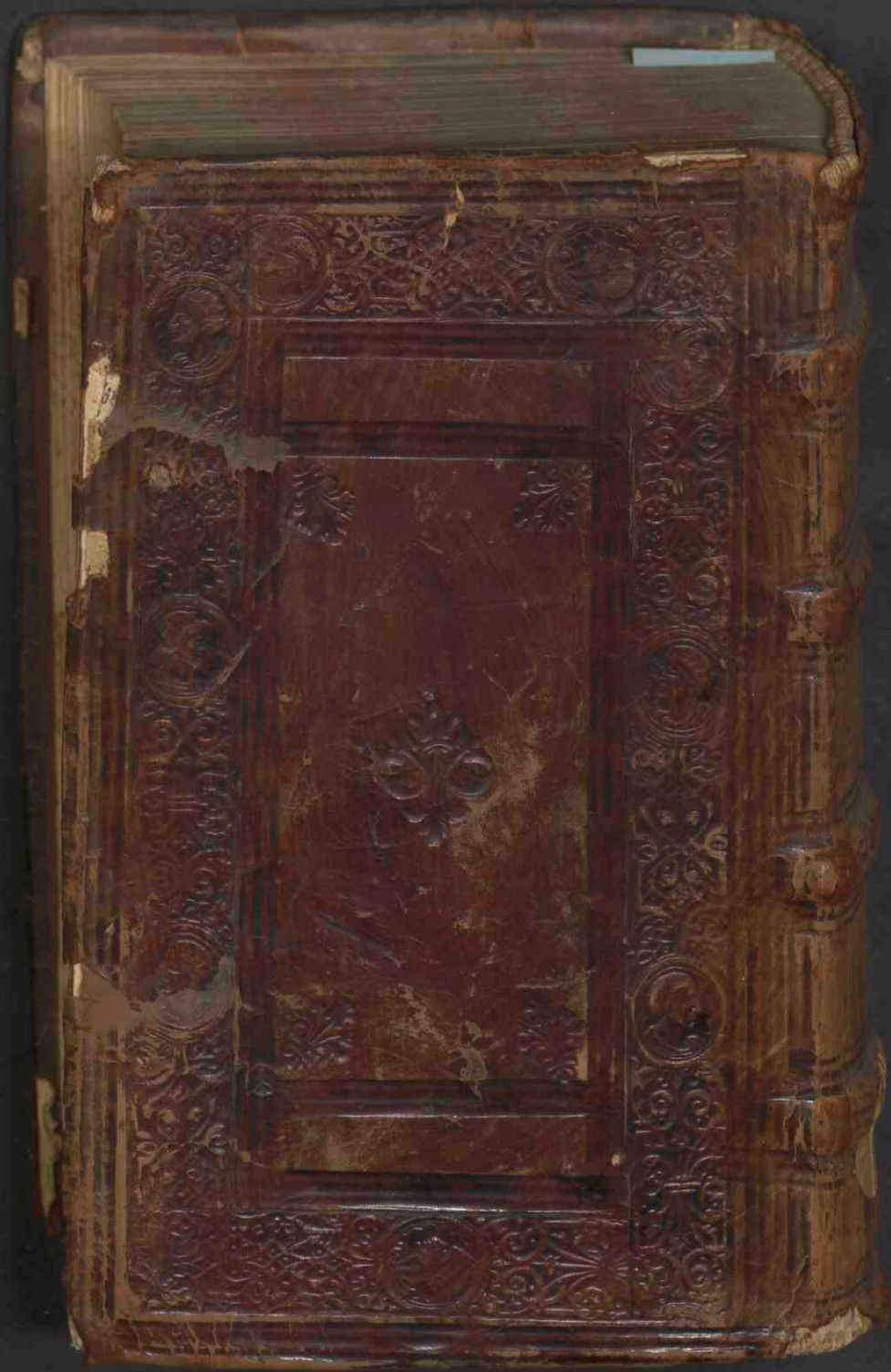
EM 36.

248

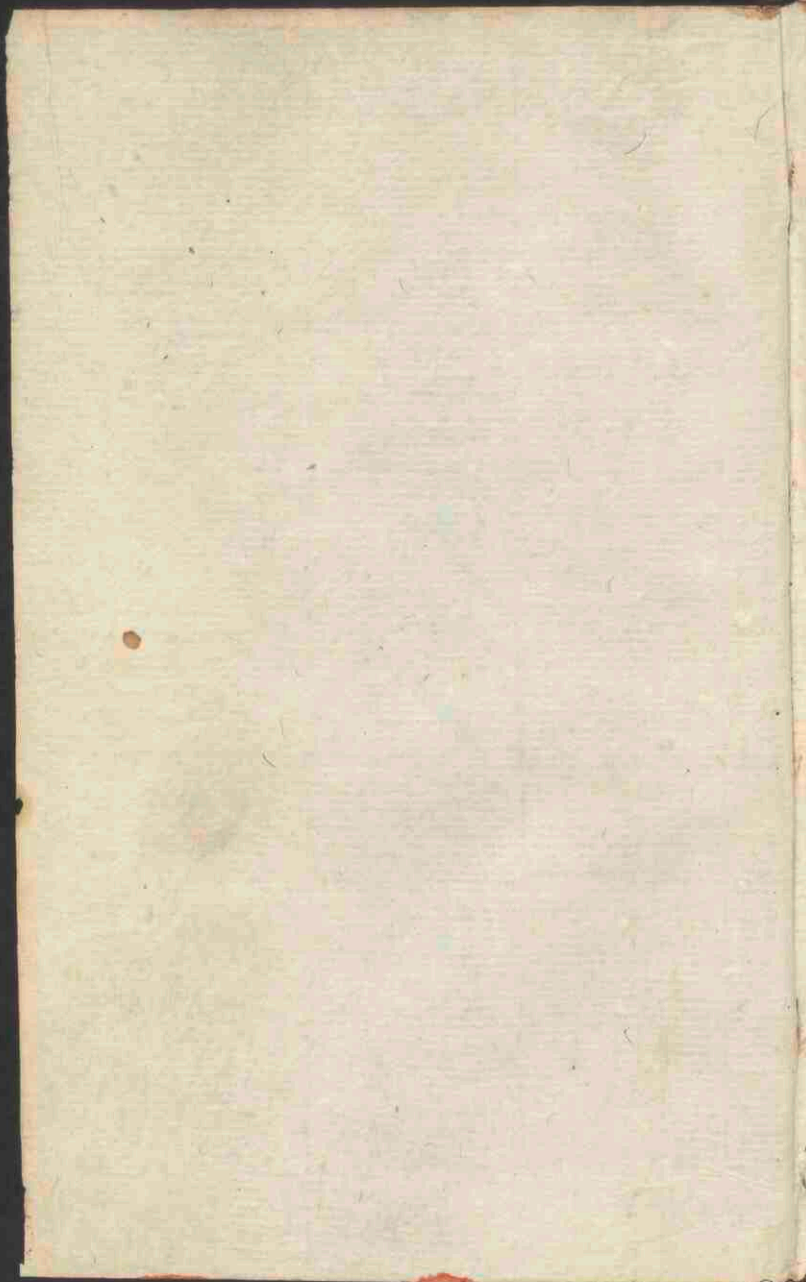

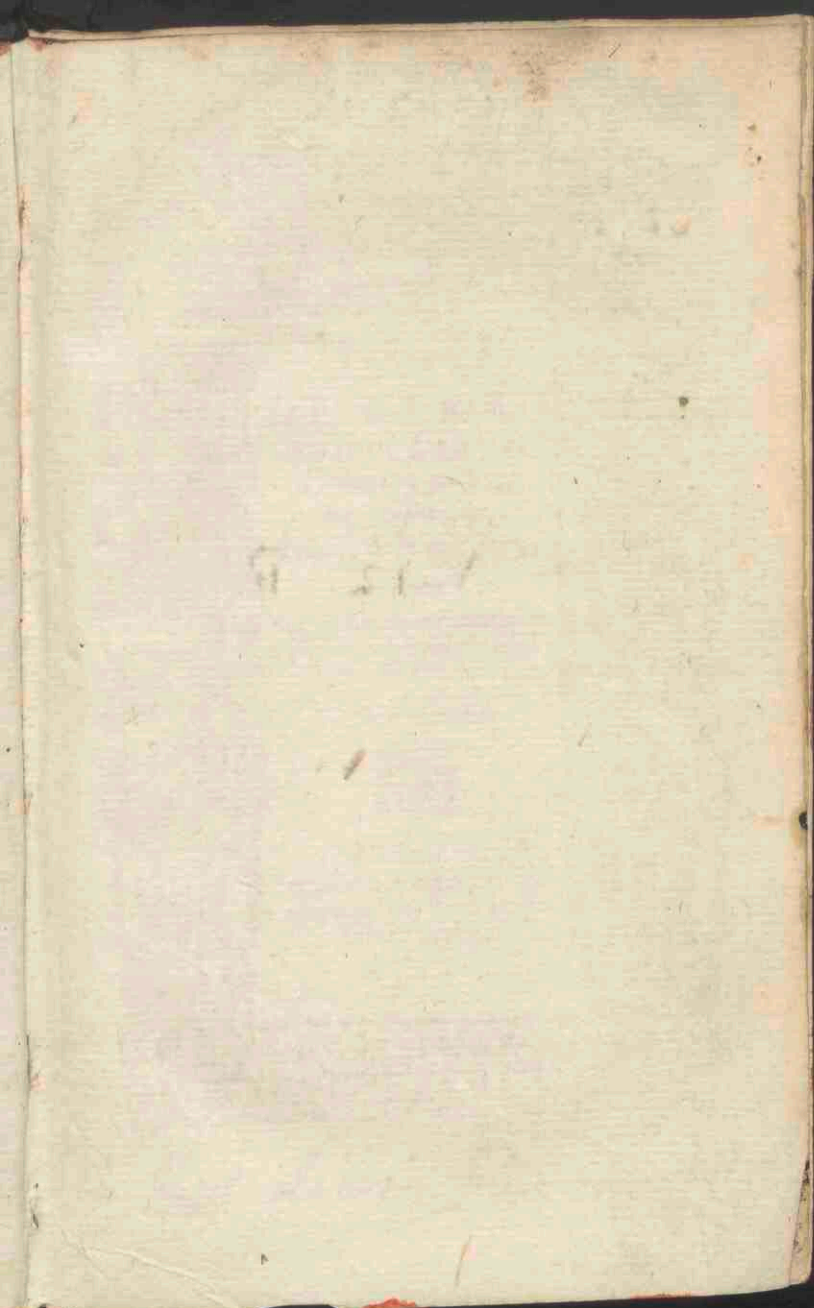

at a distance
of 1 mile
from the
city

at a distance
of 1 mile
from the
city

N. 12. B.

LOCVS
DE VERBO

DEI SCRIPTO,
ADVERSVS HVMA-
nas Traditiones,

*Theologicè & Scholasticè
tractatus.*

Vbi agitur de vera methodo
Theologicè simul, & Scho-
lasticè disputandi.

Auctore A. Sadeele.

MORGIIIS,

Venundatur in officina Typo-
graphica Io. le Preux, Illust.
D. Bern. Typog.

1580.

Ex dono. Ducis

1

DE V E R B O

DEI SCIENTIAE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

ARTISQUE

Ex officio

FIDELIBUS CHRI-
STI SERVIS, PIETATE ET
doctrina prestantissimis, Pastoribus & Do-
ctoribus Gallicarum Ecclesiarum, que pu-
ram Euangelij doctrinam profitentur, Sym-
mistis ac fratribus suis plurimum obser-
uandis, Antonius Sadeel gratiam & pacem à
Domino precatur.

VEROS Ecclesiæ Pasto-
res, Chrystomus dice-
bat tubis illis esse simi-
les, quarum clangore mu-
ri Iericho corruerūt. Quā
sententiam, vt vobis etiam accommo-
dem, fratres obseruandi, facit vestra in
obeundo sancto munere, ad quod vo-
cati estis, sedulitas: & maximi labores
non sine fructu maximo iam pridem à
vobis exantlati. Quauis enim Eccle-
siæ Romanæ doctrina, si vsquam alibi,
certè plurimum in Gallia viguerit,
multis hominum propugnaculis, ceu
muris altissimis circumuallata: vestro

In Psal.
43.
Ios. 6.

EPISTOLA.

tamen sanctissimo illo clangore, & Euangelicis prædicationibus tandem effectum est, vt, euersis Pontificiæ doctrinæ firmamentis, tanquam muris dirutis, Ecclesiæ Romanæ corruptelæ, abusus, errorésque iam omnium oculis pateant. Ex quo fit vt quum nostra hæc tempora cum priscis Israelitarum temporibus comparo, non possim satis accusare somnolentam huius ætatis ignauiam, præ veterum Israelitarum alacritate: qui simulatque viderunt collapsa Iericho mœnia, urbem ipsam euestigio expugnarunt: at huius ætatis plerique homines, licet Pontificios errores iam pridem patefactos animaduertant, attamen tantum abest vt illos expugnēt, vt etiam suo præsidio, quantum in ipsis est, communiunt. Vobis autem tot iam ærumnas, molestias, dolorésque perpeffis, ecce, noui quotidie labores emergunt, summa animi constantia, & inuicta fortitudine superandi. Nam, vt varia ac propè infinita alia incommoda prætermittam, video vos duobus certaminum generibus potissimum exerceri. Vnum est, quòd noui
 quoti-

quotidie calumniatores apponuntur, (nempe aduersus veritatis Ministros, ministri mendacij comparati) qui libellis editis, piorum Ecclesiæ Pastorum innocentiam, horrendis mendaciis, & impudentissimis calumniis exagitant. In istorum numero, sunt etiam nonnulli, quos æstus persecutio- nis absorpsit, qui quum fuerint ad Pon- tificios errores, quasi tempestate delati, ad eos tanquam ad saxum, obstina- tis animis, adherescunt: atque, quod magis dolendum est, Pontificiorum gratiam & fauorem mendicantes, nul- lum nec maledicendi, nec malè scri- bendi finem faciunt. Hoc certaminis genere vos pulcherrimè, meo quidem iudicio, defungemini, non certâdo: ni- mirum huius Dauidicæ sententiæ me- Psal. 54. mores, tãdem fore, vt calumniatorum lingua in ipsos calumniatores recidat: ita enim vsuuenit, vt maledici suo se- telo ipsi confodiant, & salua maneat probis hominibus sua integritas à ca- lumniatorum mēdaciis vindicata. Re- stat alterum certaminis genus, in quod seriò & diligenter [sat scio] incumben-

dum esse existimatis, atque etiam incumbitis. Nā paucis abhinc annis ex-
 titere quidam homines, qui artibus &
 liberalioribus disciplinis, ac præsertim
 ea scientia, quæ ad veri disquisitionem
 comparata est, ad Pontificios errores
 confirmandos abutuntur: utque faci-
 lius fucum faciant, ipsum *ῥόπον παι-
 δείας* in Sophisticum quendam, at-
 que *ἐπισιχόν* disputandi modum, con-
 uertunt. Huiusmodi sunt imprimis
 Pseudonymi (sic enim illos Monachos
 appello, qui sacrosanctum Iesu nomen
 perperam, nec sine blasphemia, suæ se-
 ctæ inscribunt) qui florentissimas olim
 Academias proximis hisce annis oc-
 cuparunt, ac iam soli totas propemo-
 dum possidēt, mirabile quoddam eru-
 ditionis genus præ se ferentes, atque
 imprimis, rectè ac peritè disputandi
 scientiam, sibi vendicantes. Horum
 conatibus quum videam vos fortissi-
 mè obsistere, æquum esse existimaui a-
 liquid etiam pro mea virili in medium
 proferre, & quem à vobis nulla vis,
 nulla tempestas, nulla denique loco-
 rum interualla diuellere potuerunt,
 cum

eum vobis in hac etiam pugna, & in hoc sanctissimo labore socium adiungi. Porro eam disputandi methodum, mihi sequendam proposui, quæ accommodatior visa est, vt Theologica, ac propterea verè Analytica disputatio: non solum ab ἀνωμαλοῖς ratiocinationibus & Sophisticis fallaciis, sed etiam à Topicis ac Rhetoricis exercitationibus distingueretur: ipsamque methodum, quoad eius fieri potuit, haurire malui ex purissimis veterum fontibus, quàm turbidos eorum riuulos consecretari, qui nostra memoria nouum quendam differendi modum excogitarunt. Hac tamen de re tum vestrum, tum reliquorū doctissimorum Theologorum iudicium expecto, cui meam sententiam, meque ad eò totum libenter subiicio.

Quantquam autem hanc disputandi rationem nunc sequutus sum, nolim tamen propterea aliquid derogatum copiosis diffusisque tractationibus. Nam (vt quendam ex veteribus dicere solitum accepimus) quemadmodum eadem manus & aperiri po-

rest, & rursus compressis digitis in pugnum contrahi: ita res eadem & continua oratione copiosè, & Syllogisticis angustiis coarctata subtilius ac prescius tractari potest. Maneat igitur suus honor ijs tractationibus, quæ latius & vberiori stylo conscriptæ sunt, modò ad confirmandã veritatem adhibeantur. Est enim, vt ille dicebat, τὸ δίκαιον ἀπαικτικὸν αὐτὸ ὀρθῶς λέγεται, & Augustino meritò visa est eloquentia tantò terribilior, quantò purior. Nihilominus, quum res postulabit, amplectamur etiam cōtractum hoc differendi genus, quod permagnum habet vsum, quoties accuratè veritatem disquirimus, dum impedit ne verisimilia pro veris sectantes, captiosa probabilitate fallamur. Quæ cum ita sint, quæri potest, quamobrem summus ille Orator, fustam latius orationem cum subtili & scholastica disputatione comparans, & plus æquo fortassis arti suæ blandiens: Vt profluens amnis, (dicat) aut vix, aut nullo modo; conclusa autem aqua faciliè corrumpitur: sic oratio

Plut. in
Cic.

De doct.
Christ.
l.3. c.14.

De nat.
deor. l.2.

EPISTOLA.

nis flumine reprehensoris vitia diluuntur, angustia autem conclusæ orationis, non faciliè se ipsa tutatur. Hæc ille: quæ vt fateor quadrare posse, tum in laqueos sophisticos, tum in probabiles dialecticorum disputationes: ita veris & analyticis syllogismis pernego conuenire. Nam, (ne à proposita similitudine recedamus) quemadmodum torrens, dum extra ripas longè latè que diffluit, tum multa cuiusque modi, atque etiam impurissima colligit, quæ tandiu latent dum aquis inundantibus obteguntur: ita sæpè magnos errores, quos rapida vehit & occultat oratio, analyticæ disputationes statim detegunt, quum, sublata orationis copia, res ipsas nudas apertatque contemplantur. Sed de hac re fusius egimus in Præfatione. Cæterùm propono disputationem, de verbo Dei scripto, quæ vt primaria est, ita debet esse Theologicarum omnium disputationum fundamentum. Reliquæ verò disputationes, vt De vera Christi humana natura, De præsentia corporis Christi in Cœna, De legitima pa-

storum vocatione & ordinatione (de qua nos aliquid ante duos annos scripsimus aduersus Turrianum Pseudonymum, rem ipsam copiosius tractaturi, postquam nouum dederit scribendi argumentum) De libero arbitrio, De Purgatorio, & consimiles, huic substratæ disputationi, adici poterunt. Atque hoc quidē factum iri à vobis confido, vel ex hac methodo quam sequutus sum, vel ex ea quàm vos ipsi meliorem iudicabitis.

Quamobrem peto à Põtificiis, præfertim ab iis qui sibi disputandi scientiam imprimis arrogat, vt eã ex scholæ umbraculis in solem atque puluerem, adeoque in ipsam aciem perducant, & omni simultate deposita, conuitiisq; omnibus valere iussis, moderatè, pacatisq; animis nostram hanc tractationem excutiant: atque in eundem disputationis orbem nobiscum ingressi, notent, quid reprehendendum existimarint, argumenta nostra soluant, & vicissim suam sententiã confirmare conentur, planis atque perspicuis syllogismis: sic enim futurum spe-

ro, vt collatis vtrorúmque sententiis,
 Deo fauente, lux ipsa veritatis oboria-
 tur, à cæcis propemodum ipsis conspi-
 cienda. Facebant igitur dentatæ char-
 tæ ac repletæ conuitiis, autorúmque
 fuorum maculis inquinatæ: facebant
 turbulentæ cõciones, nihil aliud quàm
 gladios & flammæ spirantes: adsit
 mansuetudo, vigeat tranquillitas, re-
 gnet veritatis amor & studium: & qui
 Catholicorúm nomen splendidum tan-
 topere affectant, toties inculcant &
 tanto oris hiatus pronuntiant, memi-
 nerint quod aliquando ab Augustino
 scriptum est: Ecclesiam Catholicam De mor.
Ecclef.
Cath. l. 1.
c. 30.
 docere, Charitatem omnibus, & nulli
 deberi iniuriam. Quòd si qui sint, qui
 præfractè, obstinatísque animis per-
 gant famosos & sycophanticos libel-
 los scribere, & si qui ad eò hominem
 exuerint, vt caninis latratibus verita-
 ti obsistere, quàm veritatem amplecti
 malint (quòd inter alios facere audio
 imprimis vnum, in quo miserimo
 summum extat diuini iudicij exem-
 plum, cùm propter alia scelera, tum
 ob eius scdam *ὑποστασις* ab Euange-

lica doctrina, quam aliquando professus est) ego illis hominibus opto meliorem mentem: atque hoc meum votum oppono ipsorum petulantia ac maledicentia: nihil aliud ad eiusmodi libellos responsurus, quos scio, vel vna patientia litura, posse totos facillime deleri. Nam, quod ad me attinet, profiteor me scripta illa in quibus tetrum virus acerbitatis suae tantummodo euiomunt, ne lecturum quidem: quippe qui constituerim differere, non conuitiari: nec maledictis certare, sed argumentis. Vos autem, fratres obseruandi, (liceat enim mihi cohortationem hanc Apostolicam vobis accommodare) decertate praeclearum certamen fidei, apprehendite vitam aeternam, cuius causa & vocati estis & iam pridem praeclearam confessionem professi coram multis testibus: atque maledicos istos nihil morati, indefesso studio, summa constantia, inuicta patientia, spatium vobis propositum decurrite, & Evangelicae doctrinae veritate, ea qua coepistis, hoc est maxima, diligentia & integritate aduersus hu-
manos

EPISTOLA.

manos errores propugnare pergite: vt
laborum vestrorum curriculo fortif-
simè peractò, posteris ipsis & purita-
tem doctrinæ, & verum Ecclesia-
sticæ disciplinæ vsum trade-
re possitis. Ex Musæo
nostro. 23. Febr. an-
no salutis.
1580.

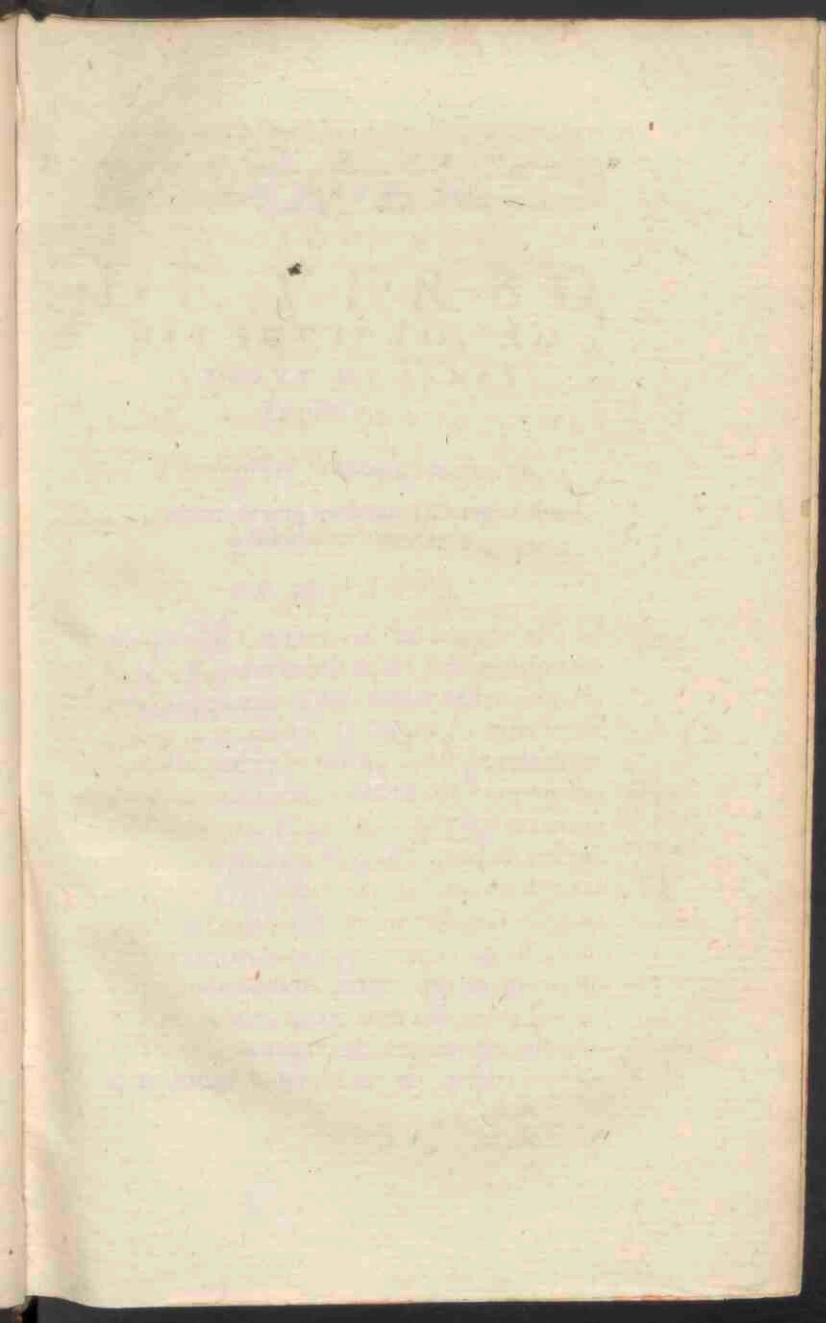
Received of the
Honorable East India Company
the sum of five hundred
Rupees in full of the
rent due for the year
1780 for the house
No. 100 in the
City of Calcutta

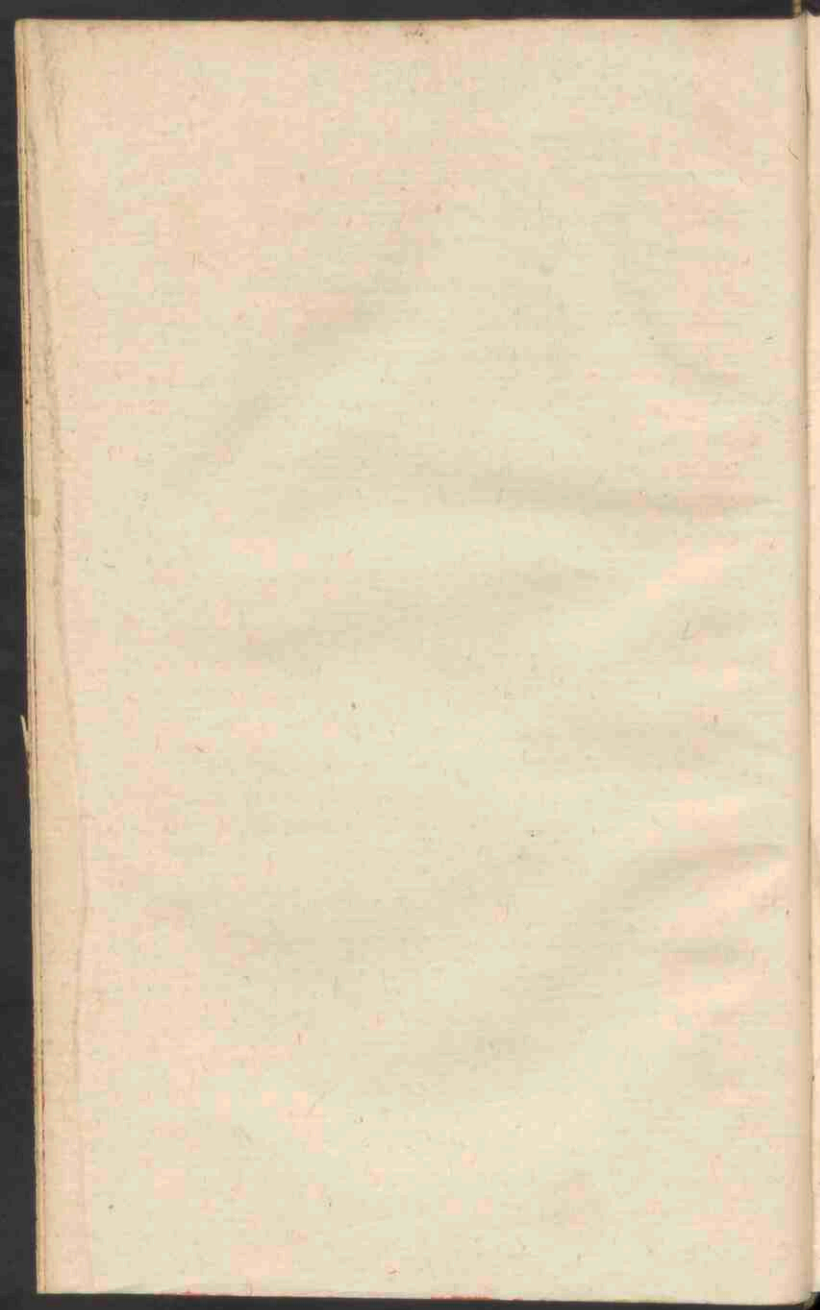

This receipt is given
in full discharge of
the above mentioned
rent for the year
1780 and no other
account shall be
demanded for the
same

Witness my hand
this 10th day of
October 1780

John D. ...

LOCVS
 DE VERBO
 DEI SCRIPTO, AD-
 VERSVS HUMANAS
 Traditiones,

Theologicè & Scholasticè tractatus.

Vbi agitur de vera methodo Theologicè simul
 & Scholasticè disputandi.

PRAEFATIO.

SCRIP TVRAM sacram esse ad ^{2.Tim.3.}
 doctrinā & ad redargutionem
 vtilem Apostolus affirmavit: ni-
 mirum declarans homines esse
 non docendos tantum, sed saepe etiam re-
 darguendos. Certè constat adco corruptos
 esse homines, vt non modò in ignoratione
 veritatis tanquam in crassa quadam caligi-
 ne versentur, sed etiam plerique veritatis i-
 psius lucem oderint atque refugiāt. Quan-
 quam autem vtrunque dolendum est, me-
 lius tamen cum iis agitur, qui ita ignorant,
 vt scire velint, quàm cum aliis quos sua de-
 lectat cecitas atque ignorantia: quando qui-
 dem longè tolerabilius est nescire, quàm

*Ecclesia-
 stes debet
 docere &
 redargue-
 re.*

A.j.

nolle scire. Ex quo factum est vt, quia Pasto-
 ribus ac Doctoribus Ecclesiæ, res esse solet
 cum illis duobus hominum generibus, A-
 postolus eos iubeat esse tenaces fidelis ser-
 monis, vt possint tum exhortari per do-
 ctrinam sanam, tum contradicentes conuin-
 cere. Ac de his duabus veri Ecclesiastę par-
 tibus cum Augustinus differeret, easque
 inter se compararet, Facile est, inquit, vt
 dicatur quid credendum, quid speran-
 dum, quid amandum sit. Sed quemad-
 modum aduersus eorum qui diuersa sen-
 tiunt calumnias defendatur operosioris v-
 beriorisque doctrinæ est. Hæc Augusti-
 nus, quæ quam vera sint iam pridem expe-
 rientia comprobauit. Quantas enim mole-
 stias piis maioribus veteres hæretici exhi-
 buerint, illi præsertim qui in Sophistica &
 ἱεροπαιδείᾳ palæstra erant exercitati, facile licet
 ex doctissimis Orthodoxorum scriptis col-
 ligere: in quam disputationis aciem quot-
 quot ex nostris veniebant paratiores vt-
 pote armis τῆς ἱεροπαιδείας instructi, illi pa-
 tefacto veritatis lumine, fumos illos So-
 phisticos nullo negotio dissipabant. In-
 ter quos Nazianzenus videtur palmam da-
 re Basilio, quod præter cæteros excelleret in
 ratiocinandi & recte differendi sciencia, quod
 etiam de Greg. Nysseno affirmare possu-
 mus. Augustinus autem (qui, vt eius verbis
 utar, Ratiocinationi tanquã vnicæ suæ blan-
 diri

Tit. 1.

Ench. ad
Laur.Ad redar-
guendum
non pa-
rū iuuat
ἱεροπαι-
δείας.In laud.
Basil.

Epist. 151.

diri solebat, & ea sese oblectare) ingenuè
 profitetur ad dissoluenda hæreticorum so-
 phismata, artem hanc magnum sibi adiu-
 mentum attulisse. Et longè ante Augusti-
 num Tertullianus in iis scriptis in quibus
 fœliciter cum hæreticis dimicauit, non dif-
 fitetur se ab aduersariis ad philosophandũ
 fuisse prouocatũ. Quæ quidem à nobis
 eò dicta sunt quòd pleròsque videamus, se-
 se huic disciplinæ alioquin utilissimæ præ-
 bere iniquiores, quasi eam Paulus ex Theo-
 logiæ finibus exterminarit, cùm vetat ne
 quis nos per Philosophiam deprædetur: at-
 que huc multa congerunt ex veterum Do-
 ctorum scriptis, quæ in ipsam
 que rectè disputandi scientiam, quadrare e-
 xistimant. Itaque nunc libenter audiunt
 Nazianzenum Dialecticos cum Moabitibus &
 Ammonitis comparantem: nunc, post Ba-
 filium, Dialecticam bellatricem appelli-
 tant: nunc denique cùm Tertulliano ex-
 clamant miserum esse Aristotelem qui hæ-
 reticis Dialecticam instituerit, struendi &
 destruendi artificem versipellem: quibus
 quidem hominibus ego paucis ita satisfac-
 tum velim: Apostolum non ipsam rectè
 ac verè disserendi scientiam improbare,
 quæ à certis, propriis & necessariis prin-
 cipiis arcessit ipsius veritatis cognitionem:
 sed potius vanum fallendi artificium, & la-
 queos illos sophisticos & à πωμολογὸς, quos

Contr.
Acad. l. 3.
cap. 13.

De resurr.
car.

Refellun-
tur qui re-
ctè disse-
rendi sci-
entiam
αὐτοῦ

αὐτοῦ εἰς
à Theolo-
giæ fini-
bus arcere
volunt.

Col. 2.

Aduers.

150.

Episcop.

In cap. 2.

Esa.

De præ-

scri. hæ.

nectere solebant hæretici, vt ita pios atque Orthodoxos deciperent: quod ita est non solum ipsa contextus Apostolici series, sed etiam vocabulum ἀπάτης à Paulo usurpatum manifestè declarat. Iam cum imprimis eò spectet ῥήσιν ποιήσας vt Sophistarum præstigias fallaciásque discutiat, errores redarguat, mendacia expellat atque veritatis lucem animorum oculis intuendam proponat: ecquis vnquam meritò existimauerit, præclaram hanc disciplinam fuisse ab Apostolo reiectam? Quí enim fieri potest, vt qui se Sophisticis fallaciis inimicum esse profiteretur, non idem amet scientiam rectè differendi, nugis illis Sophisticis omnino contrariam, & ad id comparatam, vt eius ope atque ductu captionum insidias faciliùs declinemus? Vt enim qui tenebras oderit, eum lucis splendore delectari necesse est: ita qui inanes argumentorum deceptiones excludit ab Ecclesia, is profectò videri debet veris ac solidis argumētis locum in Ecclesia reliquisse, quibus vanæ illæ vanorum hominum deceptiones & redargui facilè, & vitari possint. Nisi fortè censemus mendendi scientiam esse reiciendam, quòd homines doceat ea dignoscere quæ sunt exitiosa, vt ab his abstineant, & ea tantummodo sectentur, quæ videbunt ad vitã ac valetudinem tuendam pertinere. Quamobrem dixerit sanè, & præclarè dixerit Nazianze-

zianzenus (est enim aliquid ad superiores obiectiones respondendum) Sophistas esse Moabitarum & Ammonitarū similes, qui à Dei templo arcebātur, modò simul agnoscamus, rectè ratiocinandi præcepta non cum Moabitis & Ammonitis, sed potius cum Tyriis illis & Sidoniis esse comparanda, quorum opera ad templum domini exædificandum Solomonem vsum fuisse memoriae proditum est. Laudetur etiam Basilus, quòd Sophisticen dixerit esse bellatricem: dummodo eò magis amemus vera illa arma, quibus nos *αρόπος πωυδείας* instruit ad veritatem propugnandam. Denique libenter, si placet, audiatur exclamans Tertullianus aduersus eam quam vocat struendi & destruendi versipellem artificem: nimirum illam artem *τοπιχην*, quæ probabilia tantum confectans, nusquam pedem figit. At nos interea disciplinam *ἀναλυτικην* honorificè appellemus, quæ necessaria à probabilib⁹ discernens, ita vera struit, ac falsa destruit, vt semper maneat sui similis, quippe subnixā conitantiſſimo veritatis firmamento. Atque hanc quoque fuisse veterum sententiā de Doctrina rectè differendi, facile nobis assentietur, quisquis veteres ipsos diligenter attenderit. Quid enim ille ipse Nazianzenus quem isti nobis obiiciunt? Veritas, inquit, logicis disputationibus trita in lucē profertur. Quid porrò Basilus? vera Diale-

*Veteres
theologi
rectè differēdi
scientiā lau-
darunt.*

*Ad. 150.
Episcop.
In 5. cap.
Esaï.*

„cticæ virtus est naturas rerum distinctè di-
videre, quæ sunt affinia dignoscere, & dis-
cernere contraria. Augustinus autem

Contra
Acad. lib.

3.

verum vsum *αἰσίου παιδείας* à Sophistarum
abusu discernens, Si Dialectica, inquit, est
„scientia veritatis, sic illam novit sapiens,
„vt Sophistarum calumnias contemnendo
„enecet. Sed nihil est præclarius hoc eiusdè

De ord.
lib. 2. c.

12.

„Augustini testimonio: Dialectica, inquit,
est disciplina disciplinarum quæ docet do-
cere ac discere, quæ scit scire, & alios scien-
tes facere. Hæc ille. Quæ quum ita sint,
maneat sua laus huic præstantissimæ disci-
plinæ, & affirmemus eos non satis rectè ra-
tiocinari, qui hodie aduersus rectè ratioci-
nandi scientiam insurgunt.

De docto-
rum Scho-
lasticorum
scriptis ac
disputa-
tionibus.

Hic autè fortasse à nobis quærat aliquis,
num hac nostra commendatione scripta
quoque Scholasticorū Doctorum compre-
hendamus, eorum præsertim qui iampridè
ex Lombardi fontibus fluxerunt: & num
ea existimemus ad veram illam disciplinam
ἀναλυτικὴν esse referenda. Equidem vt nolim
de tot viris ferre sententiam (quorum la-
boribus & industriæ per me licet suus ho-
nos tribuatur.) ita non verebor quid de hac
re sentiam liberè & ingenuè profiteri: sem-
per tamen intra meæ tenuitatis canecos
meipsum continens. Ioannes Duns, Scotus
ille quem subtilem Doctorem vulgò appel-
lant, ait alicubi Theologicos doctores tan-
dem

In 3. sent.
dist. 24.
quæst. 1.

dem Philosophiam cum Theologia maximo cum fructu miscuisse. Ego certè fateor miscuisse: atque etiam addo, confudisse, sed quum id magno cum fructu factū esse existimat, veniam dabit subtilis Doctor, si nō possum illi hac in re assentiri. Quum enim Scholastici doctores non veram illam & *αληθινήν* rationē differendi secuti sint (vt paulò post dicemus) sed propemodum tantum luserint probabilibus, & vt plurimum vanis atque *επιτηδείαις* argumentis, non illi verum vsum, sed abusum potius philosophiæ mihi videntur in Ecclesiam inuexisse. Mihi inquam videntur Scholastici doctores Sophisticam illam meretriculam, vt honestæ matronæ, sic Philosophiæ nomine & pigmentis exornatam in mediam Ecclesiam, cum maximo ipsius Ecclesiæ damno, produxisse. Atenim, inquires, nō sine magnis laboribus multisque vigiliis acutam illam disputandi scientiam sibi compararunt. Sit ita sanè: verum enim uerò cū Scholasticos doctores in suis illis acutis disputationibus laborantes, sudantes, anhelantes video, mihi Troianorum in mentem venit, qui magno labore equum illum à Græcis fabricatum in suam urbem introduxerunt, vnde consequuta est ipsius urbis euerfio. Sic enim Scholastici falsam philosophiam magno conatu & studio in Ecclesiam attraxerunt, vt inde, tanquam ex equo Troiano, innumerabiles errores

Scholasticorum nicaeni quidē sed, vt plurimum, inutiles labores.

prodierint, qui quidem, custodibus Ecclesie, fomno, desidia & inscitia iam pridem sepultis, Ecclesiam ipsam inuaserunt, corruerunt, vastarunt, ita ut (liceat enim locum Esaiæ usurpare) nisi tum dominus nobis aliquot reliquias fecisset reliquias, profectò nullam iam Ecclesiam haberemus. Testis est Romana Ecclesia adeo deprauata, corruptaque, ut dum Ecclesiam in Ecclesia quaerimus, cogamur solos Ecclesie cineres non sine luctu & lacrymis intueri. Sed ne lugere hinc potius quàm disputare velle videamur, ecce quod proponimus: Scholasticos & Quaestionarios doctores, nec veram Theologicè differendi rationem, nec verum ac legitimum *ῥητορικὸν μαθηματικὸν* usum sequutos fuisse.

* Aliquot errores pro-
cipui qui deprehen-
duntur in doctorum
scholast. disputationibus.

I. Error. Vide Scorum & Galios qui scripserunt in libr. sentent. & in quaestionibus quodlibetariis, &c.

Quod ut sit magis perspicuum, agè, ex multis erroribus quosdam tantum colligamus, ex quibus intelligi possit, eos in Theologicis disputationibus non parum à vera ac Theologica differendi ratione aberrasse.

* Primus error quem videtur Scholastici in suis disputationibus admittere, is est, quod solent ex principiis logicis disputare, atque inde arcessere suas cõclusiones. Itaque propositis quaestionibus, non Scripturae locos, sed ut plurimum Axiomata logica & Maximas topicas, aut eo etiã aliquid minus, subternunt: in eorumque disputationibus Scriptura muta est. Sæpe enim Philosophos, at perrarò Apostolos appellant: & si quando

veteres

veteres etiam Doctores adhibēt, tum illo-
rum autoritatem cum Scripturæ autoritate
confundunt, neque dubitant eorum scripta
nomine Scripturæ significare. At nos de Lomb. l.
Theologia ex principiis Theologicis dispu- 1. Sent.
tandum esse, ex ipsa Theologia didicimus, dist. 34. &
& ita faciendū esse, vel ex ipso αὐτῶν περὶ εἰας li. 2. sent.
affirmamus, qui vetat μεταβαίνειν εἰς ἄλλο γένος dist. 9. &
& vagari extra orbem illius scientiæ de qua passim.
differendum susceperis. Porro quum Theo-
logia sit supra omnes scientias, eam subiici
principiis philosophicis non ineptum mo-
dò, verum etiam iniquissimum est, atque in-
dignissimum. Doctores autem Ecclesiasti-
cos exæquare cum Prophetis & Apostolis,
hoc verò est planè intolerandum. Quam-
obrem nemini, nisi sit ἀθεόλογος, dubium esse
existimo, quin primus hic Scholasticorum
error iure à nobis recensatur.

Secundus error, hic est, quòd de rebus 2. Error.
Theologicis in vtranque partem, ac topicè
disputant ex probabilibus argumētis, quod
tamen contrà factum oportuit: primùm ἐκ
αὐτοῦ περὶ εἰας: deinde ex ipsa Theologiæ na-
tura. Nam topicæ in vtranque partem di-
sputationes relinquuntur colloquijs & exer-
citationibus. Tractationes autem ἐπιστημονι-
καί (cuiusmodi sūt imprimis Theologicæ) re-
quirunt analyticas disputationes, quæ veris,
certis, necessariis & ἀποδεικτικαῖς argumentis
niti debent. Solent quidem philosophi de

scientiarum principiis in vtramque partem; aliquando disputare, vt magis eluceat veritas: sed Theologi non disputāt de suis principiis, quippe quæ sunt per se ἀπορίστη & extra omnem dubitationis aleam constituta. Deinde nihil est magis contrarium fidei quàm dubitatio, & illa ἐπιχειρῆσθαι Academica: quã doctissimis Augustini & aliorum veterum disputationibus iugulatam pridem & consepultam, nescio quomodo Scholastici, certè non satis faustè, ab inferis excitarūt. Sci-
 tè enim Hieronymus Iouiniano exprobrabat, quòd de quæstione Theologica γυμνασιακῶς inquit, non δὲ γυμνασιακῶς disputaret: scilicet longè grauiora dicturus in istos, qui non aliter de rebus grauissimis disputare consueuerunt. Quinetiam sæpe illis accidit, vt multis ac variis argumentorum fluctibus, modò in hanc, modò in illam partem iactati, nesciant quem se tandem in portum recipiant: adeò vt Scotus ille subtilis, & plerique alij, rem dubiam ac minimè definitam in medio relinquentes, permittant lectoribus in vtram velint sententiam discedere: si in hanc, inquit, ita respondeo contrariis argumentis: Sin maus in illam, ecce tibi quod rursus ad contraria argumenta respondeas. Quid quòd multis obiectionib⁹ propositis, sæpe subsistunt, & Quere, inquit, solutionem? Item, Qui potest respondeat. obsecro, hoc cene est Theologicè disputare?
 vbi

Contr.
Acade.

Apolog.
aduers.
Iouinia.

vbi imprimis fidei *αληθοφροσια* requiritur: an
verò analyticè? vbi iubent Philosophi res ip-
sas (vtendum est enim eorum verbis) *εις ἀ-
μετακίνητον πᾶσι*, & eas in veritatis firmissi-
mo gradu collocare.

Tertius error hic est, quod veritatem ob- 3. Error.
scurant suis argutiis, nedum illustrent. Nam
quæ sunt difficilia, reddunt ipsi spinosis &
contortis quæstionibus difficiliora: quæ ve-
rò per se facilia sunt & perspicua, illi obscu-
ris quæstionum inuolucris obducunt, no-
dum, vt vulgò dicitur, in scirpo quærentes.
Ecquis est etiam (nisi qui planè ad eiusmo-
di obduruit) quin, vel audito tantùm hor-
rifico illo nouorum vocabulorum strepitu,
statim refugiat, & ea se desperet posse vn-
quam animo percipere, quæ ne patièti qui-
dem aure, capere potest? Quare quod ali-
quando dixit Augustinus, artem Sophisticā
esse cauernæ Caci persimilem, mihi videtur
egregiè in Scholasticos quadrare, qui dum
peregrinis dogmatibus tanquam alienis di-
uitiis gloriàtur, ad eò obscuritatem affectât,
& latebras quærun, vt quoties disputant,
non res ipsas aperire, sed operire potius, &
non tam hominis vocem, quàm obscuros
quosdam mugitus, ex tenebricosis illis quæ-
stionum speluncis edere videantur.

Contf.
Acad. li-
bro 3.

Quartus deniq; hic est error, quod Scho- 4. Error.
lastici vel potius Quæstionarij Doctores te-
runt tempus in vanis & curiosis quæstioni-

bus, iisque non tam explicandis, quàm im-
 2. Tim. 2. plicandis, quas *κενοφαινας* Apostolus vult ab
 Ecclesiastico doctore cohiberi. Et paulò
 post, Stultas, inquit, & ineruditas quæstio-
 nes reiice, sciens eas gignere pugnas. Quod
 quàm verū sit, manifestè patet ex ipsis Quæ-
 stionariis, quorum vix duos reperias, qui in
 vnam eandemque sententiam conueniant.
 Sic plerunque videas à Thoma Scotum, à
 Scoto Occamum, ab Occamo reliquos dif-
 sentire, ita vt vix possis in eorū scripta ingre-
 di, quin statim in eiusmodi altercationes
 vestigium ponas. Verumenimuerò illæ de-
 mum sunt tractationes Theologicæ, quæ fi-
 dem instruunt atque confirmant, sūntque
 ad totius Ecclesiæ ædificationem & salutē
 accommodatæ. Rectè enim monuit Augu-
 Enchir. ad Laur. stinus nihil opus esse vt ea cum discrimine
 c. 59. definiantur, quæ sine discrimine nesciūtur.

Ex quibus omnibus satis intelligi potest,
 eam differendi rationem, quam scholastici
 Pōtificij secuti sunt, nihil, aut certè parum,
 habere commune cum Theologicis ac verè
 Scholasticis tractationibus. Quamobrem,
 vt gratiam aliquam incamus ab iis qui se *αὐτο-*
νομως aduersarios profitentur, huc sanè
 conuertant licet superiores illas reprehē-
 siones, ac dicant, vanam Scholasticorū Phi-
 losophiam esse inanem deceptionem, bel-
 latrix, struendi ac destruendi artificem
 versipellem, cum Ammonitis & Moabitibus
 ab

ab Ecclesia repellendam. Hæc, inquam, dicat, ac tum fatebor me nihil habere quamobrem meritò repugnem. Cæterùm huius ætatis doctores Pontificij paulò aliam sibi rationem scribendi proposuerunt. Nec enim nudos Sylogismos contexunt, vt solebant illi, sed vtuntur continuis & prolixis declamationibus, præsertim aduersus eos, qui puram Euangelij doctrinam profitentur: qua in re libenter à Sylogismis abstinent. Quum enim conuitia, vt plurimum, euomant & flammam anhelent, non existimant satis commodè Sylogismis cū modo & figura facere se id posse: itaque in latiore orationis cāpū ingredi maluerūt.

*Pontificij
doctores
huius æta-
tis sylogi-
sticis di-
sputationi-
bus in suis
scriptis nõ
proponunt
vt solebāt
Scholasti-
ci.*

Quum igitur ex iis quæ antè dicta sunt, satis manifestum esse arbitremur Scholasticorum Pontificiorū disputationes, nec uerè Theologicas, nec esse ritè ex regulis constitutas: operæpretiū fuerit methodum aliquā proponere, qua & Theologicè & Scholasticè differere, & vt Augustini verba repetamus, Sophistarū calumnias enecare possimus, quod vtinam præstantissimi Theologi, simulque in hac præclara sciētia exercitatissimi (quales hac ætate multos esse minimè dubitamus) in animum inducant facere, & nobis atque etiam posteris viam commonstrare Theologicè simul & Scholasticè disputandi.

*Methodus
Theo-
logicè &
Scholasti-
cè dispu-
tandi ho-
die impri-
mis neces-
saria.*

*De doct.
Chr. l. 2.*

Nam si Augustinus humanarum discipuli c. 40.

narum cognitionē præclarè cōparauit cum Ægyptiorū diuitiis, quas secum Israëlitæ abtulerunt: certè dum hodie pleròsque videmus diuitiis illis peregrinísque ornamentis, ad conflandum erroris idolum abuti, æquissimum fuerit pios ac doctos homines illas ipsas diuitias liberaliter impendere ad constituendum Dei tabernaculum, & ad veritatem ipsius aduersus humanos errores propugnandam.

Ac tantisper dum illi qui & Theologiæ studio & *αἰσθητικῆς* scientia excellunt, id præstandum suscipiant ego in eorum adolescentum gratiã, qui sunt Theologiæ candidati non dubitabo aliquid ea de re leniter adumbrare, vt huic nostræ *παιδαγωγία* & crassioribus lineamētis viuos illi postea colores addant.

*Tractationum
Theologicarum
duo genera.*

Duplicem esse statuo Theologicam tractationem: vnã, plenã & vberiori stylo compositã, quæ & rudes doceat, & tardos excitet ad veritatis doctrinã amplectendam: Alterã autem, accuratã quidem sed contractã, & quæ sepositis iis quæ ad commouendos animos adhibentur, detractãque orationis veste, res ipsas simpliciter & enucleatè nobis explicet, atque argumenta nuda proponat: ita vt ipsa rerum veritas oculis propemodũ conspici & digitis attrectari possit. Hęc fortasse minus erit iis grata, qui orationis splendore

dore delectantur: sed certè non minus utilis
 iis omnibus qui vt simplicitatis amâtes, ita
 sunt veritatis studiosi. Quemadmodum e-
 nim iucundior quidem est aspectus huma-
 ni corporis, dum & carne vestitum, & san-
 guine suffusum, & colore ipso venustū est;
 siquando tamen ad anatomen deueniendū
 est, tum partium singularum integritas &
 totius corporis constitutio lōgè melius di-
 gnoscitur: ita si quis seriò & accuratè velit
 diffusiores illas & venustiores tractationes
 expendere, earūque *ἀνάγνωσις* & tanquam a-
 natomen conficere, proculdubiò facilè a-
 nimaduertet, sintne omnibus numeris ab-
 solutæ, an verò aliquid adhuc desideretur,
 & vt morborū, ita errorum, si qui sint, fon-
 tes & causas, quasi digito, commonstrabit.
 Itaque superior illa quidem tam doctorum
 quàm indoctorū animos afficit: at hæc po-
 sterior, cū in solo *διδακτικῷ* genere versetur,
 magis cōuenit iis qui sunt exercitatio-
 res, quique non conturbantur flumine ina-
 nium verborum, si sit rerum ipsarum sicci-
 tas: quandoquidem oratio sine ratione, ne
 oratio quidem existimanda est. Illam disse-
 rendi rationem Augustinus, Cyprianus, Hi-
 larius, Hieronymus & plerique alij veteres
 doctissimi vt plurimū secuti sunt: hanc
 Scholastici doctores videntur quidem sibi
 proposuisse, sed quo successu, paulò antè à
 nobis fuit expositum. In vtraque autem tra-

*Cōtracta
 & Scho-
 lastica tra-
 ctatio est
 velut ana-
 tomæ fu-
 sioris &
 uberioris
 tractatio-
 nis.*

ctatione videtur imprimis esse obseruandum, vt, quum agitur de doctrina afferēda, omnia argumenta sint necessaria, & apodictica: quippe quæ nitantur veris Theologię principiis & fundamentis. Atque imprimis cauendum est, ne probabilia pro necessariis, aliena pro consentaneis, falsa pro veris vsurpemus.

Quod quidem sæpè accidit nimia diffuse orationis licentia, qua veritatis aduersarij sæpe, abutuntur, vt sub orationis veste commodius latitēt, & cum multa dixerint, vera quoque dixisse videantur. Huic malo remedium erit accommodatissimum, si posteaquam plena tractatio antecessit, tum subiiciatur scholastica tractatio, tanquam superioris *ἀνάλογοις*, quæ sit sophismatum ac fallaciarum omnium euerriculum: quum absterfo orationis fuce, ea quæ sunt falsa detegat, vera falsis opponet, vtraque excutiet, faciet denique vt, quemadmodum aliquando dixit Augustinus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Hic verò quis non videt, sublatis erroribus, facile superaturā, & quam rapidum orationis flumen obruebat, sua sponte emerfuram esse, veritatem? Quamobrem quum eiusmodi tractatio scholastica fructum quàm maximum allatura sit (dūmodo sacrę Theologię regulis ipse *ἁγιώτατος πατέρας* dirigatur) oro, obtestorq; doctissimos huius ætatis Theologos,

Contr.
Maximi
lib.3.

logos, veritatis Euangelicæ propugnatores, vt in hanc curam incumbant, nobisque proponant huius Scholasticæ tractationis methodum certam ac facilem quam sequamur, & quæ nobis sit atque posteris pro lapide lydio, ad varia hominum scripta exploranda, quæ de rebus Theologicis eduntur: quod si præstiterint, bonam operam nauabunt Ecclesiæ, his præsertim temporibus, quibus homines certatim de dogmatibus Theologicis libros conscribunt. Nã quum soli Iurisconsulti de iuris & legum scientia, soli Medici de arte Medendi scribãt, atque in reliquis disciplinis de ea quisque tractet quã profitetur, & in qua versatus est: fit tamẽ nescio quomodo, vt de Theologia tam Theologi quàm *θεολογοι* & cuiusuis ordinis homines soleãt passim libris editis disputare: quò sum æquior Nazianzeno, qui aliquando grauissimè de hac re conquestus est. Hunc autem tantulum nostrũ laborem *De mod. in diss. ser uand.* in medium proponere visum est, nõ quòd hanc ipsam methodum, quam requirimus, nos assuetos fuisse confidamus, sed vt vel hac ratione testemur, nos accuratiorem à doctissimis Theologis non expectare tantum, verumetiam flagitare.

Ecce igitur, proponimus tractationem *Tractatio* Scholasticam loci Theologici desumpti ex *loci Theologici de* primo cap. Epist. ad Hebræos: nempe, de *verbo Dei* Verbo Dei scripto, aduersus humanas tra-
scripto.

ditiones: quæ de re magna est inter nos & Pontificios controuersia.

Tractationem autem huius dogmatis copiosam, & latiore stylo compositam, idcirco prætermitto, quod ea facillè videri potest in scriptis ex vtraque parte iam pridem editis, quorum ego veluti quandam *ἀνάγνωσις* conficiam hac Scholastica disputatione.

Theologica disputationes quomodo ab aliis differant & quàm sent religiose tractande.

Sed antequam rem ipsam aggrediar, Lectores admonitos velim, disputationes de rebus sacris institutas, à quibusuis aliis disputationibus longissimè differre. Nam in Philosophicis, Medicis, Politicis & aliis eiusmodi disputationibus viget eloquentia, regnat ambitio, feruet contentionis studium, & sæpe nihil aliud homines sibi proponunt, quàm ostentationem ingenij, & gloriolæ cupiditatem. At in Theologicis disputationibus, vbi nō ornamenta, inquit

De doct. Augustinus, sed documēta quærentur, magna cum reuerentia, & sanctè de rebus sanctis agendum est; non quasi in hominum theatro, sed vt coram Deo, & sanctis Angelis, adeoq; in medio totius Ecclesiæ confessu: idque non contēdendi studio, sed veritatis retinendæ gratia: quando quidē Ec-

clesiæ Pastores vetat Paulus *ἀποβῆναι τὸν λόγον*, vt quod fieri sine veritatis iactura vix possit. Quamobrem Deum precati, vt nostros conatus sui Spiritus ductu dirigat & auxilio confirmet, descendamus in hoc sanctissimum

mum certamē, in quo Verbum Dei est sta-
 dium, Deus *βεβόδουης*, Veritas *βεβόδουης*, salus
 corona. Atque eò meliore animo certamē
 istud nobilissimū subeamus, quòd hīc non
 idem accidit quod in aliis certaminibus, in
 quibus solus ille coronatur qui vincit. Nā
 huius certaminis hic est exitus, vt is etiam
 qui vincitur, modò se victum agnoscat, &
 veritatem amplectatur, simul etiā cum vi-
 ctore coronetur. Præstat autem, inquit Au-
 gustinus, vinci à vero, quàm velle verum i-
 psū per falsa vincere. Quicquid enim
 homines aduersus veritatem moliātur, cer-
 tē ita statuendum est; vinci veritatem non
 posse, quam idem Augustinus æternam vi-
 ctoriam appellauit.

Quæst.
 ex vtr.
 108.

De ciuit.
 Dei l. 2. c.
 29. 1.

Hoc autem dogma de quo nobis insti-
 tuenda est disputatio tanti est momenti, vt
 merito censerī debeat rotius religionis fun-
 damentum. Nec enim sine causa Psaltes a-
 gnoscit verbum Dei esse instar lucernæ,
 quæ nisi nostris pedibus præluceat, nobis
 in crassissimis tenebris versari, & idētidem
 impingere ac labi necesse sit. At Romanæ
 Ecclesiæ doctores acerrima summæque a-
 nimi contentione pro humanis traditio-
 nibus digladiantur, easque sibi retinendas
 existimant tāquam aliquod Palladium quo
 sublato non possint amplius arcem illam
 Pontificiam defendere, multos iam annos
 obsessam & proculdubio, vincēte veritate,

Vsque præ-
sentis di-
sputatio-
nis.
 Psal. 119.

tandem aliquando euertendam atque in cineres abituram.

Huius disputationis distributionis distributio.

Vt igitur ad rem accedamus, huius disputationis sex erunt partes. In prima proponemus nostram & è regione opponemus aduersariorum sententiam, ambasque exponemus, vt ex illa collatione melius perspici possit quisnam sit totius controuersie status. In secunda, sententiam nostram confirmabimus expressis Scripturæ locis, & certissima demonstratione ex illis locis simul aggregatis confecta. In tertia, sententiam Pontificiorum refellemus *de vana dictione* disputatione. In quarta diluemus Pontificiorum obiectiones ex sacris literis detortas. In quinta, subducemus ea fundamēta quæ Pontificij ex veterum Doctorum scriptis suæ sententię substernunt. In sexta, ipsos quoque veteres hac de re cum verbo Dei & nobiscum consentientes audiemus.

* *

CA-

CAPVT I.

Deus multis vicibus multisque modis olim loquutus Patribus per Prophetas, vltimis diebus hisce loquutus est nobis per Filium.

VVM Tertullianus in aciem disputationis prodiret, solebat summam quæstionis (sic enim ipse loquitur) certis lineis determinare & gradum conferre, ne extra rem ipsam vagari liceret.

Quod vt etiam ipsi faciamus primùm omnium proponemus nostram, hoc est Ecclesie ex verbo Dei reformatæ de ipso Dei verbo sententiã. Hæc autem est eiusmodi, *Nostra sententia de verbo Dei scripto.*

Omnia dogmata fidei Christiana necessaria in Scriptura sacra contineri.

Hanc nostram sententiã sic exponimus *Nostra sententiæ expositio.* ex illo loco Epistolæ ad Hebræos, qui nobis huiusce disputationis fontes aperuit.

Veteris Testamenti temporibus Deus locutus est Patribus nostris multifariã multifque modis. Nēpe per oracula, visa, somnia, per Vrim & Thummim : denique per ipsos Prophetas afflatu Spiritus Dei loquētes. Ipsum autem Dei verbum eodem Spiritu di-

Etante cum à Mose, tum ab aliis Prophetis virisque sanctissimis fuit literis consignatum. Tandem nouissimis temporibus Iesus Christus summus & perfectissimus Ecclesiæ doctor mundo exhibitus, Apostolos viua voce docuit & Ecclesiæ Christianæ doctores constituit, qui doctrinam Euangelij à Christo receptam & ab seipsis viua voce traditam literis mandarunt. Quum igitur verbum Dei sit mēsurā fidei nostræ, ipsūque verbum extet in sanctissimis Scripturæ monumentis, efficitur omnia dogmata quæ sunt ad fidem salutēque Ecclesiæ necessaria in Scriptura sacra contineri, & quæcunque Apostoli tradiderunt illa hodie nobis in sola Scriptura quærenda, nullasque alias traditiones esse in causa fidei recipiendas. Et quia similitudine res facilius explicari solent, propono simile ductum à Rege, qui edictum viua voce promulgandum ac deinde perscribendum iussit, quod vbi factum est non solent homines anxie & curiosè quærere ex iis qui ipsi promulgationi interfuerunt, aut ex aliis audiuerunt, quidnam edicto illo regio comprehendatur, quippe quum extet perscriptum edictum, cui iam stare & fidem habere oporteat. Ita affirmo quandoquidem verbum traditū & promulgatū ab Apostolis & Euangelistis, ab iisdē fuit literis mandatum, frustra & temerè hodie alibi quæri, quàm in Scriptura, quidnam
Aposto-

Apostoli & Euangelistæ viua voce tradiderint.

At Pontificiorum sententia hæc est.

Pontificiorum sententia.

Non omnia dogmata fidei Christiana necessaria in scriptura sacra contineri.

Quam sententiã ita exponunt. Licet verbum Dei sit mensura fidei nostræ, nõ tamen omne Dei verbum extare in scriptura. Multa enim ab Apostolis & Euangelistis fuisse viua voce tradita, quæ tamen illi non scripserint. Præterea Ecclesiam Catholicam (Romanam autem intelligunt) esse fretam Spiritu Dei duce, ita vt ipsa quoque possit ea tradere quæ sunt ad fidem salutemque necessaria. Quare vt habeamus plenum Dei verbum, Traditiones Apostolicas & Ecclesiasticas esse ad Scripturam sacram adiiciendas. Hæc illi.

Pontificiorum sententiæ expositio.

Ex quibus satis est perspicuum quisnam sit controuersie status. Hoc est enim τὸ ζήτημα: An omne Dei verbum per Prophetas & Apostolos traditum, nobisque ad salutem necessarium, in sacra Scriptura contineatur, necne. Nos affirmamus: Illi verò negant ἀντιφατικῶς. Ita vt alteram tantum sententiã esse veram oporteat, ex prima illa luce ratiocinationis, de re quaque veram esse affirmationem aut negationem.

Quis est controuersie status.

Antequam autem aggrediamur confirmare nostram sententiã, ipsi termini questionis nobis breuiter exponendi sunt. Verbum

Termini questionis exponuntur.

Verbum Dei, quid. *Dei* intelligimus non verbum æternum Filium æterni Patris nempe λόγον ὑφ' ἑαυτῶν (sic enim veteres plerique loquuti sunt) sed verbum externum quo Deus voluntatem suam hominibus patefecit : itaque addimus per Prophetas & Apostolos traditum : vt, quid intelligamus per verbum Dei, magis perspicuum esse possit. Vocabulum autem *Tradendi*, τὸ παραδιδόναι, referrī quidē potest tam ad verbum viua voce traditū, quàm ad verbum scriptum, vt patet 2. Thess. 2. Fenete, inquit, traditam doctrinā, τὰς παραδόσεις, quā edocti estis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Atque ita sæpe veteres ipsi loquuti sunt, vt suo loco videbimus. In hac tamen quæstione ex vulgato loquendi genere restringitur ad verbum illud quod viua voce traditum est. Cæterum per *Verbum Dei nobis ad salutem necessarium*, intelligimus ea omnia quibus Deus nos iubet certa fidei πληροφορία assentiri vt ita fidem ab opinione, & Christianæ religionis dogmata à probabilibus hominum disputationibus ac placitis distinguamus. Postremò nomine *Scripturæ sacræ*, intelligimus omnes libros Canonicos veteris & noui Testamenti. Atque hæc quidem de nostræ quæstionis expositione nobis breuiter dicta sint.

Tradere, quid.

Necessarium ad salutem.

Scriptura sacra.

CAPVT II.

NOSTRA de verbo Dei hæc- *Disputa-*
 nus proposita & explicata sen- *tio ηγετε-*
 tentia nūc certissimis argumē- *σι δ' ασι-*
 tis ex ipso Dei verbo petitis cō- *νε.*
 firmanda est, & tandem conficienda *ἀπὸ δι-*
 ζῆς quæ rem totam ab omnibus tenebris vin-
 dicatam in media veritatis luce constituat.
 Huius autem rei faciendæ hanc rationem
 inibimus, vt primū substernamus aliquot
 Scripturæ locos, ex quibus singulis argumē-
 ta firmissima depromamus: Deinde omni-
 bus illis simul collectis conficiamus veram
 definitionem Scripturæ sacræ, quæ quidem
 definitio erit Medium *συνεχῆς* nostræ *δόξης* *ἀ-*
ξίας omni exceptione atque dubitatione ma-
 ius. Quaquam autem in recensendis Scri-
 pturæ locis non curiosè laboro de ordine
 (nullus est enim locus qui non conficiat cō-
 clusionem primariam, & ipsi loci habēt vim
 summi Axiomatis) tamen curavi vt, quoad
 eius fieri posset, ordo locorum singulis de-
 finitionis partibus responderet. Quare fa-
 ciamus initiū ab hoc Apostoli loco, qui no-
 bis causam præbuit huiusce disputationis.

LOCVS I.

Deus multis vicibus multisque modis olim Heb. i.
loquutus Patribus per Prophetas, ultimis die-
bus hisce nobis loquutus est per Filium.

Ex his Apostoli verbis nos ita cōcludimus.

Syllogif-
mus.

Si verbum Dei ad salutem Ecclesia necessarium nobis primùm per Prophetas, deinde per Christum & Apostolos traditum est, & verbũ Dei per Prophetas traditũ hodie querendũ est tantũ in scriptis Propheticis. Certè verbum Dei nobis per Christum & Apostolos traditũ, hodie querendum est tantũ in scriptis Apostolicis, nisi certa ratio dissimilitudinis reddi possit.

At verbum Dei ad salutem Ecclesia necessarium nobis primùm per Prophetas, deinde per Christum & Apostolos traditum est: & verbũ Dei per Prophetas traditum hodie querendum est tantũ in scriptis Propheticis, nec vlla certa ratio dissimilitudinis reddi potest quominus idem de verbo Dei per Christum & Apostolos tradito statuendum sit.

Quare verbum Dei ad salutem Ecclesia necessarium hodie querendum est tantũ in scriptis Propheticis & Apostolicis.

Explicatio
Syllogismi.

Excutio superius argumentum. Syllogismus est hypotheticus *παραδειγματικός*, cuius vsus est maximus quoties de rebus comparandis agitur. Syllogismos autem hypotheticos esse disputationibus Theologicis valde ac commodatos patet cùm ex veteribus tum ex Scholasticis, qui illis frequētissimè vsi sunt. Itaque non dubitavi æquè illis vti ac *δεικνύμεναι*, quandoquidẽ hypotheses non sunt Topicæ, sed nituntur expressis Scripturæ locis, ac propterea huiusmodi syllogismi nõ sunt directis

directis inferiores. Huius ergo syllogismi hypothesis siue connexum hypotheticum patet ipsa luce naturæ quæ dicitur de iisdem idem esse statuendum. Hæc autem principia quæ ex natura ipsa hausimus atque expressimus, non esse repudianda docuit Apostolus, quum Corinthios ad naturam ipsam reuocaret. Facilius enim, inquit Tertullianus, credes Prophetiæ, discipulus naturæ. Iam si ipsam spectes, reperies id esse verbum Dei cum in vetere, tum in nouo Testamento, siquidem audimus Apostolum profitentem se nihil dixisse extra ea quæ Prophetæ & Moses futura esse prædixerunt. Fateor in nouo Testamento exhibitionem fuisse vberiore & angustiore: sed id adiuuat nostram causam, tantum abest ut cinocet, quemadmodum in sequentibus argumentis nobis erit fusiùs explicandum. Expendamus igitur comparisonem veteris & noui Testamenti, quantum attinet ad verbum Dei utrobique exhibitum, atque ita dicamus. Si Deus loquutus est per Prophetas sub veteri Testamento, per Apostolos quoque sub nouo Testamento loquutus est. Si Prophetæ verbum Dei viua voce tradiderunt, id fecerunt & Apostoli. Si Prophetæ verbum Dei literis mandarunt, id etiam Apostoli fecerunt. Quare, si Prophetæ doctrinam veteris Testamenti totam scriptis comprehenderunt, cur non dicemus Apo-

*Connexum
hypothetici
confirmatio.*

*De resurr.
carnis.*

Act. 26.

stolos quoque totam Euangelij doctrinam scriptis suis fuisse complexos? Proferant Pontificii rationem dissimilitudinis, rationem, inquam, non ex humanis somniis, non ex probabilibus ac Topicis argumentis, sed ex certo Dei verbo petitam. At non poterunt. Quinetiam vrgebo locum hunc Apostoli quem in manibus habemus, atque ita ratiocinabor: Si verbum Dei multifariam olim multisque modis traditum, totum hodie in scriptis Prophetis reperitur, cur non idem dicemus de verbo Dei Euangelico quod non multifariam neque multis modis fuisse traditum Apostolus testatur? Alioqui quis non videt iacere vim comparationis ab Apostolo propositae? Nam ita diceret Apostolus, siquidem vera esset Pontificiorum sententia: Quemadmodum olim Deus multifariam multisque modis loquutus est sub veteri Testamento: ita nunc noui Testamenti temporibus multifariam nobis multisque modis loquutus est, nempe per scripta Apostolica, per traditiones Apostolicas ab ipsis Apostolis non scriptas: atque etiamnum loquitur per traditiones Ecclesiasticas: quod quam repugnet Apostoli sententiae, ne ipsi quidem Pontificij negauerint. Atque haec de conexo hypothetico.

*Assumpti
confirmatio.*

Assumptum (τὸ μεταλαμβάνον) quod secundo loco posuimus habet tria membra. Primum est: Verbum Dei ad salutem Ecclesiae

clesix necessarium nobis primùm per Pro-
 phetas: deinde per Christum & Apostolos
 traditum fuisse. Atque hoc perspicuum est
 ex hoc loco Apostoli. Olim, inquit, per
 Prophetas: Vltimis diebus per filium: quod
 posterius esse ad Apostolos quoque porri-
 gendum patet ex hoc ipso Apostolo, cap. 2.
 huius epistolæ, vbi dicit salutem Euangeli-
 cam nobis primùm annuntiatam à Christo
 fuisse, deinde ab iis confirmatam qui ipsum
 audiuerant. Et apud Ioannem: Quemad- Ioan. 20.
 modũ, inquit, misit me pater, ita & ego mit- & 17.
 to vos. Atque omnino negari non potest
 Euangelij doctrinã fuisse ab Apostolis cõ-
 scriptam. Secundum membrum Assumpti
 est: Verbum Dei per Prophetas traditũ ho-
 die tantũ esse quærendum in scriptis Pro-
 pheticis. Atque hoc patet ex vsu loquendi
 Scripturæ, vbi per Prophetas intelliguntur Rom. 1.
 scripta Prophetarum. Vt, Euangelium pro- Luc. 16.
 missum per Prophetas in Scripturis sanctis. Ioan. 6. 19
 Habent Mosen & Prophetas. Scriptum est Act. 26.
 in Prophetis. Credis Prophetis. Exorsus à Luc. 24.
 Mose & omnibus Prophetis interpretaba- 2. Pet. 1.
 tur quæ de ipso scripta erant. Denique Pe-
 trus per sermonem Propheticum scripta
 Prophetarum intelligit. & paulò post: Nõ
 libidine hominis allata est olim Prophetia,
 sed acti à Spiritu sancto loquenti sunt sancti
 Dei homines. ne mihi multi alij loci consi-
 miles recensendi sint. Præterea si Pontificij

nobis non assentiantur, ferant igitur ^{EVANGELIUM}.
 At non poterunt. Tertium membrum est,
 nullam certam dissimilitudinis rationē pos-
 se reddi à Pontificiis, quominus idem sta-
 tuendum sit de verbo Dei tradito per Chri-
 stum & Apostolos, quod statuitur de verbo
 Dei tradito per Prophetas: nempe totum
 fuisse literis mandatum, quatenus fides &
 salus Ecclesiæ postulat. Quum igitur Pon-
 tificij affirmant esse dissimilitudinem hac in
 parte, debent causam dissimilitudinis pro-
 ferre quæ sit vera ac Theologica.

Quibus omnibus superioribus cōfirma-
 tis, tenet argumenti nostri conclusio.

LOCVS II.

- Luc. 1. *Visum est mihi omnia scribere ut agnoscas
 earum rerum veritatem quas auditone accepi-
 sti. Huc etiam referri possunt sequentes loci.*
- Iud. *Omne studium adhibeo ut scribam ad vos
 de communi salute.*
- Philip. 3. *Eadem scribere vobis me quidem haud pi-
 get: vobis autem tutum est.*
1. Iohan. 1. *Quod vidimus annuntiamus vobis.*
2. Pet. 3. *Hasce literas scribo vobis, quibus vos com-
 monefacio ut memores sitis doctrinæ Prophe-
 tarum & nostræ.*
1. Pet. 2. *Non negligam vos de istis semper commo-
 nefacere licet quantumvis eruditos.*
- Ex quibus & consimilibus locis ita con-
 cludimus.
- Syllogis-
 mus, *Si in eum finem Apostoli & Evangelistæ da-
 ctinam*

Trinam Evangelicam literis mandarunt, ut veritas earum rerum quæ viua voce tradita fuerant magis magisque agnosceretur & confirmaretur, atque etiam hominum memoria melius consultum esset: certè Apostoli & Euangelistæ ea omnia scripta reliquerunt quæ viua voce tradiderant ad fidem salutemque necessaria.

Antecedens autem verum est.

Verum igitur & consequens.

Connexum hypotheticum primo loco Syllogismi explicatio positum negari non potest, alioqui media pugnarent cum ipso fine, quod absit ut vel cogitemus in iis præsertim qui eodem Spiritu duce Euangelium & viua voce tradiderunt & conscripserunt.

Assumptum expressis verbis confirmant loci citati.

LOCUS III.

Nihil addatis verbo quod ego vobis præcipro. Deut. 4.
Item, Ne addas verbis eius, ne te redarguat, & mendacii conuincaris. Prou. 30.

Si nõ licuit hominibus quidpiam addere scriptis Moysi: certè postquam ad scripta Moysi & Prophetarum scripta quoque Apostolica accesserant, dicendum est Scripturam sacram ea omnia continere quorum cognitio & fides ad salutem necessaria est.

Verum est antecedens,

Quare non est de consequentis veritate dubitandum. Syllogismi explicatio

Connexum hypotheticum perspicuum

est, nō solūm ex summa similitudine, verum etiam ex identitate verbi Dei tam à Mose quàm ab Apostolis propositi, vt probatum est in primo loco. Assumptum probatur ex locis citatis qui negant addendum esse verbo Dei. Ac ne forte dicant Pontificij, Mosis locum non esse restringendum ad verbum Dei ab ipso Mose conscriptum: proferimus locos sequentes qui vias omnes effugiendi Pontificiis intercludent. Moses scripsit omnia verba Domini. Item: Moses scripsit hanc Legem. Omnia verba huius Legis quæ scripta sunt in hoc libro. Et Paulus apud Lucam: credo, inquit, omnibus quæ in Lege & in Prophetis scripta sunt. Et quod ait Moses, Execrabilis quisquis non permanerit in omnibus verbis huius Legis Paulus ita exponit: in omnibus, inquit, quæ scripta sunt in libro Legis. Ex quibus omnibus intelligi potest verba Dei, de quibus loquitur Moses, nō esse exponenda de scriptis Mosis nec trahenda ad quasdam traditiones *ἀγράφης* ac viua tantum voce à Mose propositas, quemadmodū Iudæi Cabalisticæ mentiuntur, quorum errores iam pridē in Ecclesia Christiana explosi sunt.

LOCVS IIII.

Esa. 8. Ad legem & ad testimonium. Si non dixerint iuxta hoc verbum, nihil habēt lucis. Hinc conficio sequentem conclusionem.

Syllogismus. Si sub lege recurrendum fuit ad Scripturam, nihil-

nihilque in causa fidei recipiendum quod non contineretur in Scriptura: certè, maiori ratione, postquam ad scripta veteris Testamenti accessit Evangelii doctrina conscripta ab Apostolis, qui veritatem legis explicarunt atque exhibuerunt, ea sola sunt in causa fidei recipienda qua continentur in scriptis veteris & novi Testamenti.

Antecedens autem verum est.

Quare consequens quoque verum sit necessesse est.

Connexum hypotheticum lucet sua luce propter vim comparationis. Quanquam enim si *veritas* & substantiam ipsam spectes, nihil aliud dixerunt Apostoli quàm quæ prædicta fuerât à Mose & Prophetis (inquit *Act. 26.* Paulus) tamen nemo Christianus dubitat quin exhibitio verbi Dei lōgè fuerit plenior & augustior posteaquam Christus patefactus est in carne: quemadmodum etiam *2. Cor. 3.* Apostoli sæpe docuerunt. Quare, si tunc fuit standum verbo scripto, quantò nunc magis? Assumptum perspicuum est ex loco citato. Nec verò sum nescius locum illum Propheticum non vno modo etiam à doctissimis exponi solitum: sed omnino quocunque tandem modo exponantur *Esaïæ* verba, huc redibunt denique, in crassissimis tenebris eos versari qui spreta lege Dei ad pythonicorum errores & humana commenta desciscunt.

LOCVS V.

2. Tim. 3. *A puero sacras literas nosti quæ te possunt sapientem reddere ad salutem per fidem quæ est in Christo Iesu. Omnis Scriptura est diuinitus inspirata & utilis ad doctrinã, ad redargutionẽ, ad correctionem, ad institutionem quæ est in iustitia: ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum perfectè instructus.*

Syllogismus.

Si ea vis est Scriptura ut hominem sapientem ad salutem perfectum & perfectè instructũ constituat: certè in causa fidei debemus esse contenti Scriptura.

At verum est antecedens.

Verum igitur & consequens.

Syllogismi explicatio.

Connexum hypotheticum manifestum est propter naturam perfectionis. Nam si Scriptura nos reddit perfectos, quorum traditio non scripta? huc spectat enumeratio à Paulo proposita. Assumptum sibi fidem facit ex Apostoli loco. Dicent fortasse Pontificij Paulum loqui de scriptis veteris Testamenti, quippe quæ Timotheus à puero didicerat. Verum enimverò quum addit Paulus, per fidem quæ est in Christo Iesu, satis declarat ad cognitionem veteris Testamenti doctrinam Evangelicam accessisse. At enim, inquis, tunc Evangelij doctrina non erat conscripta, sed tradita tantum viua voce. Primùm vnde id tandem colligis? Constat enim ex cap. 4. illius Epistolæ, Paulum eam scripsisse sub ipsum tempus mortis. Iam

si ra-

si rationem temporum accuratè subducas,
 faciliè cognosces, tunc cùm Epistola hæc
 data fuit, scripta Apostolica aut omnia aut
 certè propemodum omnia extitisse. Dein-
 de quid refert si tunc Euangelij doctrina
 scripta nondum fuisset, quandoquidem con-
 stat postea fuisse scriptam? Denique si vis
 Paulum illic loqui de scriptis veteris Testa-
 menti, ego fortius astringam argumentum
 hoc modo: Si scripta veteris Testamenti po-
 terant reddere homines sapiètes ad salutè,
 quantò id magis præstabit vniuersa Scriptu-
 ra veteris ac noui Testamenti? Sed omnino
 qui negauerit hanc auream Pauli senten-
 tiam de Scriptura sacra (nempe quod sit di-
 uinitus inspirata & utilis ad doctrinã, &c.)
 ad Scripturam noui Testamenti pertinere,
 is non modò ex Theologorum choro tol-
 lendus fuerit, verum etiam è Christiano-
 rum numero expungendus. Neque nobis
 negotium faciant ex eo quod vetus inter-
 pres paratum dixerit, non, perfectè instru-
 ctum. Nam, vt omittam nihil propterea ar-
 gumento nostro decedere, certè vocabu-
 lum *ἐξηρημένον* perfectionem significat. vt
 & Act. 21. v. 5. *explere dies, ἐξαρτίου.* sic com-
 positum aliud, Matth. 21. Ex ore infantium
 perfecisti laudem, *ἡσθητίου*. 1. Thess. 3. v.
 10. quæ desunt fidei vestræ complere, *ἡσθητίου.*
 & Heb. 13. v. 21.

LOCVS VI.

Ioan. 5. *Scrutamini Scripturas, nam existimatis vitam aeternam in ipsis habere.*

Syllogismus.

Si veteres sub lege constituti existimabant, & quidem recte, se vitam aeternam habere in Scripturis: hoc est, ea contineri Scripturis quarum cognitione & fide vitam aeternam adipiscerentur: certe maiori ratione nos hodie idem credere debemus sub Euangelio constituti, postquam ad scripta veteris Testamenti, scripta Apostolica veritatem veteris Testamenti explicantia & exhibentia accesserunt.

Verum est autem antecedens.

Quare ne de consequentis quidem veritate dubitandum est.

Syllogismi explicatio.

Luc. 23.

verf. 31.

1. Pet. 4.

v. 17. & c.

Connexum hypotheticum confirmat vis comparationis: quo quidem ratiocinandi genere & Christus ipse & Apostoli saepe visi sunt. Nec ipsi Pontificij negant scripta noui Testamenti esse veteris Testamenti scriptis augustiora.

Assumptum probatur expressis Christi verbis. Tantum enim abest vt Christus Iudaeos propterea reprehendat vt potius inde ratiocinetur.

LOCVS VII.

1. Cor. 4. *Vt discatis supra id quod scriptum est non sapere.*

Syllogismus.

Si non debemus sapere supra id quod scriptum est, & dogmata fidei ad veram sapientiam pertinent: certe debemus in causa fidei esse contenti

tenti Scriptura.

Antecedens verum est.

Verum igitur & consequens.

Connexum hypotheticum per se patet. *Syllogif-
Assumptum probat Apostoli locus. Fa- mi expli-
teor locum hunc aliter exponi à quibusdam catio.*
recetioribus: népe de iis quæ Paulus ipse an-
tè scripserat, quem sensum si quis malit se-
qui, tū hæc erit vis argumenti nostri, Si Pau-
lus ad sua scripta Corinthios reuocat, quan-
tò magis ad vniuersam Scripturã sumus re-
uocandi? Sed quia veteres (quos Pontificij
sequi solent) generaliter locum Pauli intel-
ligunt malui ex hac veterum interpretatio-
ne argumentari. Potest etiam confici syl-
logismus *deuxiè* in media figura, quia ne-
gat *on è*: in hunc modum.

*Quisquis dogmata fidei statuit ex traditio- syllogif.
nibus nõ scriptis, sapit supra id quod scriptũ est. deuxiè.*

*Nullus verè Christiane & Apostolica do-
ctrina obediens sapit supra id quod scriptum est.*

*Quare nullus verè Christiane & Apostoli-
ca doctrina obediens dogmata fidei statuit ex
traditionibus non scriptis.*

LOCVS VIII.

*Multi alia signa edidit Iesus quæ non sunt Ioan. 20.
scripta in hoc libro: hæc autem scripta sunt vt
credatis Iesum esse Christum Filiũ Dei, & cre-
dentes vitam aternã habeatis, per nomẽ ipsius.*

*Si Apostoli & Euangelista ea scripserunt quæ syllogif-
visa sunt necessaria, vt uis credentes vitam ha-
mus.*

beamus, certè dogmata fidei statuenda sunt ex Scriptura, non autem ex traditionibus nō scriptis quas Pontificii Apostolicas appellant.

Antecedens verum est.

Verum igitur & consequens.

Syllogif-
mi expli-
catio.

Connexi hypothetici veritas in promptu est, nisi fortè quis se Apostolis & Evangelistis sapientiozem existimet, quod ab sit.

Assumptum probatur verbis Ioannis.

LOCVS IX.

Pfal. 19.

Pfal. 119.

Deut. 4.

Pfal. I.

Lex Dei perfecta est, vitam restituens, verā sapientiā suppeditās hominibus, recta, iusta, auro pretiosior, melle dulcior, Ecclesie sapientia & intelligentia, & qui in ea meditantur beatus est.

Syllogif-
mus.

Si Scriptura veteris Testamenti fuit in suo genere perfecta, quippe quae veram sapientiam contineret, & beatos præstaret quocumque ex animo & constanter eam meditabantur: certè postquam ad vetus Testamentum Apostolica scripta accesserunt, ipsius veteris Testamenti veritatem plenè explicantia & exhibentia, optimo iure tota Scriptura veteris & novi Testamenti dicetur perfecta, ut quae doctrinam Ecclesie necessariam perfectè contineat.

Verum est autem antecedens.

Quare verum est etiam consequens.

Syllogif-
mi expli-
catio.

Connexum hypotheticum patet.

Assumptum probatur ex locis citatis. Nam nomen Legis sæpe intelligendum esse de tota Scriptura veteris Testamenti perspicuum

spicuum est ex Apostolo ad Galatas, & lo- Gal. 4. 21.
corum superiorum circumstantiæ id mani-
festè postulant.

Ex his omnibus locis & cõsimilibus col-
ligemus veram definitionem Scripturæ in
hunc modum.

Scriptura sacra est verbũ ^a Dei divinitus ^b Scripturæ
inspiratum, & à Prophetis ^c, Apostolis & E- sacre.
uangelistis Spiritus Dei afflatu perscriptum in ^a Heb. 1. 1
libris Canonicis veteris & novi Testamenti, ^b 2. Tim. 3. 16.
ut ^d Dei veritas ab hominũ obliuione & cor- ^c Heb. 1. 1
ruptelis vindicaretur, & ^e Ecclesia perfectè 2. Pe. 1. 21.
institueretur ac confirmaretur in iis omnibus Luc. 1. 3.
quorum agnitio & fides ad salutem aternam 1. Io. 1. 1.
necessaria est. Ioan. 20. 31. & c.

Hæc definitio est vera & verè ^{ad us.} con- Explica-
stat genere & differentia: & præterea con- tio defini-
tinet omnes causas tam subiecti quã attri- tionis.
buti, præsertim efficientem (cui subiicitur d 2. Pet. 3. 1. 2.
etiam instrumentalis) & finalè: quæ duæ cau- Col. 3. 1.
sæ in eiusmodi rebus sunt in primis consi- Prou. 30.
derandæ. Spiritus Dei est causa efficiens, 6.
isque vsus est Prophetis & Apostolis tan- El. 8. 20.
quam instrumentis. Cõseruatio veritatis & c.
institutio confirmatioque Ecclesiæ est finis e Pl. 1. &
propter quem verbum Dei literis fuit con- 19. & 119.
signatum. Itaque hæc definitio constat suis & c.
partibus, & definitum ac definitio mutuò 2. Tim. 30.
conuertuntur. 16. 17.
2. Pe. 1. 12.
Io. 20. 31.
2. Tim. 30.
15.
Io. 5. 39.

Iam ex hac definitione tanquam medio
perfectè & ^{omnib.} constituamus nostram

ἀποδείξει, hoc modo.

ἀποδείξει.
 Quicquid est verbum Dei diuinitus inspiratum & à Prophetis, Apostolis & Euangelistis Spiritus Dei afflatu per scriptum, &c. Id continet omnia dogmata fidei Christiane necessaria.

At Scriptura sacra est verbum Dei diuinitus inspiratum, &c.

Quare Scriptura sacra continet omnia dogmata fidei Christiane necessaria.

Hæc ἀποδείξει est euidens & necessaria, vt quæ nitatur superiorum locorum firmitatis continetque verum *διόν* Attributi primarij nostræ quæstionis. Cur enim Scriptura continet ea omnia quorum cognitio & fides ad salutem est necessaria? nempe quia est verbum Dei ab Apostolis & Prophetis in eum finem conscriptum, vt Ecclesia perfectè institueretur &c. Itémq; omnia sunt reciproca. Siquis enim quærat quænam sint ea, quorum cognitio & fides est necessaria ad salutem, proferam Scripturam. Et vicissim quum propono Scripturam, ea omnia propono quorum cognitio & fides est ad salutem necessaria. Idem dicendum est de Medio quod est ipsius Scripturæ definitio, vt dictum est. Quare hæc nostra demonstratio in media veritatis luce versatur, & nostræ sententiæ veritatem extra omnem dubitationem constituit: nempe *Scripturam sacram continere omnia dogmata fidei Christiane necessaria.* quod erat demonstrandum.

CAPVT III.

POSTEA QUAM nostræ sen- *Disputa-*
 tentiæ veritas patuit ex supe- *tio à va-*
 riori demōstratione & dispu- *αυασιχὴ*
 tatione *νεπισημασμένη*, nunc ex *qua refel-*
 ordine nobis ab initio propo- *litur Pon-*
 sito, accedendum est ad disputationem *tificiorum*
αυα- *sententia*
αυασιχὴν qua Pontificiorum sententiam re-
 fellamus. Quauis autem extructa veritate,
 necessariò mendacium corruat, & ex hac
 affirmata demonstratione, Scripturam sa-
 cram ea omnia cōtinere quorum cognitio
 & fides ad salutem necessaria est: sequatur
ἡ ἀνάγκη hæc negata, Nihil cuius cognitio
 & fides ad salutem necessaria est extra Scri-
 pturam sacram quærendum esse, & vi con-
 sequentis traditiones ab Apostolis non scri-
 ptas, non esse in causa fidei recipiendas: ta-
 men fit nescio quomodo vt nos magis cō-
 moueat erroris refutatio quam assertio ve-
 ritatis. Quamobrem hoc disputationis ge-
 nus nobis negligendum non fuit, vt magis
 magisque lectores in veritatis cognitione
 confirmentur. Hæc igitur est Pontificiorū
 sententia cum nostra pugnans *ἀντιπαλεῖσ.*

Scripturam sacram non ea omnia continere
quorum cognitio & fides ad salutem nostrā est
necessaria. quem errorem nos ita diruamus. Aug. i. ad
Si Moses, Propheta, Christus & Apostoli si- uersus tra-
dei dogmata semper ex Scriptura, nunquam au- ditiones
tem ex traditionibus non scriptis confirmarūt, cas.

& Pontificij fidei dogmata raro ex Scripturis
identidem autem ex traditionibus non scriptis
confirmare volunt: certè Pontificij aliter do-
cēt Ecclesiam quàm Moses, Propheta, Christus
& Apostoli docuerint.

Verum est autem antecedens.

*Verum igitur & consequens, & vi consequē-
tis Pontificij ad docendam Ecclesiam non sunt
recipiendi.*

- Explica-
tio argu-
menti su-
perioris.* Connexum hypotheticum perspicuū est.
Assumptum patet ex sequenti inductio-
ne collecta ex sacrae Scripturae locis.
- Dent. 17. Moses renūcat ad Legē scriptam, Paulo in-
Gal. 3. terprete.
- Dent. 31. Idem Moses iubet Legem scriptam recitari
coram populo.
- Ios. 13. Iosue hortatur Israelitas ut faciant ea que
scripta sunt in libro Legis.
2. Reg. 23 Temporibus Iosie regis populus promittit in
reiuorando se seruaturum que scripta sunt.
- Es. 8. Propheta passim Israelitas ad Mosis scripta
reiuocarunt.
- Nehem. 8. Post reditum ex captiuitate recitatur Lex
Mosis, & ex ea cultus Dei restituitur.
- Iohan. 5. Scrutamini Scripturas, inquit Christus.
- Matt. 22. Erratis nescientes Scripturas.
- Luc. 16. Habent Mosen & Prophetas, illos audiant.
- Luc. 24. Aperuit mentem Apostolorum ut intellige-
rent Scripturas.
- Act. 26. Paulus annuntiat Christum adducta Lege
28. & c. & Prophetis.

Apollos

Apollos redarguit Iudæos, & probat Iesum esse Christum ex Scripturis. Act. 18.

Laudatur Thessalonicenses, siue Bereenses, quod scrutarentur Scripturas an ita res se haberet. Act. 17.

Nequid dicam de Scriptura locis quos Christus & Apostoli identidem citarunt.

Hæc inductio est certissima & nulla *in* *de* *ce* labefactari potest. Vis autem cõsequenti quã ad finem proponimus satis est perspicua. Nam Prophetæ & Apostoli sunt instituti à Deo doctores Ecclesiæ, & fuerunt *non dicitur*. Christus autem est perfectissimus Ecclesiæ Doctor. Ex quo efficitur, qui aliter Ecclesiam docent quam Christus, Apostoli & Prophetæ docuerint, hoc est non eadem, sed aliena proponunt fundamenta, eos Ecclesiam perperam docere. Pontificij verò aliter docet, quandoquidem non reuocant Ecclesiam ad solam Scripturam, sed ad Traditiones non scriptas. vt antè dictum est. Ex hoc autem superiori argumento emergit sequens hæc conclusio.

Si Apostoli verbum quod vna voce tradebant quatumvis licet non dicitur, tamen ad scripta Prophetica exigebant, multo magis Pontificij debent suæ doctrinæ capita ad Scripturam sacram exigere. Et cum id non faciant, audiendi non sunt. Argum. 2. aduersus Traditiones.

Verum est antecedens.

Verum igitur & consequens.

*Explicatio argu-
menti.*

Connexum hypotheticum patet ipsa luce comparationis.

Assumpti veritas confecta est in superiori argumento.

*Argum. 3.
aduersus
Tradit.*

Si non omnia quorum fides & cognitio ad salutem necessaria est in Scriptura continentur, sequeretur Spiritum Dei cum Scripturam Ecclesie proposuit finem suum non fuisse assequutum.

At consequens est falsissimum & blasphemum.

Quare falsissimum quoque est Antecedens ac blasphemum.

*Explicatio argu-
menti.*

Connexi hypothetici consequentia ita probatur. Quum Scripturæ causas in secundo capite huius disputationis inuestigaremus, diximus verbum Dei in eum finem fuisse literis consignatum, vt ab hominum corruptelis vindicaretur, vt piorum memoriæ confuleretur, denique vt Ecclesia magis magisque institueretur ac confirmaretur in iis quorum cognitio & fides ad salutem est necessaria. Iam si non illa omnia in Scriptura continentur, sequitur profecto Spiritum Dei non perfecte, sed ex parte tantum finem suum assequutum fuisse: quod absit. Certè si cōcedis, quod negare non potes, Scripturam nō temere nec frustra, sed summa Dei prouidentia fuisse Ecclesie propositam, sic vrgeo: Si, vt vindicaretur verbum Dei ab hominum corruptelis, num, obsecro, voluit Spiritus Dei quædam ad salutem necessaria vindic-

vindicari ab humanis corruptelis, quædam verò minimè? Si, vt piorum memoriæ consultum esset; num ex parte tantùm? Dicemusne, eorum quæ ad salutem necessaria sunt alia magis esse memoriæ mandanda, alia minus? Si eorū memoria vigere & conseruari sine Scriptura potuit, cur accessit Scriptura? Nihil enim frustra fit à Spiritu Dei. Si accessit Scriptura vt nostram memoriam adiuuaret, quis neget in omnibus ad salutem necessariis nostram esse iuandam memoriam? Denique, si proposita est Scriptura à Spiritu Dei vt melius institueretur Ecclesia, cur id non habebit locum in omnibus iis quæ sunt necessaria ad salutem? Quamobrem quæcunque tãdem effugia captent Pontificij, manet superioris connexi hypothetici veritas, eos nimirum velle frustrari Spiritum sanctum suo fine in proponenda Scriptura, nisi in ea contineantur quæcunque sunt ad salutem nostram necessaria.

Assumptum nemo Christianus negauerit.

Si Apostoli in omnem veritatem à Spiritu Argu. 4.
sancto deducti, Ioan. 16, quedam ad salutē no- aduersus
cessaria non scripserunt, id factum est, aut quòd Tradit.
illa scribere non debuerint, aut noluerint, aut nō
potuerint.

At non debuisse, falsum est: noluisse, absurdum: non potuisse, & d' 1670 291.

Quare antecedens est falsum, absurdum & ἀδόλογον.

*Explicatio argu-
menti.*

Connexi hypothetici consequentia patet, nisi Pontificij ferant *ἕνδεκα*, nos enim agimus non de quibusvis hominibus, sed de Apostolis, quos Spiritus Dei in cōscribenda Evangelij doctrina gubernavit,

Assumptum patet, nisi doceant Pontificij quænam sit ratio tantæ dissimilitudinis in rebus non tantum simillimis, sed etiam iisdem. Hoc profectò certum est & ἀναμφισβήτητον inter omnes Christianos, si Apostoli non omnia scripserunt quæ sunt ad salutem necessaria, id eò factum, quòd non debuerint omnia scribere. Horum igitur alterum Pontificij doceant necesse est: aut quidnam sit causæ quamobrem Apostoli quædam scribere, quædam verò ad salutem necessaria debuerint omittere: aut certè, Apostolos planis & perspicuis verbis testatos se nō omnia quæ ad Christianorum fidem pertinēt literis mandasse, certis de causis quas Deus noluerit hominibus esse cognitatas. At proculdubio neutrum vnquam docebunt Pontificij. Ex quo fit vt firma maneat argumenti nostri conclusio.

*Argum. s.
aduersus
Tradit.*

Si libri Canonici veteris Testamenti continent ea omnia que ad vetus Testamentum pertinebant, & libri Canonici novi Testamenti nō continent ea omnia que ad novum Testamentum pertinēt: sequitur Scripturam veteris Testamenti

Stamenti esse perfectiorem Scriptura noui Testamenti.

Consequens est falsum.

Falsum igitur & Antecedens.

Connexi hypothetici consequentia sic *Explicatio argu-
ment.*
probatur. Libri veteris Testamenti vocantur *2. Cor. 3.
14.
Deut. 29.
21.
2. Reg.
23.*
vetus Testamentum à Paulo, cùm agit de lectione veteris Testamenti. Adde quod ait Moses, fœdus, inquit, quod scriptum est in libro legis; & in sacra historia fit mentio libri fœderis. Quare non dubium est quin vetus Testamentum (hoc est, Scriptura veteris Testamenti) rectè respondeat suæ inscriptioni. Nihil enim proferri potest extra illam Scripturam, quod verè dici possit ad vetus Testamentum pertinere: nempe cuius cognitio fuerit piis maioribus sub vetere Testamento constitutis ad salutem necessaria. Iam si non idem dicas de nouo Testamento, quis non videt nouum esse vetere Testamento imperfectius? Nam perinde est ac si ita exponas *ἐπιγενεσθῆναι*, nouum Testamentum, hoc est, quædam ad nouum Testamentum pertinentia. quod quàm sit absurdum non puto pluribus probandum esse. Scripturam autem noui Testamēti esse minus perfectam quàm sit Scriptura Testamenti veteris, nemo Christianus hæcē dixit. Quare non videtur plura esse dicēda ad Assumpti nostri confirmationem.

Arg. 6. ad uer. Traditiones.
Si Scriptura noui Testamenti est ἀγενεσθῆναι,

hoc est foedus vel Testamentum, & τῆς Διαθήκης nihil licet addere: certè nihil licet addere Scripturæ novi Testamenti.

Antecedens est verum.

Verum igitur & cōsequens, & vi consequentis non sunt recipienda traditiones ab ipsis Apostolis non scriptæ.

*Explicatio argu-
menti.
Gal. 3.*

Connexum satis patet.

Assumptum habet duas partes. Prior perspicua est ex ipsa inscriptione, nec vlla alia probatione op^o habet. Posterior probatur ex Paulo: quum ait ne humanæ quidem διαθήκης addere licere: atque inde efficit multò minus addere licere diuinæ Διαθήκης. Quod si τῆς Διαθήκης Testamentum interpreteris, tum fortior etiamnum erit nostra conclusio. Ecquis enim hominis testamento quidpiam audeat adiicere? Quod si non licet hominis testamento, quātò minus diuini Testamenti tabulis?

*Arg. 7.
aduers.
Trad.*

Si ad finem vsque mundi nullos alios libros Canonicos debemus expectare præter eos quos habemus in Scriptura veteris & novi Testamenti: sequitur Scripturam sacram esse numeris omnibus absolutam.

Antecedens est verum.

Verum est igitur & consequens, & vi consequentis Scriptura non habet opus vllis traditionibus non scriptis.

Explicatio arg.

Connexum hypotheticum satis est perspicuū, præsertim quū Deus sit author Scripturæ,

pturæ qui eam ad finem vsque mundi manere imperfectam non pateretur: quippe author perfectissimus.

Assumptum non negant Pontificij: non enim ignorant tempora post Christum exhibitum esse tempora plenitudinis τῆς πληρώσεως, vt loquitur Apostolus.

Si Traditiones non scriptæ non sunt minus re- tinenda quàm Scriptura (vt Pontificij volūt) ergo est credendum eadem fidei πληροφορίας scriptis veterum Doctorū qua scriptis Prophetis & Apostolicis credimus. *Arg. 8. ad uer. Traditiones.*

Consequens est falsum.

Falsum igitur & antecedens, & vi consequentiæ, Traditiones non scriptæ in causa fidei non sunt recipiendæ.

Connexi hypothetici consequentia sic probatur. Quoties Pontificij nobis proponunt humanas traditiones, quas illi vocant Apostolicas, nos Apostolicas esse pernegamus. Tum illi Tertullianum, Irenæum, & in primis Clementem nescio quem citant qui nuper è monachorum tenebris emerfit. Isti omnes Doctores (inquiunt Pontificij) affirmant hæc traditiones esse Apostolicas. Certè si huiusmodi traditiones nõ sunt minus retinendæ quàm Scriptura, sequitur eadem fidei constantia credendum esse, traditiones illas esse Apostolicas, qua credimus Scripturam sacram fuisse dictante Spiritu sancto conscriptam. Quod si ita est, rursus

sequitur, Tertulliani, Irenæi & Clementis &c. scriptis æquè esse credendum, ac scriptis Prophetis & Apostolicis. Fac enim ut quis me roget: quamobrem credam Apostolos viua voce tradidisse, Christum pro salute nostra fuisse crucifixum. Respondebo me id credere quandoquidem id Apostoli ipsi & Euangelistæ scripserunt. Quod si vicissim rogem Pontificios, quamobrem credant Apostolos viua voce ea tradidisse quæ ad ipsorum Missam pertinent: tum respondebunt se id credere quandoquidem id veteres aliquot Doctores scriptum reliquerunt. Itaque ego inde colligo Pontificios eadem fidei *πληροφορίαν* credere veterum Doctorum scriptis qua credendum est. Prophetis & Apostolicis. Nondum disputo de ipsorum veterum sententia, de qua suo loco: sed volui tantum consequentiã superioris connexi reddere dilucidiorẽ.

Assumptum patet. Quis enim vnquam pius scripta veterum Doctorum cum scriptis Apostolicis exæquarit? imò ne ipsi quidem Pontificij id dicant, nisi fortè obliuisci sint sui Canonis ex Augustino deprompti. vis autem consequentiæ quam addidimus, manifesta est: quemadmodum melius patebit ex sequenti argumento.

Can. ego
solis.
Dist. 9.

*Aug. 9. ad
uers. Tra-* *Nullis traditionibus de quibus certo non cõ-*
ditiones. *stat certa fides adhiberi potest. Omnes traditio-*
nes non scriptæ quas proferunt Pontificij sunt
eiusma-

eiusmodi ut de his certo non constet.

Quare nullis traditionibus non scriptis quas proferunt Pontificij certa fides adhiberi potest.

Et ut consequetie omnes illæ traditiones in causa fidei reiicienda sunt.

Maiores propositionis veritas lucet sua luce.

Minor propositio probatur sequenti inductione.

Clemens Alexandrinus affirmat tanquam ex traditione Apostolica Apostolos paucis secreta quadam tradidisse, & citat hanc locum Pauli,

1. Cor. 2. Sapientiam loquimur inter perfectos.

Contra: Tertullianus refellit illum errorem gravissimis rationibus. & Irenæus ait hanc fuisse veterum hæreticorum sententiam, ac respondet ad illum locum Pauli quem corrumpebant.

Canonem Missæ plerique ad Apostolos referunt.

Contra, Hieronymus & aliquot alij veteres dicunt Apostolos fuisse contentos oratione Domini.

*Epiphanius ait Apostolos indixisse ieiunium diebus Iouis & Veneris per totum annum: & in quadragesima utendum esse *ἐξ ἁφ᾽ ἑαυτῶν*, ad eoque pane, sale & aqua tantummodo.*

Contra, Augustinus: Quibus diebus sit ieiunandum (inquit) nec à Domino nec ab Apostolis definitum est. & Irenæus apud Eusebium ait illud ieiunium variè fuisse olim usurpatum, quum alij diem unum, alij duos, alij plures ieiun-

Explicatio Argumenti.

lib. 1. stro mat.

lib. 5.

lib. de præsci.

hæret.

lib. 13. c. 2.

Aduers. hæref. in Epilog.

Epist. 86.

1. 5. c. 26.

narent, nec vocat traditionem Apostolicam, sed
ἡ παράδοσις ἡ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, consuetudinē
 ex simplicitate & privato quodam instituto.

Lib. de ie
 iunio. Item Tertullianus cū ad Montanum defe-
 cisset, recēfens Catholicorum obiectiones aduer-
 sus Motanistas: *Quòd, inquit, xerophagias ob-
 seruemus, & dicunt, abolitis legalibus ieiunijs
 de cetero indifferenter ieiunandum ex arbitrio,
 non ex imperio noue disciplina, &c.*

In illa controuersia de die Paschatis, quae dis-
 veterem Ecclesiam exercuit: Occidentales Ec-
 clesia, inquit Socrates, referebant suum institu-
 tum ad Petrum & Paulum: Orientales autem
 ad alios Apostolos: sed neutra pars proferebat
 certam & scriptam probationē *ἡ ἰσχυρὰ ἀπὸ δε-
 ξῶν*. Itaque existimo fuisse consuetudinem, &c.

Tertullianus ait ex traditione Apostolica
 in Baptismo lac & mel in os infundi solitum.
 Aduerf.
 Marc. l. i.
 & de Hieronymus autem meminit vini non mellis, &
 cor. ni-
 lit. vocat morem.

Contra, ne ipsi quidem Pontificij ritus illos
 In. 55. c. observant, scilicet obseruaturi siquidem Aposto-
 Ef. & cō- licas esse traditiones existimarent.

Tertullianus cōmemorat oblationē pro nata-
 Vbi sup. litijs inter eos ritus quos ait ab Apostolis fluxis-
 se. Contra, post Nicanam Synodū Ecclesia mo-
 rem illū repudians, quòd paganisimū redoleret.

Tert. vbi
 sup. Plerique veteres haec ad Apostolica instituta
 referebant, Nefas esse die dominico de geni-
 culis adorare, Nefas esse caput sertis & floribus
 coronare, & multa eiusmodi.

Contra

Contra, *Ne ipsi quidem Pontificij tale aliquid observandum existimant, quippe qui statuarum collo & capiti corollas apponunt, &c.* Ser. de lapf.

Cyprianus testis est, olim infantib. Eucharistiam porrigi solitam.

Contra, *Ne ipsi quidem Pötificij id faciendum existimant.*

Ireneus ex traditione ait Christum fuisse passum anno propè quinquagesimo.

Contra, *Hoc Ecclesia constanter repudiat.* In Can. Apost.

Clemens suos canones refert ad Apostolos authores. C. Cano- nes. dist. 16. Ibid. C. placuit. Ibi.

Contra, *vel ipsa Ecclesia Romana diu illos canones reiecit tanquam ab hereticis confictos.*

Deinde Zepherinus Rom. Episcop. ex illis canonibus recepit sexaginta. tandem sexta Synod. recepit 85. &c.

Denique (ut sexcenta eiusmodi omittamus) qua Pontificij referunt ad Apostolos historie alijs tribuunt, ut quadragesimä Telephoro, &c.

Ex quibus patet Minoris nostræ propositionis veritas.

Si veteres heretici plerique quum ipsos verbum Dei deficeret, ad traditiones confugerunt nomen Apostolorum e mentitas, & idem hodie faciunt Pontificij: certè hac in re sunt potius cum hereticis quàm cum orthodoxis numerädi. Arg. 10. adversus Traditiones.

Antecedens est verum.

Verum igitur & consequens.

Connexum hypotheticum satis patet.

Assumptum ita probatur. Qui legales ce-

D. iij.

Explicatio argu- menti.

remonias vrgebāt, pr̄t̄exebāt traditionem Apostolicam, vt veteres testantur. Atque id videtur significare Lucas in actis Apostolicis. Adde quod dicit Paulus veteres h̄ereticos ementiri solitos personam Apostolorum. Et alio in loco hortatur Thessalonicenses ne se à fide abduci patiantur: neque per sermonem, inquit, neque per epistolam tanquam ex nobis. Quæ quidem postrema verba non restringo ad epistolam sed refero etiam ad sermonem. Nec enim dubium est quin illi h̄eretici vt sibi fidem conciliarent, iactarent sæpenumero se id quod docebant ab Apostolis audiuisse. Idem testatur Irenæus: & Eusebius narrat quendam Papiam suos errores proposuisse, tanquam, inquit, ex traditione non scripta *ἐκ παραδόσεως ἀγράφου*. Ne quid dicam de Iudæis Cabalisticis, qui traditionem non scriptam ceu columnam suffulciunt suis somniis: teste Elia in Thisbith. in rad. קבר. & קר.

Argu. II. aduersus Tradit. Si traditiones quæ pugnant cum scriptis Apostolicis non sunt Apostolicæ, & Pontificiorum traditiones sunt eiusmodi, certè Pontificiorum traditiones non sunt Apostolicæ.

Antecedens est verum.

Verum igitur & consequens.

Explicatio argu- menti, Cōnexi hypothetici veritas satis est perspicua, alioqui sequeretur Apostolos non eo quo loquuti sunt Spiritu scripsisse, quod absit vt vel cogitemus.

Assumptum patebit inductione quam le-

ctores facile videbūt in Doctorum nostrorum scriptis, ex quibus constat ea Pōtificio- rum dogmata quæ sunt inter nos contro- uersa, & quæ illi referunt ad traditiones A- postolorum non scriptas, cum ipsorum A- postolorum scriptis apertè pugnare. Atque omnino quocunque se vertant Pontificij, cogentur exigere sua dogmata ad scripta Apostolorum. Semper enim vrgebo supe- riorè hypothesin, dogmata illa si cum scri- ptis Apostolorum pugnent, non esse Apo- stolica. Si pugnare fateantur, vicimus: si ne- gent, necesse erit euoluere scripta Aposto- lorum, vt ad ea exigi possint illa dogmata de quibus quæritur an pugnent cum scri- ptis Apostolicis, nec ne. Ex quo efficitur tandem Pontificiis post multos errores, ve- lint, nolint, esse in gyrum Scripturæ redeun- dum. Sed ne pluribus argumentis molesti si- mus, superiores omnes rationes hoc vno ar- gumento comprehendamus.

*Si ex Pontificiorum sententia de tradi- Arg. 12.
tionibus non scriptis hi errores consequuntur: & summa
nempe, aliter in Ecclesia doceri quàm Prophe- Superioris
ta & Apostoli docuerint: Spiritum sanctum in argumen-
proponenda Scriptura non fuisse finē suum asse- torum ad-
curum: Apostolos omnia ad salutem necessaria, Traditio-
aut non debuisse scribere, aut noluisse, aut non uersus
potuisse: Scripturam veteris Testamenti esse no- nes.
ui Testamenti Scriptura perfectiorem: Sacra
Biblia non respondere sua inscriptioni &c. &c. &c.*

(siquidē licet hominibus addere Diuinæ *Διθε-
ου*) sacram Scripturam post Christum exhibi-
tam & post scripta Apostolorum non esse nu-
meris omnibus absolutam: eandem fidem esse
scriptis veterum adhibendam, quæ sacra Scri-
pturæ adhibetur: certam fidem esse iis rebus
adhibendam, de quibus certò non constat: ve-
terum hereticorum causam non parum sub-
leuari qui eiusmodi traditionibus non scriptis
nitebatur: denique Apostolos alio Spiritu fuis-
se Locutos quàm quo scripserint. Si in quã, su-
periora absurda sententiam Pontificiorum de
Traditionibus non scriptis consequuntur: certè
Pontificiorum sententia de Traditionibus non
scriptis est piis omnibus & orthodoxis ac verè
Catholicis repudianda.

Antecedens est verum.

*Quare verum quoque sit consequens nece-
se est.*

Connexum hypotheticum negari non
potest.

Assumptum patuit in superiori disputa-
tione *ἀνακινουμένη*, qua Pōtificiorum senten-
tiam cuertimus.

Quare sit iam finis huius tertij capitis vt
ad diluendas Pontificiorum obiectiones
progreuiamur.

CAP.

CAPVT IIII.

SVperior nostra disputatio sententiam Pontificiorum refutauit, & quasi digito commōstrauit errores varios, in quibus illos versari necesse est, dū pro suis traditionibus obstinatē decertāt, quas illi non scriptas vocant: nos autem nec scriptas ab Apostolis, nec scribendas vnquam ab vllis aliis fuisse constāter affirmamus. Sed quia variis & *ἀπαρτηνῶν* argumentis suam illi sententiā vestiunt, vt eius falsitatem obtegant, atque ita rudioribus imponant, operæpretium facturi videmur, si ad omnia eorum argumenta, quæ nobis videre licuit, respondeamus. Primū igitur discutiemus eorū obiectiones ex Sacris literis detortas. Deinde ad veterum quoque Doctorum testimonia, quæ illi nobis obiiciunt, accedemus. Prima Pontificiorum obiectio est huiusmodi.

*Euangelij doctrina fuit non atramento, Obiectio
sed Spiritu Dei, non in tabulis lapideis, sed in
corde inscribenda. Ergo ad doctrinam vna voce
ab Apostolis traditam recurrendum est, nec
herendum præcise iis que ab ipsis Apostolis cō-
scripta sunt.*

*Antecedens patet ex Jeremia. Hoc est fœ- Ier. 31.
dus quod paciscar cum domo Israel, Indam le-
ges meas menti eorum & cordi eorū inscribam,
& ero ipsis Deus & erūt mihi populus. Item ex*

1. Cor. 3. *Paulo: palam est, inquit, vos esse epistolā Christi subministratam à nobis, in scriptam, non atramento, sed Spiritu Dei viui, nō in tabulis lapideis, sed in carneis tabulis cordis.*

Resp. Ut ordine respondeamus, primùm nobis excutiendum est Antecedens, tum ad Consequens deueniendum: atque hunc ordinē deinceps seruabimus, ad iuuandā lectorum memoriam.

Expono igitur Antecedēs, de quo video non satis conuenire, ne inter ipsos quidem Scholasticos Pontificios. Cùm enim Apostolus ad Hebræos, vt constituat discrimen inter vetus & nouum Testamentum, proferat locum superiorem Ieremiæ, quæsitum est inter Scholasticos, quidnam sit causæ quamobrem Euāgelium dicatur menti inscribendum. Quidam afferunt hanc rationem, quòd gratia Dei non sit scriptibilis (vt loquuntur) qua in sententia est Thomas ille quem Scholasticorum & Quæstionariorum Regē vulgò salutant. Alij malūt id esse causæ: quod doctrina Legis cœpit à Scriptura (statim enim propositæ fuerunt Legis tabulæ) at Euangelij doctrina cœpit à prædicatione cùm Christi, tum Apostolorum, quam controuersiam (ne vagemur extra cancellos nostri instituti) videāt lectores apud Lyranum in 8. cap. Ep. ad Hebr. 10. Quantum igitur attinet ad superiorem obiectionem, dicimus neque Ieremiam, neque Paulum

lum negare scripturam noui Testamenti, sed agere de sancti Spiritus efficacitate & spiritualibus donis, quæ longè maiora extiterunt noui Testamēti tēporibus, quàm antea, iuxta Prophetiā Iaelis, Petro interpretate apud Lucam. Quare loci illi sunt intelligendi per comparationem, alioqui sequeretur Legem Dei nō fuisse inscriptam priorum animis sub veteri Testamento, quod tamen secus esse docent sequentes loci. Audite me qui nostis iustitiam: populus in cuius corde lex mea est. Item: Lex Dei est in corde eius. Itēque: Cor mundum crea in me Deus, & rectum spiritum in noua in visceribus meis. Adde: Dominus circumcidet cor tuum, inquit Moses. Et apud Dauidem: In Lege Domini voluntas eius, & in ea totos dies noctesq; meditatur. Et alibi Psalteris saepe testatur habere se legem Dei in animo penitus insitam. Denique (vt multos cōsimiles locos pretermittamus) quum Solomo praecepta ex lege Dei proponeret, iubebat ea in tabulis cordis inscribenda.

Ioel. 2.
Act. 2.

Esa. 51.

Psal. 37.

Psal. 51.

Deut. 30.

Psal. 1.

Psal. 119.

Prou. 3.

Atque hæc de Antecedēte, vbi Pontificij committunt errorem *τὸ πρὸς τὴν ἀπλῆς λεγόμενον.*

Itaque nego Consequens, cuius varios errores sigillatim recensēbo.

Errores
superioris
obiectionis.

1. Error *παρὰ τὸ ἐπόμενον.* Non. n. sequitur: doctrina Legis fuit scripta in tabulis, ergo doctrina Euāgelij nō est scripta. Itē: Euāgelij nō est scriptū i corde, ergo nō est scriptū in

tabulis. ista nõ sunt confectaria. Rursus nouo ratiocinandi modo, posita vniuersali affirmata inferunt negatam particularẽ. sic enim illi: Deus scribit in animis piorum omnem Euãgelij doctrinam. Ergo quædam ad Euangelij doctrinam pertinentia non sunt scripta ab Apostolis. quodquidẽ concludendi genus vel ipsi pueri exhiberent, sic enim procedat eorum argumentatio necesse est. Nihil quod scriptum est in corde, scriptum est in tabulis. Omnis Euangelij doctrina scripta est in corde. Nulla igitur Euãgelij doctrina scripta est in tabulis. Maior propositio falsa est.

Secundus error *παρὰ τὸ σκῆμα τῆς λέξεως*. confundunt enim homonyma cum synonymis. Scribere in tabulis, propriè dicitur: at scribere in corde dicitur impropriè & *ὁμωνύμως*, nempe metaphoricè atque per similitudinem. Ex quo fit vt Paulus alio etiã loquendi genere vsus sit, quũ ait ipsos Corinthios esse Epistolã. Seruit enim argumento quod in manibus habebat. Cũ enim pseud-Apostoli influerent in Corinthiorũ animos per epistolas commẽdatitias: Ego, inquit, nihil opus habeo eiusmodi epistolis. Vos ipsi estis mea epistola, quãdoquidem in vobis meus labor est conspicuus, meaque opera in omnium oculis est posita. Nam omnes vident, & vt ita dicam, legunt in vobis doctrinam Christi, quam vobis annuntiaui.

tiaui. Summa est, Corinthios fuisse accuratè institutos ac veram Euangelij doctrinā percepisse, modò vt perseuerent. Ex his igitur Apostoli verbis qui colligunt Apostolos non omnia ad salutem necessaria scripsisse, laborant profectò *à parte Apostolorum.*

Tertius error, quod faciunt subordinata pugnare atque opponunt causam efficientem causæ instrumentali. Deus enim is est qui scribit Euangelium in corde: at Matthæus, Paulus & alij scripserunt in tabulis Euangelij doctrinam, cùm essent organa & instrumenta Spiritus sancti. Itaque Paulus in illo loco dicit Corinthios esse suam epistolam & epistolam Christi, subministratā, inquit, à nobis. Ecce, distinguit ministeriū suum ab efficacia Spiritus sancti. Quamobrem Pontificij ita concludunt, vt si quis dicat: Deus restituit agrum illum in pristinam valetudinem: ergo nihil præscripsit medicus, nihil propinavit, nulla externa remedia adhibuit. Si valet hæc conclusio, valebit & ista, Deus scribit Euangelium in mentibus, ergo Apostoli non scripserunt in tabulis totam Euangelij doctrinam.

Quartus error, quod illorum Consequens non satis conuenit cum Antecedente. Nam si in Antecedente, opponunt Scripturam inuisibilem Scripturæ visibili, certè volunt, vt vna posita, non possit simul esse altera. (ad quod enim aliud oppositionis ge

nus suam illam oppositionem referant, vt aliquid efficiant in conclusione ?) At in cōsequente, pedem referunt & tantum dicunt quædam ad salutem necessaria non fuisse scripta. quum dicendum esset (siquidem ex arte ratiocinandi argumentarentur vt paulò antè dictum est) nulla ad salutem necessaria fuisse scripta. sed illos manifesta rei veritas hoc in loco deterruit. Atque vt videant quàm sint infœlices in hac sua oppositione, quæro annon habeant fideles ea omnia scripta in corde quæ sūt scripta in tabulis ad fidem salutemque necessaria? Certè. Sic enim Ioānes: hæc scripta sunt vt credatis & vitam æternam habeatis. Tantum igitur abest vt posita vna, tollatur altera, vt potius vna sit via ad alterã, nempe Scriptura visibilis Apostolorum ad Scripturam inuisibilem Spiritus sancti.

Ioan. 20.

Quintus error, *παρὰ τὴν ἀρχαίαν τοῦ ἐλέγχου*, quia supponunt alia vocabula quàm quæ à Paulo vsurpata sunt. Sic enim Paulus, scripta, inquit, non atramento, sed Spiritu Dei. Loquitur enim de Scriptura inuisibili, nec propterea tollit visibilem Scripturam, teste illa ipsa epistola quam tum scribebat. At Pontificij longè aliter: non scripta in Tabulis, inquit, sed per manus tradita. quod quidem est longè à Pauli tum verbis, tum mente resiliere.

*Absurda
que sequū
tur ex su-
periori ob-
iectione.*

Nunc istud Consequens Pontificiorum

ἀκού.

æouæ6757 iugulemus absurdis & incōmodis.

Si non est præcise hærendum scriptis Apostolicis, quia Deus scribit Euangelium in animis piorum, sequeretur scripta Apostolica non esse pijs hominibus necessaria. Cùm enim (ut illi volunt) non omnia ad salutem necessaria scripta sint, quorsum Scripturæ quandoquidem omnia ad salutem necessaria Deus in animis piorum scribit. Nam hoc argumentum non potest concludere ex parte tantum, aut enim vniuersè verum est, aut vniuersè falsum. Atque ita conuelleretur sacra Scriptura authoritas: quod absit.

Item, Si valet hoc Consequens, recurrendū esse etiā ad traditiones non scriptas, quia Deus scribit Euāgelium in animis suorum: sequeretur spiritualem Dei efficacitatē confundi cum visibili & externo Apostolorum ministerio, & traditiones viua voce propositas esse scripturam Dei inuisibilem, quàm Sanctus spiritus imprimat in animis credentium. quod falsissimū est.

Item, Si rectè concluditur ex loco Jeremia non omnia quæ ad Euangelium pertinent esse scripta, eo quòd Deus in nouo Testamento legē suam inscribit in animis piorum, cùm sub veteri Testamento esset scripta in tabulis: ergo, vi illius oppositionis, sequitur sub veteri Testamento Deum remisisse tantum peccata ex parte, & fuisse Deum Israelitarū ex parte tantum, quādoquidem addit Jeremias futurum, ut in nouo Testamento Deus remittat peccata populo suo

& sit ipforum Deus. quod perabsurdum est & ἐπεὶ ὁδὸς ἔστω.

Retorque- tur obiectio. Denique retorqueamus hoc argumen- tum Pontificiorum in ipforum caput atque ita dicamus.

Omnes Leges Dei scriptæ sunt in animis piorum: ut dicunt Pontificij ex locis supra ci- tatis. Non atramento, inquit Paulus, sed Spi- ritu Dei.

Nulle Pontificiorum traditiones scriptæ sunt in animis piorum. Sunt enim atramento quidē scriptæ, sed non Spiritu Dei.

Quare nulle Pontificiorum traditiones sunt Leges Dei.

Correclio superioris obiectio- nis. Ex quibus omnibus manifestum esse ar- bitror, quàm ineptum, vel nullum potius sit argumentum istud Pontificiorum: quod ut corrigamus, dicendum est cum verbo Dei, Scripta Apostolorum & Euangelistarū con- tinere illam ipsam doctrinam Euangelij, quam Apostoli & Euangelistæ viua voce docuerunt, ac postea literis mandarunt: & quam Deus suo Spiritu in mentibus pio- rum inscribit. Et de hac quidem obiectio- ne hæctenus. Pergunt illi hoc modo.

Obiect. 2. *Ecclesia Christiana totos viginti annos ca- tuit scriptis Apostolorum, nimirum eorum tra- ditione contenta. Ergo scripta Apostolica non sunt præcisè necessaria ad salutem, neque ne- cesse est omnia ad Euangelij doctrinam perti- nentia in scriptis Apostolicis contineri.*

Antecedens

Antecedens patet ex lectione historia.

Etsi nolo multum immorari in Antecedente, neque de numero annorum hic disputo: tamē velim lectores meminisse Christianam Ecclesiam ante scripta Apostolorum non caruisse Scriptura. Imò Christum ipsum & Apostolos docuisse Euangelium ex scriptis Prophetis, ut antè suo loco dictum est. Quare istud Antecedens Pontificiorum, nihil aliud est quàm fundamentum in aqua positum, ad eò ut stare non possit illa conclusio quam astruunt.

Nego igitur Consequens. Error est *παρα Error ob- τὴ ἀνομοίω τῆ ἐλέγχου.* Mutatur enim forma Pre- *iect.* dicationis, & fit transitus à præterito tempore ad præsens & futurum. Ecclesia, inquis, caruit scripto Euangelio. Fac ita esse (quam scripta Prophetica continent promissiones Evangelicas, ita ut Apostoli illis niterentur.) Adde etiam si velis scripta Apostolica tum non fuisse præcisè necessaria. Verum quid inde efficis? Non igitur nunc sunt necessaria, aut in posterum non erunt? Quis hoc concedat? Ratio differentiarum hæc est: quòd Apostolis fuit prius viua voce prædicandum quàm scriberet. Dum autem Apostoli prædicabant Euangelium, tum illa ipsa proponebant, quæ deinde literis mandarunt. At postquam è viuis excesserunt, nec iam possunt Ecclesiam viua voce instituerè, certè eorū scripta sūt nobis hodie æquæ
E. j.

necessaria ac olim fuit viuæ vocis prædicationis, cuius locum suppleant.

Absurd.

Abducamus *ἐς ἀδύνατον*: Si valet illud Pontificiorum consequens, valebit & istud: Ecclesia Israelitica nō viginti, sed bis mille annos, aut eo amplius, caruit lege scripta: ergo nō fuit necessarium Ecclesiæ vt Lex scriberetur: aut, Lex scripta non continebat ea omnia quæ ad veteris Testamenti doctrinā pertinebant. *ἀδύνατον*.

*Retorque
tur obie-
ctio.*

Retorqueamus argumentum in Pontificios, hoc modo:

Si Deus summè sapiens non passus est Ecclesiam Christianam diu carere scriptis Apostolicis, vt conseruande Euangelicæ veritati, & ipsius Ecclesiæ saluti consuleret: ergo illi homines sunt blasphemi in prouidentiam Dei, qui negant ea omnia in scriptis Apostolicis contineri quæ ad doctrinam Euangelij necessaria sunt. Quorsum enim Deus summa sua prouidentia voluit Apostolos Euangelium viua voce annuntiatum scriptis consignare? Num vt semiplenam & imperfectam doctrinam traderent? Præterea si aliquando Ecclesia fuit contenta prædicatione Apostolorum, nempe primis illis temporibus, obsecro, cur non erit his temporibus contenta scriptis Apostolicis, quæ (vti diximus) subierūt locum ipsius Apostolicæ prædicationis, potius quàm recurrat ad cōmentitias illas traditiones ab Apostolis non scriptas?

Quam-

Quamobrem argumentum Pontificiorū *Correctio superioris obiect.*
 est *ἀναντιλογία*: quod nos ita corrigamus.

Primis Ecclesiæ Christianæ tēporibus Apostoli freti scriptis Propheticis, primū omniū viua voce docuerunt Evangelij doctrinam ex ipsis Prophetarum scriptis. Deinde ne illa viuæ vocis prædicatio, vel ab hominibus corrumpi, vel (quæ est humana infirmitas) eius memoria paulatim ex hominum animis effluere posset, vt sacram illam veritatem quam annuntiarāt nobis sartam tectamque relinquerent, eam literarum monumentis, dictante Spiritu sancto, consignatam posteris tradiderunt.

Christus post resurrectionem per dies 40. cū Apostolis versatus, ea docuit que ad regnū Dei pertinent: nec constat vllis scriptis quamam illa sint que docuit. Ergo non omnia ad regnum Dei pertinētia ab Apostolis conscripta sunt: & que non extant petenda sunt ex traditionibus non scriptis ab Apostolis.

Antecedens patet ex 1. cap. Actorum, v. 3.

Admitto Antecedētis priorem partem, *Resp.*
 nego posteriorem.

Nego itaq; Consequens. Error est, petitio principij. Vnde enim didicerunt, vel somniarunt potius, ea quæ tum Christus docuit non fuisse scripta ab Apostolis? Quinetiam manifestè refellitur istud Pontificiorum somnium ex Matth. 28. cap. Marc. 16. Luc. 24. Ioan. 20 & 21. qui omnes narrant ea

quæ Christus tū docuit. Ac nominatim testatur Lucas, Christū ea exposuisse quæ de se scripta erant: tantum abest vt ad traditiones ἀρχαίους nos voluerit reuocare.

Absurd. Abducamus ad incommodum. Si Christus post resurrectionē docuit ea omnia quæ pertinent ad regnum Dei (is enim videtur esse sensus verborum Luca τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ) & illa quæ tum docuit scripta non sunt ab Apostolis: ergo quæ scripta sunt ab Apostolis ad regnū Dei non pertinent. ἀδύνατον ac blasphemum.

*Retorq.
obiect.*

Retorqueamus hoc modo. Si Apostoli plenè à Christo instituti & edocti in iis quæ ad regnū Dei pertinent, de ipso Dei regno, dictante Spiritu sancto scripserunt: ergo plenè scripserunt, nec aliquid omiserunt quod sit petendum ex traditionibus non scriptis.

*Correctio
superior.
obiect.*

Vt igitur corrigamus illum errorem, dicamus Christum vt Apostolos constitueret perfectos Ecclesiæ Doctores, etiā post resurrectionem per quadraginta dies illis ea omnia inculcasse quæ ad Euangelicam doctrinam pertinebant. Nempe vt Apostoli ita instituti ipsam doctrinam non tantum viua voce annuntiarent, sed etiam manderent literis ea omnia quæ ad regnum Dei & ad salutem Ecclesiæ pertinent.

Obiect. 4. Paulus fatetur se scripsisse ex parte. Ergo Paulus non omnia scripsit quæ sunt ad salutem Ecclesiæ necessaria.

Antecedēs patet Rom. 15. Audacius, inquit, vobis

vobis scripsi ex parte ἀπὸ μεέρως.

Expono Antecedens. Paulus ait se audacius quadatenus Romanis scripsisse: *τολμηρότερον ἀπὸ μεέρως*. Et illud, quadatenus (quod vetus interpres ad verbum conuertit, Ex parte) non est coniungendum cum verbo scripsi, sed cum particula, audacius, quod & ipsa contextus series, & phras̄is Græca satis indicat. Alio qui dicendum fuerat, *τὸ μεέρως*. Similis phras̄is extat, 2. Cor. 2. 5. Tristitiam attulit quadatenus vobis omnibus.

Nego igitur Consequens. Est error tum *παρὰ τὸ χῆμα τῆς λέξεως* (vt ante dictū est) tum *παρὰ τὸ ἐπιμέρον*. Paulus nō omnia scripsit Romanis: ergo Paulus non omnia scripsit. At enim multis aliis scripsit. Item istud Consequens nō pertinet ad *τὸ ἐξ ἀρχῆς*. Paulus non omnia scripsit, ergo non omnia ad salutem necessaria in scriptis Apostolicis continentur. *ἄτοπον* & indignum longiore responsione.

Christus dixit Apostolis se multa habere dicenda que non poterant portare. Ergo Apostoli non omnia ad salutem necessaria scripserunt. Obiect. 5.

Antecedens continetur in Evangelio secundum Ioannem, cap. 16.

Expono Antecedens. Ac primū omnium demiror Pōtificios ad eos scopulos nauem allisisse, ad quos veteres hæretici naufragiū fecerunt. Testis est enim Augustinus hæreticos, locum illum Ioannis suis erroribus

Error obiectionis.

In Ioan. Tract. 97

prætexere solitos. Ipse autem tanta cum reuerentia verba illa Christi tractauit, vt facile Pontificios à sua curiositate arceret:

In Ioan. siquidem eum audirent. Quis, inquit, no-
Tract. 96 strum dicat ea quæ Christus tacuit & dice-
re noluit? Quis nostrum hoc faciat in quo
nec Prophetica nec Apostolica excellit au-
thoritas? Hæc ille. Verum enimvero iã hæc
querere desinat Augustinus. Tandem enim
exorti sunt Pontificij qui ea quæ tum Chri-
stus reticuit fidenter nobis recenscãt, quan-
do missales ritus & suas eiusmodi nugas ho-
minibus commendant. Atque vtinam existi-
marent nunquã à purissimo illo fonte suas
traditiones, hoc est, errorum ac superstitionum
colluuiem manare potuisse. Sed redeo
ad illius loci expositionem quam ex illo ip-
so loco hauriemus. Sic enim Christus:

Ioan. 16. „ Multa habeo quæ vobis dicã, sed nunc non

„ potestis portare. At quum venerit Spiritus

„ ille veritatis deducet vos in omnem veri-

De præ-
scrip.
har. tatem. Quare vt Tertulliani verba potius
quàm nostra vsurpemus: dixerat planè ali-
quando Christus, Multa habeo vobis dicen-
da, &c. tamen adiiciens, quum venerit Spi-
ritus veritatis, deducet vos in omnem ve-
ritatem: ostēdit illos nihil ignorasse, &c. Ex
quo efficitur Apostolos omnia ad salutem
necessaria docuisse: & (vt ait Tertull.) omnē
ordinem regulæ omnibus edidisse. Itaque
hic sibi vult Christus: Apostolos tum de-
mum

num fore planè instructos, quum essent visibilibus & extraordinariis Spiritus sancti donis illustrati. Quod etiam facile colligitur Ioan. 2. 22.

Venio ad Consequens, in quo ne ullam *Error ob-*
quidem veri speciem reperio, nedum vin- *iectionis.*
culum Theologicæ veritatis. Est error *πα-*
ρά τὴν ἀγνοίαν ἔ' ἐλέγχῃ. Non enim seruetur ea-
dem temporis ratio. Apostoli ante Christi
resurrectionem, & antequam accepissent
dona illa Spiritus sancti miraculosa, non po-
terāt satis assequi illa omnia, quæ ad myste-
ria Christianæ religionis pertinet: ergo A-
postoli illa ipsa mysteria ignorarunt etiam
post Christi resurrectionem, & post acce-
pta dona illa *πρόμαρτυρα*. Ineptū ratiocinan-
di genus. Multa Christus dicenda habuit:
ergo sunt illa quæ Pontificij somniarunt,
scilicet. Error *παρά τὸ ἐπόμενον*. *Absurd.*
Vrgeamus i-
stud consequens *τὸ ἀδύνατον*. Si Apostoli non
omnia ad salutē necessaria scripserunt, eò quòd,
ante resurrectionem Christi & Spiritum san-
ctū missum, non poterāt portare multa quæ Chri-
stus tum dicenda habuit: sequeretur Apostolos
non fuisse deductos in omnem veritatem à San-
cto spiritu postquam missus est. Falsum, ex ipso
loco Ioannis: *deducet vos, inquit, in omnē ve-*
ritatem. Item, sequeretur Paulum nunquā an-
nuntiasse omne consilium Dei. Quod item fal-
sum esse docet ipse Paulus, *Act. 20. 27. & c.* *Retorq.*

Retorqueamus argumentum. Si Apostoli obiect.

non omnia scripserunt, eo quod non poterant omnia portare: certè nec omnia quidem vna voce tradiderunt. & vi consequentis ille locus Iohannis ad traditiones Apostolorum nõ scriptas fieri non potest. Dicent fortasse, illa salutis nostræ mysteria de quibus Christus Apostolos celatos voluit, fuisse cum Episcopis Romanis communicata: quod si ita est, certè Episcopi Romani non amplius dicendi sunt Apostolorum tantùm successores, sed ipsis Apostolibus omnibus lōgè superiores, Quod absit vt credamus.

Correctio
superioris
obiectionis.

Corrigamus illum errorem hoc modo. Licet Apostoli ante missum Paracletum non essent satis capaces mysteriorum Dei quæ ad Euangelij doctrinam pertinet: tamen missio Paracleti, postquã in omnem veritatem deducti sunt, certissimum est omnem veritatem quæ ad salutem nostram pertinet fuisse ab illis & viua voce traditam & literarum monumentis consignatam.

Obiect. 6. Paulus laudat Corinthios quod ipsius traditiones retinerēt. Ergo multa tradidit vna voce quæ non scripsit.

Antecedens patet. 1. Cor. II. Laudo vos, inquit, quod omnia mea meministis & sicut tradidi vobis traditiones retinetis.

Resp.

Excutio Antecedens. Locum illum Pauli Chrystostomus & Ambrosius, nec nõ alii quot ex doctissimis recentioribus, intelligunt

ligunt non de doctrina, sed de ritibus Ec-
 clesiasticis. Alij fatentur quidem Paulum
 illic agere de quibusdam ritibus ad ordinē
 ac decorum pertinentibus: sed tamen no-
 lunt hæc verba quæ nobis obiiciuntur re-
 stringere ad illos ritus: eaque potius gene-
 raliter intelligunt, quia generaliter Paulus
 locutus est. Omnia, inquit, mea meministis
πάντα μου. itēque addunt, nomē *μεγέθους*
 indefinitē vsurpatum vix reperiri in scri-
 ptis Apostolicis restrictum ad solas tradi-
 tiones de ordine Ecclesiæ ac de ritibus.
 Exponunt igitur Pauli sententiā hoc mo-
 do: Ea omnia quæ vos docui memoria tene-
 tis: atque equidem eo nomine non parum
 vos laudo. Quia verò inter alia vobis quæ-
 dam etiā tradidi de ordine & ritibus in ve-
 stris cæteribus Ecclesiasticis obseruandis: &
 sunt quidam inter vos contentiosi quibus
 ea minus probantur, idcirco præferam ra-
 tiones quibus aductus vobis illa tradide-
 rim. Hæc illi. Verùm vtrouis modo locum
 intelligant Pontificij, certè nullum exitum
 habebit eorum conclusio. Nam si de solis
 ritibus illic agitur, est ergo locus ille extra
 orbem nostræ disputationis. Disputamus
 enim de iis quæ sunt ad salutē necessaria,
 non autem de ritibus qui mutantur pro va-
 riis circumstantiis. Si de doctrina velint e-
 tiam illic agi, nihilo plus efficient, vt nun-
 dicam.

*Error ob-
iect.*

Nego igitur consequens. Paulus multa tradidit Corinthiis, ergo eorum quædam non sunt scripta. Error *παρα τὸ ἐπὶ ὁμῶν*. Fa-
teor hoc imposuisse Theophylacto & ali-
quot aliis, sed profecto (quod piorum om-
nium pace dixerim) offenderunt in via
plana & æquabili. Primùm enim Paulus
tum scripsit illam ipsam traditionem de ri-
tibus de qua illic agit. Deinde licet nō scri-
psisset Corinthiis, potuit scribere aliis: de-
nique si non extarent illa in scriptis Pauli,
reperirentur in aliorum Apostolorum scri-
ptis. Cæterùm, Imitatores mei estote, in-
quit, sicut & ego Christi. Nihil igitur tra-
didit quod à Christo vel tantillum abhør-
reret. quod tamen faciunt Pontificij. Pro-
fero similes locos, quibus etiam Pontificij
2. Thef. 3. abutuntur. Qui non incedit secundum tra-
ditionem quam accepit à nobis. tum se-
quitur illa ipsa traditio quam Paulus ad-
scribit. Item apud Lucam in Actis: Trade-
bant custodire dogmata ab Apostolis cō-
stituta. at illa dogmata iam tum scripta e-
rant, ut cōstat Act. 15. v. 23. 24. &c. Item in
hoc ipso cap. 11. prior. ad Cor. Accepi à Do-
mino quod tradidi vobis, & in ead. Ep. c.
15. v. 3. idē dicit. At illa omnia scripta sunt.
Quamobrē qui ita concludit: tradidit vi-
ua voce, ergo nō scripsit, is profecto nescit
quid sit rectē ratiocinari.

Absurd.

Abducamus *eis τὸ ὄνομα τῶν*. Si ex eo quod Pau-
lus

Ius viua voce traditiones proposuit Corinthiis sequitur illas ipsas traditiones scriptas non esse: ergo traditiones de velandis mulieribus in cœtu Ecclesiastico, de prophetando aperto capite, & eiusmodi pleraque, scripta non sunt. quod falsum est, ex illo cap. II. & c.

Retorqueamus argumētum. Si traditio- ^{R. tor. ob-}
 nes de quibus illic Paulus disputat, nempe de ^{iect.}
 prophetando aperto capite, itēque de velan-
 dis mulieribus, ipsi Pontificij negligunt (quippe
 quorum Monachi concionantur capite non nu-
 do sed cuculla obuoluto) quantò magis nobis
 licebit eas negligere traditiones quas Pontifi-
 cy somniarunt absque verbo Dei, & illis nomē
 tantum Apostolorum pretextuerunt?

Vt igitur corrigamus illum errorem, di- ^{Correçtio}
 cendum est Paulum in illa Ep. ad Cor. ca. ^{superioris}
 rum rerum memoriam refricare quas viua ^{obieçtio-}
 voce tradiderat: quum nimirū perspectum ^{nis.}
 haberet quanta sit humani ingenij incon-
 stantia ac leuitas. Ex quo efficitur no-
 bis omnino hærendum esse scriptis Apo-
 stolicis, ne nos hominum commenta ab
 Euangelica veritate abducant.

Iubet Paulus Thessalonicenses tenere tradi- Obiect. 7.
 tiones quas edocti fuerāt, siue per sermonem, si-
 ue per epistolam. Ergo Paulus non omnes tra-
 ditiones ad fidem necessarias literis man-
 dauit.

Antecedens patet. 2. Thess. 2. v. 15.

Expono Antecedens. In his Pauli ver- Resp.

bis: siue per sermonem, siue per epistolam, particulam *ἔτε* præcisè volunt esse disiunctiuam: quod quidem nõ illis assentior. Nã animaduerto in scriptis Apostolicis (de aliis nunc taceo) particulam illam repetitam copulare potius quàm disiungere. profero locos: siue Prophetiæ abolebuntur siue linguæ cessabunt, &c. *ἔτε*, id est & Prophetiæ abolebuntur & linguæ cessabunt, &c. Item. ad Corinth. siue ego, siue illi, sic prædicamus. hoc est & ego & illi. Item: ad Coloss. Pacificans siue quæ in cælis sunt, siue quæ in terris. Sic vsurpatur *μίτε* in hac epistola, eodẽ cap. v. 2. Quare perinde est ac si dicat, perstate in doctrina quam didicistis & nostro sermone quum coràm essemus & postea nostris scriptis.

Error obiect.

Itaque nego Consequens. Errorem enim admittit *παρὰ τὸ ἡμεῖς τῆς λέξεως*, quemadmodum dixi. Item *παρὰ τὸ ἐπίθρον* multis modis. Primùm non est confectarium, si Thessalonicenses edocti sunt & per sermonem, & per epistolam, alia fuisse per sermonem illis, alia per epistolam tradita. Deinde, fac alia fuisse tradita, nihil vetat illa ipsa, si non in epistolis ad Thessalonicenses, certè in aliis epistolis esse scripta. Denique, fac Paulum nusquam illa scripsisse, non propterea sequitur illa non fuisse scripta ab aliis, vt de Baptismo, Cœna Domini, &c.

absurd.

Obruamus *ἀδύνατα*. Si verum est, ex hoc loquendi

quendi genere, siue per sermonem siue per epistolam, consequi Paulum nō omnia ad salutem necessaria scripsisse: ergo vicissim sequitur Paulum nō omnia ad salutem necessaria vna voce tradidisse. ἀδύνατον, & falsum ut patet ex his locis: electi estis ad salutem per sanctificationem 1. Theff. Spiritus, & fidem veritatis ad quod vocati estis 2. 13. 14. per Euangelium nostrum, & c. Item, Nōn- Ibid. 5. ne meministis cūm essem apud vos me hec vobis dixisse? Item, Scitis que mandata vobis dederimus, ut abstinere a scortatione, & c. Item, Cupiebamus vobis impartiri, non tantūm 1. Theff. 2. Euangelium Dei, sed etiam nostras ipsorum animas. Et alibi tribuit illis πλῆθος φιλίω fidei ex 1. Theff. 1. predicatione vnae vocis. Ex quo refertur Paulum omnia ad salutem necessaria Theffalonicensibus tradidisse. quod tamen contrā esset, si quidem argumentum Pontificiorum valeret.

Retorqueamus argumentum. Si Theffalonicenses plenè instituti in religione Christiana, idque vna voce Apostoli, nihilominus fuerunt confirmandi ipsius Apostoli scriptis: quāto magis debemus herere scriptis Apostolicis, nos qui eorum sacris concionibus non interfuimus, nec eorum vna voce fuimus instituti?

Corrigendus est igitur Pontificiorum error, ut dicamus Paulum Theffalonicenses instituisse, non solum per sermonem sed etiam per epistolam, cūm satis perspiceret quanti momenti essent sua scripta ad piorū fidem cōfirmandam. Adeò ut Scriptura sa-

Retor. obiect.
Correctio super. obiectiōnis.

cra nobis magis magisque commēdata esse debeat.

Obiect. 8. Paulus precatus est ut videret faciē Theſſalonicenſiū, & ea quę ipſorum fidei deerant cōpleret. ergo traditioni viue vocis multa reſervabat ad fidem ſalutēque neceſſaria.

Antecedens patet ex 1. Theſſ. 3.

Reſp.

in hunc

loc. Ibid.

In 1. ad

Theſſ.

hom. 3.

Expono Antecedēs. Plerique ex veteribus locū illū intelligūt de doctrina. Chryſoſtomus refert ad doctrinam de reſurrectione mortuorum. Ambroſius ad doctrinam de Trinitate. Quanquam parum ſibi videtur conſtare Chryſoſtomus. ſic enim ille: Non quaſi vobis (inquit) quidquam fidei deſit, aut quicquam diſcere debeatis. Et video hanc veterum ſententiā aliquot doctiſſimis recentioribus non diſplicere. Alij verò exponunt nomen fidei de ipſa fidei conſtantia. Ut in eod. cap. Niſi ut cognoscerē fidem veſtram, &c. Nituntur autē his rationibus, 1. quòd tribuatur Theſſalonicēſibus fidei *καὶ πρόφορον*. ut antè dictum eſt. 2. Non dubium eſt quin Theſſalonicenſes illi fuerint baptizati & idcirco plenè inſtituti in religione Chriſtiana. Multa afferunt argumenta eodem ſpectantia, ac præfertim proferunt totum cap. 2. prior. ad Theſſ. &c. Verùm eligant Pontificij vtram velint interpretationem: nihil propterea efficient.

Error ob-

ect.

Nego igitur Conſequens. Nam ſi fidei nomen

nomen intelligitur de fidei constantia, error est in homonymia vocabuli. Si malint exponere de doctrina ipsa, error est *παρα τὸ ἐπαρρησιον*. Non enim ita rectè concluditur: Aliquid deerat fidei Thessalonicensium, ergo Paulus non omnia illis viua voce tradiderat: vel, ergo nō omnia ad fidem necessaria scripta sunt ab Apostolis. Nam aliud est docere, aliud discere: & poterit esse *ὑπέσθη* in discipulo, quum non erit in doctore. Itaque dicebat Paulus, eadem repetere vobis tutum est, ac mihi quidem nō molestum. Atque, vt redeamus ad Thessalonicenses, Nostis, inquit, quæ præcepta vobis dederimus, vt abstineatis à scortatione, &c. Sed, vt illud demus, certè non sequitur: Aliquid deerat fidei Thessalonicensium: ergo Paulus & reliqui Apostoli non omnia scripserunt ad doctrinam Evangelij pertinentia. Illa, inquā, omnia nullo rationis vinculo astringuntur. 2. Phil. 3

Abducamus ad incōmodum. *Si valet hoc argumentum Pontificiorum: Apostolos multa viua vocis traditioni reseruasse ad salutē Ecclesie necessaria, quia Paulus optauit videre faciem Thessalonicensium, vt ea compleret que ipsorum fidem deerant: sequitur Paulum esse omnes Apostolos, & Thessalonicenses vniuersam Ecclesiam. Absurdum.* Absurd.

Retorqueamus argumentū. *Si Pōrificij inde probant suas traditiones quod Paulus optauit* Retor. obiect.

rit videre faciem Thessalonicensium, ut illos coram, & viua voce plenè institueret: sequitur illud nihil ad nos pertinere qui Pauli faciè iam pridem videre non possumus. At enim, dices, Veteres scripserunt quænam sint illa quæ Paulus coram docuit. Ego verò (ut taceam falsum id esse) ita respondeo. Si scribenda illa fuerunt, cur Paulus ipse non scripsit? Si non scribenda, cur veteres scripserunt.

*Correctio
superioris
obiectio-*

Ita igitur errorem illum corrigimus: Paulum optasse venire in conspectum Thessalonicensium, ut eorum fidem magis magisque confirmaret: cum haberet perspectum quàm sit efficax ipsius Doctoris præsentia. Iam quum hoc beneficio frui non possumus, nobis esse scriptis Apostolicis planè adhaerendum, eaque tanti nobis esse facienda ut si Apostolos ipsos coram loquentes, vel potius vocem ipsius Christi in illis scriptis sonantem audiremus.

Obiect. 9. Paulus scripsit Corinthijs se quum ad eos venerit reliqua esse dispositurum: ergo multa viua voci reseruantur.

Antecedens patet, I. Cor. II.

Resp.

Expono Antecedens. Paulus enim non loquitur de fidei capitibus, sed tantum de ordine Ecclesiastico. Nam *Ἀνατάξου* (quo verbo utitur) significat rem secundum ordinem traditum constituere, ut Tit. I. Cõstituas presbyteros ut tibi mandavi *διεταξάτω*. Et actiua voce: I. Cor. 16. de elemosynis confe-

conferendis: quemadmodum mandavi δι-
πεξα. Loquitur autē de ordine in ea re ob-
seruando. Sic Galli dicunt *ordonner*.

Nego igitur Consequens. Error est πα- Error ob-
ρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως. nam propria verbi si- iect.
 gnificatio aliud significat quàm isti velint.
 Itē, Error παρὰ τὸ πρόβλημα. Paulus voluit quæ-
 dam inter Corinthios coràm disponere: er-
 go noua dogmata fidei proponere. Item,
 Paulus distulit quædam in aduentum suū
 quæ proponeret Corinthiis, ergo illa nus-
 quam scripta sunt. Item, ergo illa ipsa sunt
 quæ Pontificij nobis obtrudunt tanquam
 traditiones Apostolicas. Illa omnia sunt
 inepta, falsa, ἀσυνλόγητα, aut iis etiam aliquid
 peius.

Deducamus ad absurda. *Si verum est absurd.*
 quod volunt Pontificij, Paulum tum cū scri-
 beret illam epistolam, non omnia tradidisse Co-
 rinthiis quæ sunt ad fidem necessaria: sequere-
 tur (quod absit) hæc quæ sequuntur stare nō pos-
 se. Corinthios fuisse ditatos omni cognitione. I-
 tem, Declaro vobis, inquit, *Euangelium quod* 1. Cor. 1.
Euangelizavi vobis, quod & accepistis, in quo 1. Cor. 15.
etiam statis, per quod etiam seruamini. Item, in 2. Cor. 8.
omnibus abundatis fide, sermone, cognitione, o-
mni studio. Item, *Quid est, in quo fueritis infe-* 2. Cor. 12.
riores ceteris Ecclesiis? & pleraque eiusmodi.
 Denique retorqueri potest & corrigi hoc
 argumentum Pontificiorum, vt in superio-
 ri argumento fecimus.

Obiect. 10 Ioannes noluit multa scribere, ergo non omnia ad fidem necessaria scripta sunt.

Antecedens patet ex secūda & tertia Epist. Ioan. Cū multa haberem vobis scribenda, nolui per chartam & atramentum.

Resp. Admitto Antecedens.

Error obiect. Nego Consequens. Error παρὰ τὸ ἐπιρροῦν, hæc enim non sunt consentanea: Ioannes multa habuit scribenda: ergo de fidei capitibus. Item: ergo illa nusquam alibi scripta extant.

Absurd. Absurdum hoc alioqui sequeretur. Si mulier illa nō erat tunc planè instituta in Christiana religione: ergo non coherent quæ Ioannes dicit dum commendat illius mulieris fidem, & eius liberorum quos ait in veritate incedere.

Retorqueatur, & corrigatur argumentū vt suprā.

Obiect. 11 Præter illa quæ scripta sunt, alia multa fecit Iesus, quæ si sigillatim scribātur, ne mūdus quidem ipse caperet libros qui scriberentur, ergo nō omnia ad fidem necessaria scripta sunt ab Apostolis.

Antecedens patet Ioan. cap. 21.

Resp. Admitto Antecedens.

Error obiect. Nego Consequens. Error παρὰ τὴν ἀγνοίαν τοῦ ἐλέγχου. Vagātur enim extra cācellos questionis. Ioānes loquitur de miraculis à Christo editis, nos autem de fidei doctrina ad salutem necessaria. Sic enim Ioannes: Multa fecit, inquit. Hæc igitur nullā habent consequen-

sequentiam. Omnia miracula quæ Christus fecit non sunt scripta: ergo omnia doctrinæ capita scripta non sunt.

Audiamus quemadmodum Pontificij se ipsos iugulent suo gladio. *Si Pontifices referunt suas traditiones ad ea quæ dicit Ioannes scripta non esse: ergo illæ traditiones sunt infinite, & vi consequentis sub scientiam non cadunt.* Et certè fateor eiusmodi traditiones vsque ad eò excreuisse, vt iam eas mūdus ferre non possit.

Pontificij destruunt suas traditiones.

Retorquamus argumentum. *Dicit quidem Ioannes Christum multa alia fecisse quæ scripta non sunt, sed idem affirmat ea quæ scripta sunt eò spectare vt credamus, & vitam æternam habeamus. Ergo ea quæ scripta sunt, ad vitam æternam sufficiunt.*

Retorq. obiect.

Corrigatur error Pontificiorū hoc modo. Ex iis quæ fecit Christus alioquin infinitis, Ioannes & reliqui Euangelistæ ea selegerunt quæ visa sunt necessaria. Ex quo fit, vt Apostolicis scriptis contenti esse debeamus.

Correclio superioris obiect.

Apostoli sæpe citant testimonia sumpta ex traditionibus veterum, ergo non habendum est solis Scripturis.

Obiect. 2.

*Antecedens patet. 2. Timoth. 3. Iannes & Iambres restiterunt Mosi. Item Iud. ver. 9. Michael Archægelus disputas de corpore Mo-
sis, &c. Paulo post usurpat Prophetiam Enoch,
Ecce venit Dominus cū sanctis millibus suis, &c.*

Resp.

Act. 17

Tit. 1.

1. Cor. 15.

Expono Antecedens. Fateor Apostolos aliquando vsurpasse quasdam sententias ex libris Apocryphis depromptas. Et quod ad Pauli locum attinet, non dubito illius temporibus extitisse librum aliquem de Magis illis Ianne, & Iambre. Nam Plinius lib. 30. nat. histor. cap. 1. recenset Iannen inter magos vetustissimos: quod non faceret nisi id ex aliquo libro didicisset. Amplius dico: ne ipsos quidem authores Ethnicos fuisse plane ab Apostolis repudiatos. Sic enim Paulus quedam citauit ex Arato & Epimenide. Sed affirmo Apostolos non propterea eiusmodi testimoniis vsos fuisse, vt inde caput aliquod fidei confirmarent. Nam ad eam rem semper adhibuerunt expressos locos petitos ex scriptis Prophetis, eosque afflatu Spiritus sancti exposuerunt. Sed quum proponerent doctrinam de moribus, aut aliquid proferrent, de quo vel nulli vel pauci dubitabant, tum si fortè quidpiam occurreret ex Apocryphis, atque etiam ex ipsorum Ethnicorum libris, eos ab eiusmodi sententiis non ita abhorruisse, quin ad suum propositum accommodarent. Ita que noluerunt Apostoli tribuere tantam auctoritatem illis sententiis, vt essent *αυτόμαται*: absit vt id cogitemus: sed voluerunt ea ratione magis commouere animos hominum, vt facilius reciperent doctrinam, satis alioqui ex ipso Dei verbo confirmatam. Exempli gratia: Cōstat

ex

ex historia Mosis magos Ægyptios Mosis restituisse: ecquid refert quo nomine magi illi fuerint appellati? aut, possunt ne illa nomina ad caput aliquod fidei referri? Minimè gentium. Item: Michael noluit impingere maledictum Diabolò, inquit Iudas: quare, multò minus debemus magistratib. à Deo institutis maledicere. Hæc Iudæ cohortatio ad observandos magistratus centies extat in sacris literis: nec dissimile est quod ait Pe^{2. Pet. 2.} trus, Angelos nò maledicere dignitatibus. Itémque veniet Dominus vt repèdat mercedem improbis (inquit idem Iudas) quæquidè comminatio passim occurrit in Scriptura. Quamobrem satis perspicuum est, quorsum Apostoli quasdam sententias sint aliquando ex libris Apocryphis mutuati.

Itaque nego Cõsequens. Apostoli quædam vñrparunt ex libris Apocryphis, ergo illa vñrparunt ad confirmanda fidei dogmata. Item: Ergo debemus ad traditiones recurrere quoties agetur de fide, ac nos ipsa Scripturæ testimonia deficient. Falsum. Error est *παρα τὸ ἐπιόδον*. Nam nec Apostoli vsi sunt eiusmodi testimoniis ad dogmata confirmanda, & illa ipsa testimonia (si modò rem spectes) multis, expressisq; Scripturæ locis confirmantur. Quare videntur Pontificij oblitij quæstionis propositæ, dum hæc obliuiscunt. Hoc enim quæritur inter nos. Vtrùm, quum de fide agitur, standum sit so-

lis Scripturæ testimoniis: an præter Scripturam addendæ sint etiam traditiones, quibus eadem fides quæ Scripturæ adhibeatur. Nihil autem tale reperias in illis testimoniis quæ Apostoli usurparunt, vt antè diximus. Ne dicam, non satis rectè ab Apostolis ad nos, in hac causa, argumentum duci.

Deducamus Pontificios *ἐκ τῶν ἀποστόλων*.

Absurd.

Si, quia Apostoli quedam citarunt ex libris non canonicis: ideo sequitur Apostolos libris illis & similibus authoritatem in causa fidei tribuisse. Ergo quia Apostoli quidam citarunt ex libris Ethnicorū, sequetur Apostolos in causa fidei, authoritatem libris Ethnicorum tribuisse ἀδύνατον & ἐρεπίδοξον.

Retorq. obiect.

Retorqueamus obiectionem hoc modo.

Si Apostoli nunquam citarunt veterum traditiones, nisi ad illustranda ea quæ firmissimis Scripture testimoniis nituntur. Quanto minus debemus citare veterum traditiones ad ea probanda quæ Scripture testimoniis destituntur.

Correctio superioris obiect.

Sic igitur corrigendus est error huius obiectionis, vt dicamus Apostolos cum se ad captum hominum accommodarent, vt eos melius vel commouerent, vel conuincerēt, vfos aliquando fuisse libris Apocryphis, atque etiam Ethnicorum sententiis: nimirum cum de iis rebus differerent, quarum veritas manifestè lucebat in Scriptura.

Obiect. 13

Heretici scripta Pauli detorquebant etiam Apostolorum temporibus, & notum est heretico-

cos atque adeo Satanam Scripturam suis erroribus pretextuisse. Ergo solis Scripturis herendum non est.

Antecedens patet, 2. Pet. 3. & ex historia Ecclesiastica, adde Matt. 4. Si Filius Dei es da te precipitem, Scriptum est enim, &c.

Admitto Antecedens.

Nego Consequens, nec enim ita conclu-
dit Petrus: sed potius ad Pauli scripta reuo-
cat, nedum auocat. Error est *παρὰ τὸ μὴ αἰτιῶ-
σας αἴτιον*. Hæretici abutuntur Scriptura, & Scri-
pturam detorquent in alienos sensus: Ergo,
inquis, debemus aliò recurrere ad fidem sta-
biliendam. At Scriptura non est in culpa, so-
li homines in vitio sunt, qui rem illam præ-
stantissimam detorquent ad suos errores. *Error ob-
iectionis.*

Quare tatum abest vt Scripturæ præsidium
deserendum sit propter hæreticos, vt potius
hæretici ex ipsa Scriptura conuincendi sint. 2. Tim. 3.
quemadmodum suo loco ex Paulo diximus. Tit. 1.

Cùm autem Satan abuteretur Scriptura, vt
fidem Christi labefactaret, certè Christus
non confugit ad traditiones, sed illo ipso
Scripturæ telo, hostem iugulauit. Nam Sa-
tanæ obiiciēti, Scriptum est: Christus vicif-
sim respondit: Scriptum est, nō autem, tra-
ditum est. *Matt. 4.*

Abducamus ad incommodum. Si quia Absurd.
hæretici pretextunt Scripturam, solis Scripturis
herendum nō est: certè quia hæretici pretextunt e-
tiam traditiones Apostolicas (vt supradocuimus

cum ex scriptis Apostolicis, tum ex Irenæo & Eusebio) solis traditionibus standū nō erit. Atque ita: Quandoquidem heretici abutuntur, & Scripturis & traditionibus, nec Scripturis, nec traditionibus herendum erit, ad vtrūque etiam ipsis Pontificiis assentientibus.

Retorq.
obiect.

Retorqueamus argumentum. Si quemadmodum Satan aduersus Christum Scriptura abusus est, ita heretici aduersus Orthodoxos Scriptura abutuntur. Certè quemadmodū Christus sola Scriptura usus est ad Satanam repellendum, ita Orthodoxi sola Scriptura uti debent, ad hereticos repellendos.

Correctio
superioris
obiect.

Sic ergo errorē istum corrigamus. Quandoquidem ea est hæreticorum prauitas, vt Scripturis sanctis abutantur: danda est opera vt Scripturis sua seruetur, & authoritas & puritas: quod fiet si ex solis Scripturis hæretici conuincantur, & ij loci qui paulò obscuriores videbūtur, ab aliis facilioribus lumen accipiant. Atque si nos minus audiant Pontificij saltem se ipsi attendant in quorum Decretis extat hæc sententia: ex ipsis Scripturis capiendum esse sensum veritatis.

Can. relatum.
Dist. 37.

Pædobaptismus nō reperitur in sacris literis: neque vocabula Trinitatis, & personarum, & aliquot alia: quæ tamen omnia ad fidei dogmata pertinent. Ergo non omnia quæ ad fidem pertinent, in sacris literis reperiuntur.

Resp.

Antecedens patet ex ipsa Scripture lectione. Expono Antecedens. Pædobaptismum hoc

hoc est, doctrinam de baptizandis infantibus in sacris literis non reperiri, falsum est: quemadmodum recentiores nostri Doctores scriptis luculentissimis docuerunt aduersus Catabaptistarum errores. Qua de re nolo hic longiorem disputationem instituerе, ne vagari videar extra metas propositæ quæstionis. Trinitatis autem, *ὁμοοίαι*, & personæ vocabula fateor non extare in scriptis Apostolicis: sed affirmo doctrinam eam, quæ illis vocabulis significatur esse, depromptam ex Scriptura. Quum autem exorti essent heretici qui negabant veritatem illius doctrinæ, tū pij maiores nostri habita circumstantiarum ratione: proposuerunt illa vocabula, quibus facilius & apertius explicarent doctrinam de Trinitate, quam expressis Scripturæ testimoniis confirmarant.

Nego igitur consequens. Error est *παρὰ* Error ob-
τὸ ἄλλο τῆς λέξεως. Trinitatem, pædobaptis-
ὁμοούσιον non reperiri in sacris literis, di-
ὁμονύμως. Ipsi enim vocabula non repe-
 riuntur, sed res significatæ illis vocabulis re-
 periuntur. Fides autem Christiana non sita
 est in vocabulis, sed in rebus: non in verbo-
 rum foliis (dicebat Hieronymus) sed in radi-
 ce rationis. Itaque fatetur Basilius se aduer-
 sus hæreticos quædam vocabula etiam non
 scripta vsurpasse: sed tamen, inquit, quæ a
 sensu sanctis literis cōsentaneo, neutiquam
 abhorrent.

Tract. de
 ver. ac
 pia fid.

Absurd.

Urgeamus absurdo. Si quia Trinitatis persona, & eiusmodi vocabula nō extāt in sacris literis, inde sequitur non omnia quæ ad fidem necessaria sunt, in sacris literis reperiri: ergo ipsa vocabula sunt ad fidem necessaria. Et vī consequentia, cum ὁμοῖον, & aliquot eiusmodi vocabula, fuerint tantum à maioribus nostris excogitata & proposita post exortum Arium: sequeretur Ecclesiam quæ Arium tempore precessit, adeoque ipsos Apostolos, nō ea omnia quæ ad fidem sunt necessaria tenuisse: Absurdissimum & ἀδελόγη.

Retorq. obiect.

Retorqueamus argumentum Pontificiorum hoc modo.

Si tanta fuit piorum maiorum religio, ut ne vllum quidem vocabulum excogitarint in tractandis fidei dogmatibus, quod nō expressis Scriptura locis niteretur (ut constat ex Trinitatis, ὁμοῖον, & persone vocabulis) quo loco habendi sunt Pontificij qui non vocabula modo, verum etiam res ipsas, à sacris literis penitus abhorrentes, excogitarunt.

Correctio superior. obiect.

Itaque corrigamus errorem istius obiectiois: & dicamus licere, piis Ecclesiæ Doctoribus quædam vocabula proponere, quibus res in sacris literis contentæ melius ac facilius exprimantur.

Obiect. 15.

Si non possumus ex parte Ecclesiæ credere, & ex parte non credere: & credimus Ecclesiæ affirmanti, Scripturam sacram fuisse à Spiritu Dei profectam: certè debemus quoque Ecclesiæ credere

edere, affirmati has vel illas traditiones, esse Apostolicas.

Antecedens verum est.

Verum igitur & consequens.

Assumptum habet duo membra nobis si- *Resp.*
 gillatim excutienda. In priori membro di- *1. Tim. 3.*
 stinguo nomen Ecclesiæ. Nam Ecclesia illa
 quam Paulus vocat domum Dei, colunam
 & firmamentum veritatis, quæ audit vocem
 sponsi, & ab eius ore pēdet, ac semper regi-
 tur à sancto Spiritu, videri non potest, quia
 nullis locorum, temporum & personarum
 constantiis astringitur: credimus autem
 eam Ecclesiam stare verbo Dei scripto, &
 humanas traditiones reiicere. At Ecclesia vi-
 sibilis hæc, & illa, vel multarum Ecclesiarum
 visibilium Synodus, potest desciscere à veri-
 tate: vt patet de Orientalibus Ecclesiis, qua-
 rum pars maxima ad Mahumetum defecit:
 ne mihi proferendæ sint veteres Synodi que
 maximos errores comprobarunt & in Ec-
 clesiam inuexerunt. De hac Ecclesia ita sta-
 tuendū est: quādo quidē multis erroribus est
 obnoxia, nō aliter audiendā eā esse, nisi cū
 ea dicit quæ sūt cōsentanea Scripturis. (qua
 de re alibi à nobis copiosius disputatū est.)
 Hic igitur nō habet locū quod dicitur non
 posse nos ex parte credere, & ex parte non
 credere, quia tū credere debemus Ecclesiis
 visibilibus cū nihil aliud proponūt quàm
 verbū Dei: Cōtrā, nō debemus credere Ec-

clesiis visibilibus, cum à verbo Dei recedat.
 Propono exemplum Synagogæ, quæ religiose seruauit canonem Scripturæ, & nihilominus innumerabiles errores habuit. Itaque illi credendum fuit quum diceret libros canonicos fuisse à Spiritu Dei profectos. Rursus illi credendum nõ fuit, quum Christi doctrinam reiiceret. Quamobrem Christus dicebat Scribas & Pharisæos sedentes in cathedra Mosis esse audiendos, quorum tamen traditiones alibi reprehedit. Ex quo efficitur, illis fuisse & ea parte credendum, & ea parte non credendum. Assumptum igitur verum non est: ac propterea non tenet consequentia. Error παρά τὸ ἅμω τῆς λέξεως.

Matt. 23.
 Ib. ver. 16
 Matt. 16.

Error ob-
 iectionis.
 Absurd.

Abducamus ad incommodum. Tertulliani temporibus Ecclesia dicebat oblationem pro natalitiis esse traditionem Apostolicam: at temporibus Nicenæ Synodi, Ecclesia dixit oblationem pro natalitiis non esse traditionem Apostolicam (ut suo loco probauimus.) Ergo si non possumus ex parte credere Ecclesie, & ex parte nõ credere, nobis simul credenda erunt ea quæ sunt ἐντοφαικῶς opposita. ἀδὸν αὐτῶν.

Retor. ob-
 iect.

Retorqueamus obiectionem hoc modo. Quisquis dicit Scripturam esse verbũ Dei cui nos credere oporteat, & simul recipiendas esse traditiones non scriptas, pugnantia dicit.

Pontificiorum Ecclesia dicit Scripturam esse verbum Dei cui credere oporteat, & simul recipiendas esse traditiones non scriptas.

Quare

Quare Ecclesia Pontificiorum pugnancia dicit, & vi consequentis necesse est illi ex parte credere, & ex parte non credere. Et si valet quod proponunt nos non posse Ecclesiam ex parte credere, & ex parte non credere, certè efficitur ex eorum argumento Pontificiorum, Ecclesiam non verè dici Ecclesiam.

Maiores propositionis veritas ita patet. *Explicatio superioris Syllogismi. Deut. 4. Prou. 30.*
 Si me iubes credere Scripturæ, certè credā nihil addendum esse Scripturæ, quia id nominatim cauetur in Scriptura, ut fusi⁹ supra docuimus. Itaque laudatur hæc sententia Tertulliani: Quū credimus, inquit, hoc primum credimus, non esse quod ultra credere debeamus. Iam si sumas in manus traditiones istas Pontificiorum, facilè videbis eas non tantum esse additias, sed etiā planè contrarias expressis Scripturæ locis. Ita fit vt non possim credere Scripturæ, & traditionibus Pontificiis. *De Præscript.*

Corrigendus est igitur error superioris *Correctio superioris obiectio^{is}.*
 obiectio^{is} in hunc modum. Cū solus fit Deus cui in solidum credere debeamus, (si verè & propriè loquimur) diligenter nobis cauendum est, ne pietatis specie in errorem abducamur. Quia verò nomen Ecclesiæ speciosum est, si quid nobis proponitur Ecclesiæ nomine, debemus attentè cōsiderare an sit vox veræ Ecclesiæ, necne. Vt id possimus dignoscere, consulendum est verbum Dei, nobis in Scriptura propositum, à

quo vera Ecclesia non deficit. Cùm autem Ecclesia nobis dicit Scripturam sacram esse verbum Dei, agnoscimus id esse verum, non tam quia Ecclesia affirmat, quàm interiori Spiritus sancti efficacitate, qua Scripturæ veritas in animis nostris obsignatur: & quemadmodum Ecclesia ductu Spiritus sancti, nobis dicit Scripturam esse verbum Dei: ita nos eiusdem Spiritus ductu, credimus id esse verum quod Ecclesia nobis dicit, vt fides nostra nunquam hominibus, semper autem solo Deo nitatur.

Obiect. 16 Apostoli legi addiderunt, nempe Euangelij doctrinam, ergo licet addere verbo Dei.

Resp.

Expono Antecedens. Quauis Euangelij doctrina sit plenior, & vberior scriptis veteris Testamenti, tamē si rem ipsam spectes, vtrobique eadem salutis doctrina continetur. Siquidem verum est quod ait Paulus, se nihil annuntiasse extra ea quæ Prophetæ & Moses prædixerunt. *Et alibi* Euangelium fuisse promissum per Prophetas. Falsum est igitur Apostolos Legi addidisse. Aliud est enim Legi addere, aliud, Legem exponere, & ad suum scopum referre. Profertur enim aliquis syngraphū (vt hoc simile vsurpemus) & solutione facta adscribat, huic syngraphæ fuisse satisfactum: obsecro, Isne dicendus fuerit syngraphæ addidisse? Ita cùm Apostoli testati sunt suis scriptis, Christum aduentu suo Legis Prophetarumque promissum.

promissiones impleuisse, nec Legi, nec scriptis Prophetis addiderunt.

Porro nego Consequens. Error, *παρὰ τὸ Error ob-*
ἄνωγ τῆς λέξεως, vt patet ex iis quæ dicta sunt. *iect.*

Adde quòd non rectè procedit argumentū ab Apostolis ad alios homines. Fac enim Deū Legi suæ addere voluisse, & id factum fuisse Apostolorum ministerio, qui Spiritus Dei instinctu, afflatūque scripserunt: certè nihil propterea decederet huic interdicto, Nequid homines addant verbo Dei.

Quare cū ex hac Pontificiorum rationatione sequeretur euersio præstantissimæ doctrinæ de similitudine veteris & noui Testamenti.

Corrigamus hunc errorem ex hac præ- *Corr. sup.*
 clara sententia, quæ extat apud Iustinum *obiect.*
 Martyrem, in Interp. & Resp. Quid est Lex? Euangelium prænuntiatum. Quid est Euangelium? Lex impleta. Ex quibus verbis fati constat Euangelium non esse nouam doctrinam Legi additam: sed veteris promissionis nouam impletionem. Atque de obiectionibus Pontificiorum ex verbo Dei detortis sit iam fati à nobis disputatum.

CAPVT V.

Vandoquidem Pontificij factis agnoscunt quàm infirma sint ea argumenta quæ aduersus Scripturâ, ex ipsa Scriptura sibi videtur depromplisse, tandem confugiunt ad veterum Doctorum testimonia, quæ longa ac diffusa oratione nobis inculcare non desinunt, vt scilicet eorum aceruo nos obruant. Quare sequenti disputationi quædam videntur esse præmunienda, vt facilius & Pontificiorum obiectiones, & nostræ respõsiones intelligi possint. Vt igitur bene prouisa & explorata principia ponantur, substernemus huic disputationi aliquot regulas quarum ope veterum sententias exponere, & vt Thesei filio, ita earum ductu in multis ac variis veterum Doctorum scriptis, tanquam in labyrintho cõmodè, & tutò versari possimus.

Vt veterum scriptis bene utamur, proponuntur aliquot regulæ.

HAEC SIT IGITUR
prima Regula.

I. Regula. Ad fidem nostram confirmandam veterum Doctorum scripta eatenus sunt recipienda, quatenus cum Sacris literis conueniunt.

Confirmatio.

Quinuis hæc regula satis per se luceat, eorum præsertim oculis qui veritatem inuentur, quædam tamen subiiciemus ad illius

lius confirmationem. Siquis aliter vobis Gal. 2.
 euangelizat quàm euangelizauimus, ana-
 thema fit, inquit Paulus. Item, Denuntia 1. Tim. 4.
 ne diuersam doctrinam doceant *μη ετεροδο-*
δασκαλῆν. Item, Obseruate dissidiorū auto- Rom. 16.
 res præter doctrinam quam vos didicistis, &
 declinate ab eis. Item, si quis aliter docet i- 1. Tim. 6.
ετεροδιδασκαλῆ, is turget, nihil sciens, &c. Item, Heb. 13
 Doctrinis variis ac peregrinis ne circumfe-
 ramini: & pleraque alia in hanc sententiã.
 Ac ne fortè dicant Pontificij superiores lo-
 cos esse de verbo tradito & non scripto in-
 telligēdos, vt taceam quæ copiosius hac de
 re à nobis antea disputata sunt, hoc vnum
 ex illis quæram: num existiment Aposto-
 los aliquid viua voce tradidisse quod non
 fuerit iis consentaneum quæ scripserunt:
 negabūt certè. quare velint nolint huc sem-
 per redeāt necesse est, hanc nostram regu-
 lam esse certissimam: veterum Doctorum
 scripta hæcenus esse recipienda, quatenus
 cum sacris literis conueniunt. Sed si vete-
 res ipsos nobis assentientes audiant, in spẽ
 venio nihil dubitationis reliquū fore quin
 nobiscum superiorem regulam recipiant.

Sic igitur Origenes, *Nobis necesse est Scri-* 1. Ierem.
pturas sanctas in testimoniū vocare, sensus quip-
pe nostri & enarrationes sine his testibus non
habent fidem. Item, *Sicut omne aurum extra* Matth.
templum non est sanctificatum: sic omnis sen- hom. 25.
sus qui fuerit extra Scripturam non est sanctus.

- De præ-
script. he
ret. **TERTULLIANVS.** *Quid contrarium*
Ibidem. *nobis in nostris? (loquitur autem de Sacris li-*
In ps. 95. **CHRYSOSTOMVS.** *Siquid dicitur abs-*
que Scriptura, auditorum cogitatio claudicat.
- In Ps. 86. **HIERONYMVS.** *Exceptis Apostolis, quod-*
cunque postea dicitur, abscindatur, non habeat
authoritatem.
- Ep. 48. ad
Vincet. **AVGVSTINVS.** *Noli contra divina te-*
stimonia colligere calumnias ex Episcoporum
scriptis, ut Hilarij, Cypriani, &c. quia hoc ge-
nus literarum ab autoritate canonis distin-
guendum est. Non enim sic leguntur, ut contra
sentire non liceat, sicubi forte aliter senserint
quam veritas postulat. Item, Nec Catholicis
- De vnit.
Eccleſ. **Episcopis consentiendum est, sicubi falluntur, ut**
C. 10. **contra canonicas Scripturas aliquid sentiant.**
- Ep. 19. ad
Hieron. **Item, Ego solis ijs Scripturarum libris qui iam**
Vide Au-
gust. cõt.
l. ii. **Canonici appellantur, didici hunc timorem ho-**
norémque deferre, ut nullum eorum authorum
seribendo aliquid errasse, firmissimè credam.
Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctita-
te doctrine præpolleant, non ideo verum putem,
quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per il-
los authores Canonicos vel probabili ratione,
quod à vero non abhorreat, persuadere potue-
runt. Hæc ille, que Pontificij postea in sua De-
creta retulerunt: adeo ut iam negare superiorè
regulam non possint, ne sua ipsi Decreta prodere
videantur.

REGVLA SECVNDV.

Veteres Doctores saepe nomine traditionis significat ea dogmata quæ scriptis Apostolicis continentur.

Hanc regulam esse veram ex sequentibus *Confirmatio.* patebit.

IRENÆVS referente Eusebio, Polycarpus *Hist. Eccl. l. 4. C. 14.* docuit, inquit, quæ ab Apostolis didicerat, quæ Ecclesia tradit & sola sunt vera. Hæc ille: tradit, hoc est, docet, nimirum ex scriptis Apostolicis. Alioqui quomodo staret quod ait? Et sola vera sunt. *Libro 5. C. 20.* Quod etiam facile intelligitur ex eodem Irenæo, cuius verba refert Eusebius: Polycarpus commemorabat, inquit, quæ audierat ab Apostol., omnia Sacris literis consentanea, *Lib. 3. c. 3.* τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν παραδοθέντα. Idem Irenæus Ecclesia Romana scripsit Corinthiis annuntiâs illis eam traditionem quam ab Apostolis recepisset: nempe unum esse Deum omnipotentem, (& cetera quæ continentur in libris Mosis) *Et Cap. 4.* paulo post: Multi barbari sine Scriptura veterem traditionem diligenter custodiunt, credentes in unum Deum & in Christum qui natus est ex Virgine, &c.

TERTVLLIANVS. Apostolica traditio *Contr. Marc. l. 1.* nihil passa est circa Dei regulam, hoc est, illa omnia quæ Apostoli docuerunt & literis mandarunt.

REGVLA TERTIA.

Veteres sæpe vocant traditionem non scriptam id, quod totidē verbis in Sacris literis non reperitur, sed tamen si rem ipsam spectes, extat in Scriptura.

*Confirma-
tio.*

*Tract. de
vera ac
pia fid.*

*De The-
ol. or. 5.*

*De Bapt.
cōtr. Do
nat. l. 4.
c. 23.
Ib. lib. 2.
c. 14.*

Sic Basilius ait se aduersus hæreticos v-
surpasse quædam vocabula etiam non scri-
pta, sed tamen (inquit) quæ à sensu Sacris li-
teris consentanea neququam abhorrent.
Et Nazianzenus refellit Macedonianos, qui
negabant deitatem Spiritus sancti, quòd to-
tidem verbis non extaret in Scriptura: &
ait quædam esse in Scriptura & non dici. si
dicis bis duo, inquit, dicam te dixisse qua-
tuor. Sic etiam Augustinus probat Pædo-
baptismum esse in Scriptura, & Baptismum
non esse iterandum. Idem dicendum est de
vocabulary *ὁμοουσιου*, Trinitatis, Personæ, &c.
qua de re quædam à nobis in superiori ca-
pite dicta sunt.

REGVLA QVARTA.

*Veteres sapiissimè nomine Traditio-
nis non significant Dogmata, sed
ritus Ecclesiasticos, & vt magis cō-
mendent ordinem Ecclesiasticum,*

ritus

*ritus ipsos ad Apostolos authores
vulgò referunt.*

Quàm varij fuerint ritus Ecclesiastici, *Confirmatio.*
quantòque studio veteres eiusmodi ritus
commendarint, vt vias omnes Schismaticis
obstruerent, nihil attinet hìc speciatim cõ-
memorare, quando quidem his rebus libri
veterum abundant. Quare videant lecto-
res quid scripserit hac de re Augustinus in *Epist. 118*
duabus epistolis ad Ianuarium. Certè Hie- & 119.
ronymus ordinem & ritus Ecclesiæ ita cõ- *Ad Lu-*
mendabat: *Vnaquaque, inquit, provincia in-*
stituta maiorum, leges Apostolicas arbitretur:
quæ quidem verba Hieronymi commodè
intelligèda sunt. Multa enim veterum in-
stituta propter varias circumstantias mutã-
da esse ne ipsi quidem Põtificij negauerint:
nec æquum fuerit ritus Ecclesiasticos hac
in parte cum dogmatibus ipsis exæquare.
Itaque dicebat Tertullianus solam legem
fidei immutabilem permanere: & Hiero- *Ad Lu-*
nymus ipse monet obseruandas esse consti- *ciam.*
tutiones Ecclesiæ quæ, inquit, fidei non of-
ficient.

REGVLA QVINTA.

*Quidam ex veteribus, quum nauos
quoque suos haberent, nimis in-
dulserunt eiusmodi traditionibus*

non scriptis, ac propterea se aliquando ad hereticos inclinarunt.

*Confir-
matio.*

Libro 3.
hist. Ec-
cles. cap.
vlt.

Supra ex Irenæo audiuius veteres hæreticos suis erroribus traditiones non scriptas prætexuisse. Et narrat Eusebius de Papiâ qui ~~per quosdam~~ quædam in Ecclesiam inuehebat, quasi illa essent ab Apostolis per manus tradita: cuiusmodi fuit error Chiliastarum, in quem Tertullianus, Iustinus Martyr, & aliquot alij lapsi sunt. Quare non sine iudicio legēdi sunt veterum Doctorum libri.

REGVLA SEXTA.

Multi libri nomina veterum ementiuntur, quum tamen sint suppositi.

*Confirma-
tio.*

Factum est librariorum culpa, vt plerique libri falsò præferant eorum Doctorum nomina quos in primis vetustas commendauit. Vt illæ rapsodiæ Clementi Pauli discipulo attributæ: vt liber de reuelatione capitulis Ioan. Bapt. Cypriani nomine honoratus, cùm tamen illic fiat mentio Pipini Galorum Regis. Vt denique multa volumina in quibus Augustini nomē inscriptum est, vbi ipsius Augustini sententia refellitur: ne sexcenta eiusmodi mihi commemoranda sint. Quamobrem, quod aliquando Hieronymus dixit de libris Apocryphis, multò magis de veterum Doctorum libris dicendum

dum est: *Caueat, inquit, omnia Apocrypha, & Ad Latã,*
si quando ea non ad dogmatum veritatem, sed
ad signorum reuerentiam legere voluerit, sciat
non eorum esse, quorum titulis prenotatur, mul-
tãque his admixta vitiosa, & magna esse pru-
dentia aurum in luto querere. Hæc ille.

His igitur regulis substratis iam nobis
 excutiendæ sunt Pontificiorum obiectiones
 ex veterum Doctorum scriptis petitæ.

CLEMENS ALEXANDRI. *Operarius* Obiect. 1.
Libro 1.
strom. 1.
Ib. lib. 5.
qui in messem Domini emittitur, duplicem ha-
bet agriculturam, ἀγαθὴν & ἕγγαθον. Item,
ut Philosophi quedã arcana de suis dogmati-
bis tradiderunt, ita etiam Apostoli: ut ait Pau-
lus, Sapientiam loquimur inter perfectos. 1. Cor. 2.

Respondeo. Authorem istum non satis
 purè hanc quæstionem tractasse, & hunc
 nauum in eo facilè deprehèdo ex ipsa Scri-
 ptura. Sic enim Christus: *Quod vobis dico* Matt. 12.
in tenebris, palàm annuntiate, & quod au-
ditis in aurem, prædicate super tecta, &c.
 Quare fallitur Alexandrinus ille, dum my-
 steria Christianæ religionis cum arcanis
 Philosophicis commiscet. Et Irenæus ac Lib. 3. c. 2
 Tertullianus testes sunt veteres hæreticos de præ-
 in ea fuisse sententia quam Alexandrinus script.
 proponit, adeoque abusos fuisse illis verbis Ibidem.
 Pauli: *sapientiam loquimur inter perfectos,*
 Irenæus affirmat. Idem Clemens non du- Libro 6.
 bitauit dicere Græcos fuisse per philoso- strom.
 phiam seruatos. Velim igitur lectores me-

minisse regulæ quintæ quâ paulò antè proposuimus, ne veterum Doctorum nâui nobis imponant. Ceterùm cum duplicem constituit agriculturam, certè per agriculturam ἀρεσκον non videtur eas traditiones intelligere voluisse quæ pugnant cum sacris literis. Ecquis enim agricola, quod vna manu plantauit, alterâ euellat? Itaque ne sic quidem Pontificiorum causa potest subleuari.

Obiect. 2. IRENAEVS. Cùm ad eam traditionem que est ab Apostolis promouantur hæretici, que Lib. 3. c. 2. per successiones Presbyterorum custoditis in Ecclesiis, dicunt se Apostolis sapientiores. Itaque neque Scripturis, neque traditioni consentiunt.

Resp. Agebatur de vero Deo & Patre Domini nostri Iesu Christi quem hæretici illi negabant: qui quum vrgeretur sacrae Scripturae testimoniis, confugiebant ad dogmata quædam per manus tradita. Rursus quum illis obiiceretur, doctrinam de vero Deo fuisse per manus quoque traditam, ita vt dubitari non posset, quin illa doctrina, quæ in Scriptis Apostolicis continetur, ab ipsis Apostolis manasset ad Ecclesiã Christianam: hîc in blasphemiam impudentissimè prorumpabant. Quare nomine traditionis Irenæus significat illa ipsa dogmata, quæ continentur in sacris literis, & in Ecclesia traduntur, hoc est, annuntiantur, qua de re supra in in secunda regula.

TERTULLIANVS. *Si nulla Scriptura de-* Obiect. 3.
De coron. mi-
lit.
terminavit, certè cōsuetudo corroboravit, quæ de
traditione manavit. Et paulo post, harum disci-
plinarum si legem exoptules, Scripturam nul-
lam inuenies, traditio pretenditur auctrix, con-
suetudo confirmatrix, fides observatrix.

Quærebatur an liceret Christianis ca- Resp.
put fertis coronare, quod vetere quodam
instituto fuerat interdictum, nimirū pro-
pter Gentiles qui coronati suis idolis sacri-
ficabant. Non deerant autem qui dicerent
hoc ornamenti genus esse ἀδίαφορον, quod ve-
hementer negat Tertullianus, quia videba-
tur Christianam religionem prodere, quæ
hac in re cum idololatriis communicabat.
Profert igitur veterem consuetudinem ac
traditionem, licet nominatim hoc interdi-
ctum in Scriptura non extaret. Sed simul
docet morem illum vetustissimum habere
fundamentum in Scriptura. Vbi præsertim
scandala omnia interduntur, & profert
quod ait Paulus aduersus eos qui cum scan- 1. Cor. 10.
dalo idolothytis vescebantur: & multa alia
in hanc sententiam. Quare non hinc agitur
de dogmatibus, sed de solis ritibus quos
pro varia temporum ratione mutari posse,
ne longè abeam, docet hic locus nobis ob-
iectus. Iam pridem enim & illud interdictū
de coronis & fertis, & multa alia quæ ibidē
recenset Tertullianus, inter Christianos
obsoleuerunt. vide igitur reg. 3. & 4. supra.

At nostra disputatio de fidei dogmatibus instituta est.

Obiect. 4. BASIL. *Dogmata quaedam sunt scripta, quaedam ex Apostolorum traditione in mysterio & occulto tradita & recepta, quorum utraque partem vim habent ad pietatem.*

De Spiritu sancto c. 27.

Resp.

Quum in Ecclesia cantari solitus esset hic versus, Gloria Patri & Filio cum Spiritu sancto: plerique ex Græcis (qui ut plurimum fuere in Spiritum sanctum iniquiores) hoc loquendi genus repudiabant, cum Spiritu sancto: ut ita Spiritus sancti Deitatem negarent. Hac de re longum sermonem instituit Basilius, & adductis Scripturæ testimoniis asserit Deitatem Spiritus sancti. Tum agnoscit quidem superius loquendi genus non reperiri in Scriptura totidem verbis, sed affirmat satis esse quod res ipsa de qua agebatur dilucidè extaret in Scriptura. Inde oblata occasione differit de traditionibus non scriptis, & transit ad ipsos ritus Ecclesiasticos, inter quos recēset vetustissimum illum morem quo Christiani à Paschata ad Pentecosten stantes adorabant. In hac igitur disputatione Basilius non dubitavit proponere quod vulgè iactabatur de arcanis Apostolicis: ex quo fit ut Pontificij ex Basilij verbis nobis insultent. Verum enimvero ut agnosco ex animo bonitatem causæ quam fretus erat Basilius, cum affirmabat Spiritum sanctum esse Deum, ita (quod tanti viri pace di-

ce dixerim) mihi videtur paulò curiosius a-
 liena argumenta conquirere voluisse, quum
 veris ac propriis argumentis abundaret. Pas-
 sim lucet in Scriptura Spiritus sancti Dei-
 tas: quorsum igitur Apostoli arcanas qual-
 dam formulas ea de re in occulto (vt loqui-
 tur Basilius) & quasi in aurem certis homi-
 nibus tradidissēt? obsecrò, ecquid erat in eo
 dogmate reticendum quod oportet in pri-
 mis Christianos omnes profiteri? Porro vo-
 care arcanum & occultum, quod tunc tem-
 poris in vniuerso propè terrarum orbe can-
 tabatur, nescio an Basilio licuerit. Atque om-
 nino quia commentum illud de arcanis
 Apostolicis fuit olim hæreticorum funda-
 mentum (vt antè dictum est) neque iuuabat
 causam Basiliij alioqui firmissimis rationi-
 bus subnixam, optauerim ego Basilium ab
 illo argumento (si argumentum dicendum
 est) abstinuisse: cum non ineptè veteres mo-
 nuerint, videndum, ne sint *πλείω πάρεργα τῶν*
^{ἔργων.} Verùm, vt vt est, nihil hîc habent Põ-
 tificij quod glorientur. Nam cum Basilius
 affirmat hoc loquendi genus, cum Spiritu
 sancto, fluxisse ex traditione Apostolica, no-
 mine traditionis intelligit, id quod quam-
 uis non totidem verbis extet in Scriptura,
 re ipsa tamen Scripturæ inest: de quo vide
 regulam 3. Quid quod ne ipsi quidem Pon-
 tificij in suis Ecclesiis hoc loquendi genus
 iam pridem obseruarint? Ne vrgeam quòd

mos ille, quo veteres certo tempore stantes adorabant, in obliuionem abierit. Quare videntur Pontificij quàm dextrè nobis exponant hæc Basilij verba. Vtrâque parem vim habent ad pietatem: vt ipsis cum Basilio cõueniat.

Obiect. 5. CHRYSOStOMVS. *Hinc patet quod non omnia per Epistolã tradiderint, sed multa etiã sine literis. Eadem verò fide digna sunt tam illa, quàm ista. Itaque traditionem quoque Ecclesiã fide dignam putamus. Traditio est, nihil de orth. queras amplius.*

In 2. Theff. hom. 4. Idem, Damascen. de orth. fid. lib. 4. cap. 17. 2. Theff. 2. Resp. Hæc verba Pauli enarras Chrysoftomus. Tenete traditiones quas edocti estis, siue per sermonem siue per epistolam: hinc colligit non Paulum tantum, sed etiam reliquos Apostolos non omnia per epistolas tradidisse: quod quàm sit consecrarium in superiori capite exposuimus. Verum vt illud omitterem (ne actum agere videamur) dico Chrysoftomum loqui de illis traditionibus quæ licet non sint scriptæ totidem verbis, tamen reipsa insunt Scripturæ. Alioquin hæc verba Chrysoftomi stare non possunt: traditio est, nihil quæras amplius. Sequeretur enim nihil amplius querendum in Sacris literis: quod absit vt tanto viro vnquam in mentem venerit, qui lectionem Scripturæ identidem inculcabat. Itaque traditionem Ecclesiæ apud Chrysoftomum intelligo, doctrinam illam quam Ecclesia scriptis Prophetis

pheticis & Apostolicis edocta tradit, hoc est, docet & fundit quæcunque hausit ex purissimis Scripturæ fontibus. qua de re, vide regulam. 2.

NAZIANZENS. *Nouæ Legis doctrina Obiect. 6.
In Iulian.
or. 1.
insignior est propter Ecclesiæ figuras quas tradi-
tione acceptas in hunc usque diem seruauimus.*

Locum hunc expono ut superiorem proximum, nempe de iis traditionibus quæ in sunt Scripturæ: ex regula 2. & 3. Nam si dicant Pontificij, nouum Testamentum esse præstantius propter suam illam aquam benedictâ, aut eiusmodi missales nugas, risum profectò mouebunt, vel lachrymas potius piis hominibus qui erga Dei cultum ex animo sunt affecti. Resp.

EPIPHANIUS. *Oportet etiam traditione Obiect. 7.
Hæres.
61. & 75.
aduersus
Arianos,
Resp.
uti. Non enim omnia à diuina Scriptura accipi
possunt. Quapropter quadam in Scripturis,
quadam in traditione, sancti Apostoli tradi-
derunt.*

Illic agit Epiphanius de quibusdam ritibus quos olim Christiani obseruabant (ut in regula 4. dictum est) & multos recenset qui propemodum omnes etiam inter ipsos Pontificios iam pridem esse desierunt: ut hic igitur non iam nobiscum, sed cum Epiphanio, & aliis quos nobis obiciunt, litigent Pontificij. Nam si illi vetustissimi ritus sunt traditiones Apostolicæ, si parem cum Scriptura vim habent, si eadem fide digni sunt

qua Scriptura, si cū essent traditiones nihil quæredum fuit amplius, si fides debuit esse earum traditionum obseruatric (vt loquuntur illi veteres, quos Pontificij accersit sunt in suā causam) ecquænā hæc fuit audacia traditiones illas nō negligere modò, verumetiam multos iam annos situ & squalore obductas, procul ab Ecclesia, & ab hominum memoria reiecisse? Quid igitur facient traditionum aduersarij, si talia audent qui traditiones ipsas defendunt?

Obiect. 8. **HYERONIMVS.** *Queris vbi scriptum sit? In Actis Apostolicis, atque etiam si Scripturæ authoritas non subesset, totius orbis in hac parte consensus, instar præcepti obtineret. Nam & multa alia que per traditionem in Ecclesiis obseruantur authoritatem sibi scriptæ Legis usurpauerūt: velut in Baptismo ter caput mergitare, lactis & mellis prægustare cōcordiam, &c.*

Aduersus Luciferian.
Resp. Agebatur de manuum impositione post Baptismum, ac propterea de Ecclesiasticis ritibus: qua de re supra, in reg. 4. nos autem differimus de iis quæ sunt ad fidē salutēque necessaria: in quibus si veteres illos ritus numeres, quidnam sunt responsuri Pontificij, qui prægustationē lactis & mellis (cuius meminit Hieronymus) non admittunt? At qui testatur Hieronymus, tum illā fuisse totius orbis consensu confirmatam, quæ nunc totius orbis consensu reiecta est.

AVGVSTINVS. *De quibus nihil certi statuit*

uit Scriptura, mos populorū vel instituta maio *Obiect. 9.*
rū pro Lege tenēda sunt. Itē, illa que nō scripta, Ad Casu
sed tradita custodim⁹, quequidē toto terrarū or- *lanum*
be obseruātur, dātur intelligi, vel ab ipsis Apo- *epist. 86.*
stolis, vel plenariis Cōciliis (quorū est in Eccle *Ad Ia-*
sia saluberrima authoritas) cōmendata & statu *nuar. c-*
ta retineri: vt Domini Passio, resurrectio, &c. *pist. 118.*

Augustinus illic agit, nō de dogmatibus
 fidei, sed de ritibus Ecclesiasticis, de quibus
 admonuimus in reg. 4. Et certē quum sola *Resp.*
 coniectura ducatur Augustinus, ex eo satis
 patet nō ibi tractari de rebus ad fidem ne-
 cessariis. Cæterū idem Augustinus in se-
 quenti epist. conqueritur quōd Scriptura
 neglecta omnia essent plena præsumptio-
 nibus, atque monet leui nos iugo fuisse à
 Christo subiectos: obsecro quid dicturus, si
 ingentem illam ceremoniarū molem vidif-
 set, & traditionū onus AEtna grauius quo
 Pontificij iam pridē Ecclesiā oppresserunt?

Possint fortassis alia eiusmodi nonnulla
 ex veteribus deprompta in medium profer-
 ri. Sed quorum solutio facilè ex iis quæ à no-
 bis dicta sunt intelligatur. Ac ne putēt tra-
 ditionum aduocati veteres Doctores ita cō-
 mendasse traditiones vt aliquid propterea
 detractum voluerint Scripturæ authorita-
 ti: ecce huc se sistant illi ipsi veteres, & no-
 bis tacentibus, iam illi suis verbis exponant
 quid de Scriptura & de traditionibus non
 scriptis senserint: atque, si quod vulnus fece-

rint in superioribus obiectionibus, apponant ipsi sua manu medicamentum: ut nobis tutò statuere liceat præstare sequi veteres Doctores cum Scriptura, quàm cum illis ipsis Doctoribus à Scriptura aberrantibus (sicubi contingat) abduci à vero: quod profectò venia potius dignum fuerit, quàm imitatione. Iam igitur veteres Doctores audiamus.

CAPVT VI.

Aduers.
hæref. 1.3
cap. 1.

Lib. 5.

RENAEVS. *Apostoli Euangelium præconauerunt, postea verò per Dei voluntatem in Scripturis nobis tradiderunt, fundamentum & columnam fidei nostrò futurum. Item: Oportet confugere ad Ecclesiam, & eius sinu educari, & Dominicis Scripturis enutriri. Plantatus est Ecclesie Paradisus in hoc mundo. De omni ligno paradisi escas manducabis, inquit Spiritus Dei: hoc est, de omni Scriptura Dominica manducate.*

De resur.
carnis. **TERTULLIANVS.** *Anfer hæreticis quæcum Ethnics sapiunt, ut de Scripturis solis quæstiones suas sistant, & stare non poterunt.*

De præ-
script. *Sic olim Tertullianus hæreticos refellebat: at nunc hæretici habentur à Põtificiis, qui volunt de Scripturis solis suas quæstiones sistere. Item, Nobis curiositate opus nõ est post Christum Iesum, nec inquisitione post Euangelium. Cum credimus nihil, desideramus ultra credere.*

credere, hoc enim primum credimus, non esse quod ultra credere debeamus. Item, doceat Hermogenes scriptum esse: si non est scriptum, timeat va-
 lud adijcientibus, aut detrahentibus, destinatum.

Aduers.
Hermo.

ORIGENES. Necesse nobis est Scripturas sanctas in testimonium vocare: Sensus quippe nostri & enarrationes sine his testibus, non habent fidem.

In Jerem.

IUSTINVS MARTYR. Iustinus confuebat ad Scripturas, ut in omnibus tutus esset.

In Try-
phone.

ATHANASIVS. Sufficiunt sancta & diuinitus inspirata Scriptura, ad veritatis indicationem.

Contr.
Idol.

HILARIYS. Bene habet ut ijs qua scripta sunt contenti simus.

De Tri-
nit. l. 3.

CYRILLVS. Non omnia qua fecit Dominus scripta sunt, sed qua scribentes putauerunt sufficere, tam ad mores quam ad dogmata.

In Ioan.
l. 12. c. 68.

CHRYSOSTOMVS. Siquid vel discere, vel ignorare opus sit, in Scripturis discemus. Item, Siquis eorum qui dicuntur habere Spiritum sanctum, dicat aliquid ex seipso, & non ex Euangelis, ne credite. Manos dicit quod Sol & Luna opifices sunt, ubi legisti haec? Ex quo non legit haec scripta, sed a seipso loquitur, manifestum est quod non habet Spiritum sanctum.

In 2. Ti-
moth.
hom. 9.
De sanct.
& oran-
do Spir.

Item, Qui sunt in Christianitate, conferant se ad Scripturas, quia nulla alia probatio poterit esse vera Christianitatis, quam Scripturae divinae.

In Matt.
hom. 49.

BASILIVS. Manifestissimum infidelitatis argumentum, signumque superbiae certif-

Tract. de
ve. ac pia
fide.

- simum, si quis eorum quae scripta sunt aliquid velit reuocare, aut eorum quae non scripta sunt, introducere, cum Dominus noster dicat: Oues meae vocem meam audiunt, alienum autem non sequuntur. Item, Quicquid vel dicimus, vel
- In mora lib. Reg. 26. Tract. de ver. ac pia fid. facimus, id testimonio diuinarum literarum confirmari debet. Item, Apostolus sumpto ab hominibus exemplo (Gal. 3) Vehementissime interdicit nequid eorum quae in Diuinis literis habentur, deleatur, aut, quod absit addatur.
- In moral. Reg. 80. Item, Si omne quod ex fide non est, peccatum est, fides autem ex auditu, auditus autem per verbum Dei: sine dubio, cum quicquid extra diuinam Scripturam sit, ex fide non sit, id peccatum est. Item: Stemus arbitrati inspirata à Deo Scriptura, & apud quos inueniuntur dogmata Diuinis oraculis consona, illis omnis veritatis adiudicetur sententia. Item: Eorum quae apud nos in usu sunt, tam verborum quam rerum, alia distinctè tradita sunt in Scripturis, alia praetermissa: scripta, nullo modo omittenda sunt: de iis autem quae praetermissa sunt, regulam habemus à Paulo traditam: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.
- In Mich. l. i. c. i. Hieronymus: Ecclesia Christi in toto orbe Ecclesias possidens, Spiritus unitate coniuncta est, & habet urbes Legis, Prophetarum, Evangelij & Apostolorum: Non est egressa de finibus suis, id est, de Scripturis sanctis. Item: Quae absque auctoritate & testimoniis Scripturarum quasi traditione Apostolica sponte confingunt,

gunt, percutit gladius Dei. Itē, Quod de Scri- In Matt.
pturis auctoritatem non habet, eadem facilita- c. 23.

te contemnitur, qua probatur. Cōt. Ma
ximia. C.

AVGVSTINVS. Nec ego Nicenum, nec
tu debes Ariminense tanquam praiudicaturus
proferre Concilium: nec ego huius auctoritate,
nec tu illius detineris. Scripturarum auctorita-
tibus: res cum re, causa cum causa, ratio cum
ratione concertet. Item, Canon Ecclesiasti-
cus constitutus est ad quem Prophetarum &
Apostolorum libri pertinent, secundum quos de
ceteris literis vel fidelium, vel infidelium indi-
cemus. Item, Dominus nihil credi voluit ad-
uersus confirmatam Scripturarum auctori-
tatem. Item, Afferamus diuinam stateram de
Scripturis sanctis & in illis quid sit grauius ap-
pendamus.

Contr.
Cresc.
grāmar.
lib. 2.

Cont.
Fauft.
Mam. 1.
13. c. 5.
De Bapt.
cont. Do

DAMASCENVS. Vt arbor plantata secus
decursus aquarum, sic anima irrigata diuina
Scriptura, maturum affert fructum, fidem or-
thodoxam. Item, Cuncta que tradita sunt
per legem, per Prophetas, per Apostolos & E-
uāgelistas suscipimus, cognoscimus, veneramur,
nihil ultra illa perquirentes.

nat. lib. 2.
De orth.
fid. lib. 4.
c. 18.
De orth.
fid. lib. 1.
cap. 1.

Ac ne ipsos Scholasticos penitus negli-
gere videamur.

SCOTVS. Patet quod Scriptura sufficien- In pro-
ter continet doctrinam necessariam viatori. log. Lō-
bard.

PETR. DE STILLIACO. Recurrendū
est ad solas Scripturas ut vitam aeternam adi-
piscamur. Sic Gratianus in sua decreta retulit
in 4. sent.

Can. ego *sententiam Augustini, quam in superiori capi-*
solis di- *te recensuimus, & sexcenta eiusmodi, ne longius*
stinct. 9. *in illam sylvam progrediamur.*

Conclusio *obiect. ex* *veteribus* *Doct.* *Ut igitur hunc locum de obiectionibus*
Pontificiorum, quas illi depromunt ex ve-
terum scriptis, tandem aliquando conclu-
damus, eas omnes vno enthymemate com-
prehendemus.

Veteres Ecclesie Doctores censuerunt, præter
Scripturam traditiones quoque non scriptas esse
recipiendas. Ergo non omnia quæ sunt ad fidem
salutemque necessaria in Scriptura continetur.

Resp. *Expono Antecedens. Nam ex iis veterum*
testimoniis, quæ nunc audiuius satis est
perspicuum, veteres non vno tantum mo-
do de Traditionibus scripsisse: ita vt vete-
rum prius intelligenda fuerit, quàm nobis
obiicienda sententia. Sit igitur hæc summa
eorum omnium quæ veteres Doctores, qui
præstantiores habentur, de Traditionibus
scripserunt. Ea omnia quæ tradita sunt Ec-
clesiæ, vel ad dogmata & mores, vel ad ritus
atque ordinem Ecclesiasticum, pertinere.
Quæ ad dogmata & mores pertinent in Scri-
ptura contineri: nec ob stare si quædam lo-
quendi genera ad faciliorem dogmatum ex-
plicationem vsurpata non totidem verbis
in Scriptura reperiantur: modò res ipsa &
sensus illis verbis significatus extet in Scri-
ptura. Quæ verò ad ritus & ordinem Eccle-
siæ pertinent, si sint cum Scripturis confen-
tant,

tanea, si ædificationi Ecclesiæ seruiant, denique si communi Ecclesiæ consensu recepta sint, esse magna cum reuerentia obseruanda. Hanc esse veterum sententiam ex superioribus satis arbitror esse manifestum. Ex quo apparet Pontificios falsam hypothesin sumpsisse.

Itaque nego consequens. Error est *παρὰ τὸ ἄνωγόν* *Error superioris obiecti.* siquidem ratiocinantur ex dictis veterum perperam intellectis. Alius error, quòd petunt principium, dū pro confesso assumunt id, quod est in disquisitione positum. *Quæritur enim inter nos: an in dogmatibus fidei cõstituendis, sola Scriptura audienda sit, necne.* At isti nobis proponunt sententiam veterum Doctorum & ex illa statuunt non solam Scripturam esse audiendam: videlicet obliti hoc ipsum inter nos esse controuersum. Nam si hoc dogma de quo disputamus statui potest ex veterum scriptis, sequitur non solam Scripturam in statuendis fidei dogmatibus, esse audiendam. *Quare non satis rectè Pontificij disputant, τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀιτέμενοι.*

Quare ita corrigendus est error superioris conclusionis. *Quandoquidem omnium veterum Doctorum scripta ad sacræ scripturæ normam exigenda sunt (ita iubente verbo Dei, & ipsis veteribus facilè assentientibus) & veteres Ecclesiæ Doctores tradiderunt, dogmata quidem fidei ex solis Scriptu* *Correctio superioris obiecti.*

ris esse statuenda, at ritus Ecclesiasticos, si sint cum Scriptura consentanei, si ædificationi Ecclesiæ seruiant, denique si communi Ecclesiæ consensu recepti sint, esse magna cum reuerentia obseruandos: quærendum est, vtrùm hæc veterum sententia cum sacris literis conueniat, vt eatenus recipiatur, quatenus firmamentum habeat in Scriptura.

Quia vero de solis dogmatibus ad fidem salutemque necessariis, nostra hæc instituta est disputatio, ne videamur vagari extra terminos propositæ quæstionis, hîc subsistemus, nec aggrediemur disputationem de ritibus Ecclesiasticis: quam, si res postularit, & Dominus concefferit, in aliud tempus differemus.

*Conclusio
totius dis-
sputatio-
nis.*

Hæc habui quæ disputarẽ de verbo Dei scripto aduersus humanas traditiones ex doctissimorum hominum scriptis collecta: atq; ex nostra methodo, theologicè simul, & scholasticè tractata. Ex quibus omnibus elucescit nostræ sententiæ veritas, superatis errorum & fallaciarum tenebris, summo illustrique loco ante omnium oculos constituta: sic enim sententiam nostram proposuimus, explicauimus, confirmauimus: aduersariorum autem errorem refutauimus, & eorum argumenta, cum ex sacris literis, tum ex scriptis veterum petita dissoluimus: vt omnibus

mnibus pateat verissimum esse hoc dogma,
quod nostra, hoc est, ex verbo Dei refor-
mata, ac propterea orthodoxa, veréque Ca-
tholica Ecclesia profitetur.

*Omnia dogmata fidei Christianae necessaria
in Scriptura sacra contineri.*

LAVS DEO.

A 1357192

ADVERS. N.M. TRAD.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]